

Управління освіти Миколаївської міської ради
Науково-методичний центр

ОСВІТА МИКОЛАЄВА

Інформаційний огляд за підсумками
2012-2013
навчального року

«Ліон»
2013

**За загальною редакцією Г. І. Деркач,
начальника управління освіти Миколаївської міської ради**

Редакційна колегія:

Г. І. ДЕРКАЧ (голова редакційної колегії),
О. О. УДОВИЧЕНКО (заступник голови редакційної колегії),
О. В. ТАРАСОВА (відповідальний секретар редакційної колегії),
Л. М. КАЛІНІНА (завідувач лабораторією управління освітніми закладами
Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор),
С. Б. МАКАРОВА, І. В. РОМАНІЧЕНКО, Н. С. МАКАРЕНКО,
Л. В. СИСКОВА, Н. М. КУРДИШ, В. І. ЯКОВЕНКО,
О. В. КУБАРИЧ (технічний редактор, дизайнер)

**Освіта Миколаєва. Інформаційний огляд за підсумками 2012-
О 72 2013 навчального року / За заг. ред. Г.І. Деркач. – Миколаїв: Іліон,
2013. – 212 с.**

В інформаційно-аналітичному огляді «Освіта Миколаєва – 2013» аналізується діяльність управління освіти Миколаївської міської ради, науково-методичного центру управління освіти Миколаївської міської ради, навчальних закладів міста у 2012–2013 навчальному році, направлена на розв'язання ключових проблем функціонування і розвитку національної системи освіти.

Видання розраховано на працівників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, керівників навчальних закладів.

ББК 84.4 Укр

Надруковано
СПД Румянцева Г. В.
54038, м. Миколаїв, вул. Бузника 5/1.
Свідцтво суб'єкта видавничої справи МК № 11 від 26.01.2007 р.

ЗМІСТ

Рік творчості, гармонії руху та педагогічної активності в дошкільних закладах миколаєва.....	8
Ефективна школа: фактор успіху.....	18
Профільне навчання.....	61
Моніторингові дослідження.....	66
Позашкілья Миколаєва осередок розвитку особистості дитини, її самореалізації та професійного визначення.....	76
Проектна діяльність навчальних закладів.....	82
Спортивні змагання.....	93
Кадровий потенціал.....	101
Науково-методичний супровід становлення і розвитку вчителів природничо-математичних дисциплін.....	111
Експериментально-дослідна діяльність навчальних закладів.....	120
Обдаровані діти – майбутній цвіт нації, еліта, наша гордість і честь.....	126
Психологічна служба міста на захисті здоров'я і соціального благополуччя дитини.....	205
Бібліотека як центр інформаційного забезпечення освітнього процесу.....	207

ШАНОВНІ ОСВІТЯНИ!

Все, чим славиться наш край, чим ми пишаємося – це заслуга багатьох поколінь наших земляків, які створили наше місто як промисловий, науково-освітній та культурний центр півдня України.

Пріоритетами й цілями освіти нашого міста є задоволення потреб територіальної громади щодо рівня освіти, сучасних світових тенденцій до глобалізації, розвитку науково-інформаційних технологій, досягнень у галузі педагогічних новацій.

Я розумію, що освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства.

Тому провідна місія у вирішенні вищезазначених завдань належить школі. Адже школа – одна з перших соціальних інституцій, з якими зустрічається у своєму житті кожна людина. Саме від школи, від вдалої адаптації та результатів шкільного навчання й виховання великою мірою залежить майбутнє дитини, те, якою людиною вона стане, як сформується її особистість, які знання та навички матиме, який шлях у житті обере.

Міська влада і надалі буде спрямовувати свою роботу на створення належних умов для організації ефективної діяльності навчальних закладів, успішному вирішенню завдань щодо збереження життя і здоров'я дітей, підтримки творчих ініціатив педагогів, керівників навчальних закладів та органів учнівського самоврядування.

Шановні наставники й вихователі учнівської молоді!

Нехай початок нового навчального року буде святом для тисяч миколаївських родин, які хочуть бачити своїх дітей і онуків вихованими, освіченими і щасливими. Бажаю вам успішної реалізації всіх ваших творчих задумів, щирої поваги вихованців та батьків за вашу нелегку та відповідальну працю.

З повагою,
в. о. міського голови

В.І. Коренюгін

ШАНОВНІ ПЕДАГОГИ!

У сучасному світі змінюється ставлення громадськості до освіти, до її місця і ролі у суспільстві. Освіта сьогодні – засіб підвищення добробуту громадян, чинник економічної стабільності, це – інвестиції у майбутнє.

Перед нами стоять дуже важливі й відповідальні завдання – ми маємо не тільки матеріально зміцнити нашу освітню систему, але й докорінно змінити її, привести у відповідність із вимогами часу. Тільки готуючи людину як розвинену особистість, ми зможемо забезпечити справді демократичне суспільство. Я глибоко переконана, що саме в освіті, науці, людському потенціалі – найголовніша запорука нашого зростання та економічного піднесення. Всі ми –

це народ, який навчається.

Саме потреба домогтися більш високого рівня шкільної освіти, розгорнути її в інтересах розвитку здібностей, обдарувань кожної дитини, фізичного й емоційного благополуччя школярів зумовлює реформаторські зміни.

Компетентнісний підхід, що є базовою ідеєю освіти міста, обумовив значні досягнення наших учнів у навчанні, результативність в олімпіадах і конкурсах, Малій академії наук, яскраві творчі та спортивні досягнення, високі результати випускників під час зовнішнього незалежного оцінювання та при вступі до найпрестижніших вищих навчальних закладів України та зарубіжжя.

Місто пишається тим, що наші навчальні заклади беруть участь у багатьох освітніх програмах, є призерами і переможцями виставок «Сучасна освіта України» різних років, запрошуються до участі в загальнонаціональній громадській акції «Флагмани освіти і науки України». Творча діяльність педагогічних колективів заснована на наукових підходах, прогнозуванні, конструюванні, моделюванні, розробці технологій майбутньої діяльності.

Мій власний досвід засвідчує, що майбутнє належить суспільству, яке максимально забезпечить розвиток особистісного потенціалу своїх громадян. А це можливо лише за умови уважного ставлення до освіти. Впевнена, що ми створимо умови для самореалізації кожної дитини, кожного навчального закладу.

Тож честь і хвала усім вам, чия любов до професії (навіть якщо інколи й крадається сумнів щодо правильності її вибору) залишає вас працювати в освіті! Невтомною працює свого розуму і серця ви створюєте надійну основу для духовного, соціального та культурного розвитку особистості. Бажаю щоб ваші устремління та справи несли у світ лише розум, красу, мир і злагоду.

З повагою,
заступник міського голови

М.О. Сапожнікова

ДОРОГІ КОЛЕГИ!

Закінчилось літо та відпустки, і всі наші думки налаштувалися на нову, хоч і досить знайому хвилю навчання та виховання, нових відкриттів і знайомств. 1 вересня кожен очікує з нетерпінням, із хвилюванням думає про те, як буде виглядати після тривалих канікул, чекає на нові знайомства як з молодими колегами, так і з новими учнями, шукає найкращі слова для привітань і побажань для всіх. І я більш ніж упевнена, що правильно знайдені та сказані слова допоможуть усім легко, з вірою в усе найкраще розпочати новий навчальний рік.

Ми живемо в складний час, коли відбувається переоцінка духовних цінностей, коли треба зберегти, захистити дитячі душі. Саме працею

вчителя твориться сьогодні майбутнє. Беззаперечний авторитет знань із давніх-давен є однією з базових цінностей нашої держави. Приємно відчувати, що попри всі негаразди нашого життя, незважаючи на всі перипетії нашої історії, пріоритет освіти залишається беззаперечним. А закладаються основи знань у школі вчителем, шліфуються викладачами у виші й випробовуються життям.

Давати освіту іншим – важливе покликання, а якщо супутницею є любов до відданої справи, то вона безцінна, важлива й необхідна. Кожна хвилина такого шляху буде неповторною і незабутньою, а життя – прожитим немарно. Чи не в цьому і є сенс нашого вчительського життя?

Сьогодні педагоги нашого міста добре усвідомлюють, що настав новий етап пошуку нетрадиційних форм і методів навчання та виховання учнів, важливо не тільки дати знання, а й наповнити їх національною духовністю, навчити дітей думати, творити добрі справи. Досягнення наших освітян вагомі і беззаперечні. Це – перемоги наших кращих керівників і вчителів в обласних та Всеукраїнських фахових конкурсах, блискучі результати участі талановитих учнів у Всеукраїнських олімпіадах і творчих конкурсах, у тих якісних змахах в організації навчально-виховного процесу, які є в наших навчальних закладах.

Сприятливе освітнє середовище, яке панує в нашому місті, дає змогу нашим керівникам навчальних закладів та вчителям творчо, конструктивно працювати відповідно до вимог педагогічної науки і практики.

Тож, шановні мої освітяни, хай зігріє вас любов близьких і рідних, не покидає натхнення, а зусилля вашої душі відгукнуться сторицею у блискучих успіхах ваших учнів. Бажаю вам нових творчих здобутків та професійного задоволення, нехай ваші серця ніколи не втомлюються сіяти розумне, добре, вічне.

З повагою,
начальник управління

Г.І. Деркач

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Від імені колективу Миколаївського науково-методичного центру щиро вітаю вас з початком нового навчального року.

Сьогодні відродження національної школи, підвищення її статусу з усією гостротою ставить питання про необхідність опори на науку та передовий педагогічний досвід. Цей процес вимагає працювати по-новому, створювати атмосферу пошуку, оновлення форм і методів педагогічної діяльності. Вирішення цього завдання можливе лише на основі активного впровадження у практику роботи навчальних закладів досягнень педагогіки, психології, методики.

Науково-методичним центром ведеться цілеспрямована робота над удосконаленням навчально-виховного процесу, над виконанням регіональних програм розвитку освіти міста, здійснюються пошуки нових педагогічних технологій, оновлення змісту освіти, опанування інноваціями в широкому розумінні цього слова. Формування творчого потенціалу педагогічних кадрів, зміцнення навичок науково-дослідницької роботи, підвищення престижу кожного навчального закладу – пріоритетні напрями функціонування методичної служби міста.

Тільки тоді, коли всі ланки освітнього процесу працюють на очікуваний результат, коли простежується системність у роботі, можна досягти забезпечення учнів високим рівнем якості освіти, створення умов для повноцінного розвитку їхніх здібностей, обдарувань, талантів, самореалізації у власній успішній життєтворчості.

Науково-методичний центр і надалі докладатиме зусиль задля створення освітнього простору, який допоможе педагогам та дітям різнобічно виявити, оптимально розвинути й максимально реалізувати свій особистісний потенціал.

Успішного навчального вам року, міцного здоров'я, щастя, натхнення. А ще хочу побажати, дорогі колеги, щоб початок нового навчального року ніколи не став для нас буденним, нехай душа радіє, очікуючи зустрічі зі школою, нехай повсякденність не затьмарює тієї справжньої долі, яку ми обрали. Будемо вчитись і вчити.

З повагою,
директор науково-методичного
центру управління освіти
Миколаївської міської ради

О. О. Удовиченко

РІК ТВОРЧОСТІ, ГАРМОНІЇ РУХУ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ АКТИВНОСТІ В ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МИКОЛАЄВА

Стратегія розвитку системи дошкільної освіти в місті Миколаєві спрямована на забезпечення належних умов для здобуття дошкільної освіти, роль якої визнана державою пріоритетною в становленні та розвитку особистості дитини.

На виконання Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Цільової програми розвитку системи освіти Миколаєва на 2012–2017 роки управлінням освіти проводиться комплексна робота за основними напрямками функціонування системи дошкільної освіти та різноманітними аспектами діяльності дошкільних навчальних закладів комунальної форми власності.

У місті функціонують 87 дошкільних навчальних закладів, з яких 73 – комунальної власності; 5 – державної; 9 – приватних. Діє 4 навчально-виховні комплекси. У цих закладах отримують дошкільну освіту 16 617 дітей.

Мережа дошкільних навчальних закладів комунальної та державної власності представлена різними типами:

- 11 (15%) загального розвитку;
- 6 (8%) компенсуючого (санаторних та спеціальних);
- 61 (77%) комбінованого типу.

У 73 дитсадках комунальної власності виховується 16138 дітей дошкільного віку, в т.ч. дітей віком від 3-х до 6-ти років – 13511, що становить 93,4% та дітей віком від 1 до 3-х років – 3099 (34%).

З метою забезпечення соціально-психологічної реабілітації та корекції вад фізичного розвитку дітей з особливими потребами в місті діють 4 санаторні заклади для дітей з ранніми проявами тубінфекції, у 59 дошкільних закладах діють групи компенсуючого типу, в яких 4540 дітей, що мають порушення мовлення, зору, опорно-рухового апарату, затримку психічного розвитку, отримують необхідну медичну допомогу.

Понад 3780 дітей 5-річного віку здобувають дошкільну освіту. Охоплення дітей 5-річного віку організованими формами суспільної дошкільної освіти по місту складає – 100 відсотків.

У зв'язку із зростанням рівня народжуваності і сталим механічним приростом населення внаслідок міграційних процесів у місті постала проблема перевантаження дошкільних навчальних закладів. Попри всі зусилля, статистика ре-

альної завантаженості ДНЗ засвідчує, що чисельність дітей з розрахунку на 100 місць складає 144 (по Україні – 113 дітей).

Навчально-виховний процес у дошкільних закладах міста забезпечують понад 1,6 тис. педагогічних працівників, з них вищу педагогічну освіту мають 1100 педагогів (68%). Проблемним залишається питання фахової освіти педагогів.

Проведена Державна атестація у 10 дошкільних закладах, серед яких 8 (ДНЗ № 5, 50, 78, 84, 103, 121, 127, 140) атестовано з відзнакою.

Кожний рік у житті дошкільля Миколаєва є цікавим на події, різноплановим за змістом методичних заходів, яскравим у проявах професійної творчості керівників та педагогів дошкільних навчальних закладів.

Найпомітніші події й досягнення ДНЗ:

- на серпневій конференції презентовано досягнення дошкільля Миколаєва: банери «Візитна карта дошкільних навчальних закладів Миколаєва», навчально-методичні наробки керівників та вихователів-методистів, перспективний педагогічний досвід педагогів ДНЗ, дидактичні ігри та посібники із 63 дошкільних навчальних закладів, фотоекспозиція «Художньо-мовленнєва діяльність дітей» (ДНЗ № 7, 22, 48, 83, 111, 118, 123);

- ДНЗ № 148 став переможцем Всеукраїнського конкурсу «Кращий дошкільний навчальний заклад 2012 року»;
- дошкільні навчальні заклади взяли активну участь у заходах, присвячених Всеукраїнському Дню дошкільля;

- вихованці, педагоги, батьки, практичні психологи, медичні сестри, лікарі-педіатри 68 дошкільних навчальних закладів – учасники Всеукраїнського фестивалю «Гармонія руху»;
- 3 грудня 2012 року легалізовано місцевий осередок Всеукраїнської громадської організації «Асоціація працівників дошкільної освіти», головою якого обрано І. А. Романюк, методиста НМЦ;
- 15 грудня 2012 року проведено розширені збори педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів м. Миколаїв, на яких виступала голова Правління ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти» Н. В. Омеляненко (головний редактор журналів «Практика управління закладом освіти», «Практика управління дошкільним закладом»). У рамках зустрічі із досвідом методичної роботи та створенням предметно-просторового середовища у групах поділились ДНЗ № 93, 83, 5, 7, 127, про що висвітлено у блозі ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти»;
- переможцями VIII Спартакіади дошкільнят Корабельного району «Тато + дитина + мама» стали:
  - I місце – ДНЗ № 133, сім'я Балабанових отримала сертифікат на суму 400 грн.;
  - II місце – ДНЗ № 110, сім'я Добрінових отримала сертифікат на суму 300 грн.;

- III місце – ДНЗ № 132, сім'я Римбалович отримала сертифікат на суму 300 грн.
- участь ДНЗ № 118, 148, 49, 133, 111 у міському огляді-конкурсі на кращий спортивний майданчик серед дошкільних навчальних закладів, загально-освітніх навчальних закладів м. Миколаєва «Спорт для всіх – спільна турбота»;
- відновлено діяльність басейну у ДНЗ № 49;
- відкрито спортивний майданчик у ДНЗ № 123;
- учасників та гостей Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів «Вихователь року – 2013» вітав зведений хор музичних керівників ДНЗ міста Миколаєва та області;
- квартет музичних керівників ДНЗ міста Миколаєва «Гармо-

- нія» – Н. Камінська (№ 144), Г. Крапівіна (№ 131), К. Івахненко (№ 84), А. Трофимішина (ДНЗ № 84) – взяв участь в обласному пісенному конкурсі талант-шоу «Освітнянські самоцвіти Миколаївщини»;
- 30 дошкільних навчальних закладів міста: № 7, 22, 29, 49, 50, 53, 60, 64, 65, 66, 68, 71, 78, 83, 84, 85, 92, 95, 103, 118, 123, 126, 128, 130, 131, 133, 134, 144, 148, НВК-II взяли участь у Конкурсі дитячої творчості «Безпечна країна очима дитини»;
  - у Всеукраїнському конкурсі дитячого малюнка «Дотримуючись правил дорожнього руху – зберігаємо життя» взяли участь вихованці ДНЗ № 78, 128, СНВК;
  - у міському огляді-конкурсі стану умов і охорони праці I місце посів ДНЗ № 78, II – ДНЗ № 84, у Всеукраїнському – I місце – ДНЗ № 78;
  - 10 дошкільних навчальних закладів: № 5, 133, 17, 29, 49, 127, 84, 103, 144, 22 взяли участь у Всеукраїнському конкурсі «Мій улюблений дитячий садок – 2012». ДНЗ № 5 (5 місце), 22 (6 місце), 49 (7 місце) увійшли у першу десятку;
  - 22–26 лютого 2013 року методисти НМЦ Л. М. Деньговська та І. А. Романюк стали учасниками авторського 5-денного семінару академіка Російської академії освіти, професора, доктора психологічних наук, іноземного члена Національної Академії Педагогічних Наук України, президента Міжнародного Центру Гуманної Педагогіки Шалви Олександровича Амонашвілі «Основи гуманно-особистісного підходу до дітей в освітньому процесі»;
  - 13 березня 2013 завідувачі ДНЗ № 65, 130, 133, 128, 84, 83, вихователі-методисти ДНЗ № 65, 77, 99, 2, 75, 60, 93, 49, 130, 123, 23, 133, 12, 51 взяли участь у семінарі за темою «Мистецтво публічного виступу», який проводив І. М. Сущенко, тренер міжнародної кваліфікації, експерт в області риторики та ораторської майстерності, логіки, юриспруденції, уповноважений координатор Міжнародної програми «Дебати» IDEA в Україні;
  - 18 квітня 2013 року вчитель-дефектолог О. М. Білявська, вчитель-логопед Т. П. Онисич ДНЗ № 140 та вчитель-логопед Н. В. Фролова ДНЗ № 5 відвідали Всеукраїнський науково-методичний семінар «Інноваційні технології в дошкільній освіті України: дитина в комп'ютерно-ігровому середовищі»;
  - 27–28 травня 2013 року вихователі-методисти ДНЗ № 37 І. В. Голосна та ДНЗ № 78 С. М. Гвозденко стали учасниками тренінгу, який проводився в рамках другого етапу міжнародного проекту «Освіта для сталого розвитку дії», організованого Інститутом педагогіки НАПН України спільно з громадською організацією «Вчителі за демократію та партнерство» (Україна) та організацією «Глобальний план дій» (Швеція) за підтримки Посольства Швеції в Україні;

- 4 червня 2013 року вихователь-методист ДНЗ № 103 О. М. Чаюн та методист НМЦ Л. М. Деньговська стали учасниками Всеукраїнської конференції з питань проблем і особливостей розвитку 5-ти річних дітей (м. Київ);
- завідувачі ДНЗ № 84 С. С. Боднарук та ДНЗ № 133 В. А. Целіна взяли участь у Всеукраїнському проблемному семінарі «Інноваційні технології в сучасній дошкільній освіті», організованого Кафедрою дошкільної освіти Комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» спільно з сектором дошкільної освіти Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, лабораторією психології дошкільника Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України та кафедрою дошкільної освіти Інституту соціально-педагогічної та корекційної освіти БДПУ;
- на фотовиставці «Музична гармонія» на базі НМЦ були представлені роботи ДНЗ № 82, 50, 48, 37, 144, 133, 78, 53, 147, 66, 79, 99, 92, 7, 70, 142, 117, 49, 72, 47, 125, 69, 20, 85, 84, 77, 5, 29, 103, 118, 128, 126, 141, 68, 2, 106, 117, 83, 52, 1, 140, 132, 59, 67, 51, 134, 75, 22, 65, 64, 12, 95, НВК «Чайка», МСНВК;
- педагоги 22 дошкільних навчальних закладів задіяні в роботі обласних творчих лабораторій та майстерень, 32 дошкільних навчальних закладів – у роботі міських творчих груп;
- запроваджено спільний проект НМЦ та Миколаївської науково-педагогічної бібліотеки «Інформаційно-комп'ютерні ресурси у методичній діяльності ДНЗ»;
- робота дошкільних навчальних закладів з різних напрямів висвітлюється на міських телеканалах: ТНМ – ДНЗ № 2, 5, 53, 68, 72, 82, 99; ТК «Март», НИС ТВ – ДНЗ № 53; «35 канал», ТК «Сатурн» – ДНЗ № 106; ТАК TV – ДНЗ № 115, 128;
- у міських виданнях надруковано статті про роботу ДНЗ № 22, 68, 123, 84, 112, на шпальтах газети «Відкритий урок» – ДНЗ № 1, 7, 17, 20, 22, 23, 29, 68, 71, 78, 84, 92, 99, 123;
- досвід роботи педагогів представлено у фахових виданнях всеукраїнського та обласного рівня: ДНЗ № 17 – у газеті «Освіта України», ДНЗ № 64, 83, 84, 115, СНВК – у журналі «Дошкільне виховання», ДНЗ № 115 – у журналі «Джміль»; ДНЗ № 84, 128, 148 – у журналах «Вихователь-методист», «Практика управління дошкільним навчальним закладом»; ДНЗ № 5, 92 – у журналі «Музичний керівник», ДНЗ № 68 – у журналі «Дошкільний навчальний заклад», ДНЗ № 83 – у науково-методичному журналі «Практичний психолог»;
- мешканці міста мали можливість на Великодні свята на центральній вулиці міста побачити творчу майстерність педагогів із 35 дошкільних за-

кладів міста на виставці поробок до Дня Великодня: 2, 7, 12, 22, 23, 29, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 59, 60, 70, 74, 75, 77, 78, 79, 83, 84, 93, 95, 99, 111, 115, 118, 128, 130, 132, 133, 134, 144, НВК ІІ, НВК «Чайка»;

- на Четвертій Національній виставці-презентації «Інноватика в сучасній освіті» були представлені роботи ДНЗ № 140, 78, 103, 144. Срібною медаллю та почесним званням «Лауреат конкурсу» нагороджено ДНЗ № 140.

- Золотою медаллю нагороджено НМЦ у номінації «Організаційно-методична діяльність інститутів післядипломної освіти з упровадження інновацій у діяльність навчальних закладів» – за роботу «Сім мостів дошкільної освіти Миколаєва»;
- у Четвертій Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2013» у номінації «Управління і науково-методичний супровід інноваційного розвитку сучасних закладів освіти» взяли участь ДНЗ № 82, 84, 132, 133. Золотою медаллю та почесним званням «Лауреат конкурсу» нагороджено ДНЗ № 84; ФОТО 6
- ДНЗ № 7, 52 включено до переліку експериментальних навчальних закладів Всеукраїнського рівня за темою «Дидактико-методична система розвитку дитячої творчості у межах навчально-виховного процесу дошкільного та загальноосвітнього навчального закладу».
- Особисті досягнення працівників ДНЗ:
  - у міському турі Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів «Вихователь року – 2013» взяли участь вихователі ДНЗ № 7, 82, 83, 84, 99, 103 (2), 128, 140. Переможець міського конкурсу С. Я. Пікульська стала учасником ІІ (обласного) туру Всеукраїнського конкурсу, де посіла ІІ місце;
  - музичний керівник ДНЗ № 140 Л. В. Нікітіна взяла участь у конкурсі «Методичний супровід розвитку дітей раннього віку», організованого журналом «Вихователь-методист дошкільного закладу»;

Конкурс «Вихователь року – 2013»

- музичні керівники ДНЗ № 132 Т. А. Деревянко, № 134 Т. А. Забзалюк, № 82 О. П. Артёмова взяли участь у конкурсі «АКАДЕМІЯ тітоньки МУЗИКИ», який здійснюється журналом «Музичний керівник»;
- вихователь ДНЗ № 84 І. І. Короткова отримала Грамоту за результатами Конкурсу освітніх технологій – 2012, проведеного редакцією журналів «Дошкільне виховання», «Палітра педагога» та «Джміль»;
- в рамках обласного семінару «Духовно-моральне виховання в сучасній школі за ідеями В. О. Сухомлинського» відбулась презентація досвіду роботи вихователя ДНЗ № 83 І. Г. Михайлової «Художні твори В. О. Сухомлинського у процесі формування моральних якостей у дітей старшого дошкільного віку», який посів II місце у заочному обласному конкурсі творчих робіт «Педагогічними стежинами В. О. Сухомлинського», та вихователем-методистом ДНЗ № 83 І. П. Ніколаєнко проведено майстер-клас щодо використання в роботі з дітьми авторського багатоваріантного дидактичного

подорожника «Подорож стежинами лісу», який спрямовано на пізнавальний, емоційно-ціннісний, морально-етичний та мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку;

- 23 жовтня 2012 року І. Б. Колеснікова, вихователь ДНЗ № 17, стала учасником круглого столу в Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту України з питань діяльності та перспектив розвитку навчальних закладів, які працюють за системою Марії Монтесорі;
- 14 лютого 2013 інструктор з плавання ДНЗ № 50 І. В. Галдун стала учасником круглого столу з питань збереження здоров'я дітей дошкільного віку та виховання здорового способу життя під головуванням заступника Міністра освіти і науки, молоді та спорту Бориса Жевровського;
- І. А. Романюк – учасник семінару для голів місцевих осередків ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти», на якому представила досвід роботи керівників міста з питань складання номенклатури справ у ДНЗ.

Активна участь педагогічних працівників у виставках, конкурсах свідчить про готовність і спроможність освітян Миколаєва забезпечувати якісний рівень освітнього процесу та досягати успіхів у педагогічній діяльності.

Ритм професійного життя фахівців дошкільної освіти Миколаєва стрімкий і напружений. Але найбільш важливим є те, що у цьому ритмі залишається місце згуртованості, виваженості, взаємопідтримці, доброзичливості, вмінню радіти успіхам колег.

ЕФЕКТИВНА ШКОЛА: ФАКТОР УСПІХУ

Для життя, не для школи навчаємо

Загальна середня освіта. Найголовніше, чого очікують сьогодні батьки від школи, – це забезпечення ґрунтовної, якісної освіти. Тому навчальні заклади намагаються створити умови для формування та застосування ключових компетентцій, які складатимуть у подальшому модель цивілізаційної компетентності випускника і забезпечуватимуть стале прагнення до самоосвіти.

У більшості навчальних закладів створені сучасні умови навчання дітей, які допомагають розвивати в учнів інтелігентність, враховують можливість саморозвитку і самовираження кожного, сприяють актуалізації його природного потенціалу.

З метою створення рівних умов доступу до якісної освіти та ефективного використання бюджетних коштів на утримання установ освіти постійно оптимізується мережа загальноосвітніх навчальних закладів, що задовольняє освітні потреби батьківської громадськості.

Мережа загальноосвітніх навчальних закладів

	01.09.11	01.09.12
Загальноосвітні школи		
Кількість закладів	68	68
Кількість учнів	38 048	37632
Вечірні школи		
Кількість закладів	3	3
Кількість учнів	1243	1243
Спеціальні заклади		
Кількість закладів	2	1
Кількість учнів	425	177

У 2012–2013 навчальному році право громадян на отримання базової та повної загальної середньої освіти забезпечують 72 (міської комунальної власності) загальноосвітні навчальні заклади, в тому числі:

- загальноосвітні школи:
  - I ступеня – 1 (388 учнів);
  - I–II ступенів – 2 (565 учнів);
  - I–III ступенів – 51 (28950 учнів)/
- спеціалізовані школи з поглибленим вивченням англійської мови з першого класу:
  - I ступеня – 1 (470 учнів);
  - I–III ступеня – 1 (1252 учні);
- спеціалізована школа мистецтв та прикладних ремесел I–III ступенів, експериментальний заклад Всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості» – 1 (908 учнів);
- ліцеї – 5 (1252 учнів);
- гімназії – 5 (2417 учнів);
- колегіум – 1 (1430 учнів);
- вечірні школи – 3 (1279 учнів);
- спеціальний навчально-виховний комплекс для дітей зі зниженим зором – 1 (177 учнів).

В усіх типах навчальних закладів охоплено навчанням 39088 учнів, що на 375 осіб менше у порівнянні з 2011–2012 н.р.

Аналіз статистичних даних свідчить про тенденцію поступового збільшення кількості учнів школи I ступеня (порівняно з 2011–2012 н. р. на 523 особи).

Розподіл контингенту учнів за ступенями навчання

Навчальний рік	I ступінь	II ступінь	III ступінь
2011-2012	14410	18031	5338
2012-2013	14933	17331	5102
Різниця	+523	-700	-236

З 01.09.2012 відкрито муніципальний академічний коледж, аналогу якого немає в Україні, що готує молодших спеціалістів за напрямками «Акторське мистецтво», «Декоративно-прикладне мистецтво». Зменшилася до 9 кількість закладів, що працюють у другу зміну, учнів – до 1057.

Навчальний рік	К-ть ЗНЗ у II зміні	К-ть учнів у II зміні	% від загальної к-ті учнів
2011-2012	13	1270	3,4%
2012-2013	9	1057	2,8%
Різниця	-4	-213	-0,6

Враховуючи потреби мешканців міста Миколаїв відповідно до їх потенційних можливостей та соціальних умов життя, рівний доступ до здобуття освіти забезпечено шляхом впровадження таких форм організації навчально-виховного процесу, як заочна та екстернатна.

У 3 вечірніх школах (ВСШ № 1, 5, МЗВШ) навчаються 1279 учнів. При денній ЗОШ № 17 стабільно працюють класи із заочною формою навчання (173 учні). Чисельність контингенту учнів свідчить, що попит населення міста на отримання загальної середньої освіти в умовах вечірньої школи залишається стабільним.

Як правило, учнями вечірніх шкіл стають діти, які опинилися в складних життєвих обставинах і вимушені працювати (важкий матеріальний стан сім'ї, неповні сім'ї), та ті, що з певних причин не можуть отримати повну загальну середню освіту в денних школах або поєднують навчання в професійних ліцеях; повнолітні, що своєчасно не отримали повну загальну середню освіту. Вік наймолодшого учня – 12 років, найстаршого – 49.

ВСШ № 1 здійснює освітні послуги при Миколаївському слідчому ізоляторі та центрі соціально-психологічної реабілітації дітей служби у справах дітей Миколаївської міської ради; ВСШ № 5 використовує можливості власного приміщення; МЗВШ має навчально-консультаційні пункти на базі ЗОШ № 13 та ЗОШ

№ 28. Навчальний процес у закладах організовано з урахуванням потреб учнів і зазначених установ.

Для осіб, які з різних причин позбавлені можливості навчатися в денних загальноосвітніх навчальних закладах або прагнуть прискорено здобути освіту, організована екстернатна форма навчання. Поточного навчального року атестати про повну загальну середню освіту отримали 195 екстернів, свідоцтва за курс базової освіти – 29.

Здобувши відповідний освітній рівень, випускники вечірніх шкіл щороку беруть участь у незалежному зовнішньому оцінюванні та вступають до вищих навчальних закладів, наприклад, у 2012 році 152 випускники пройшли ЗНО, 48 з них стали студентами.

Забезпечення права на освіту дітей з особливими потребами. Останніми десятиліттями у всьому світі відбуваються докорінні зміни щодо забезпечення якісної освіти для дітей з особливими потребами. У місті створено умови для інтеграції в освітнє середовище дітей з особливими потребами: розширюється та удосконалюється мережа навчальних закладів компенсуючого типу (санаторні та спеціальні), в яких безоплатно перебувають хворі діти і діти з вадами психофізичного розвитку. Більш широкого розвитку набуває й інклюзивна освіта.

Враховуючи важливість процесу інтеграції дітей-інвалідів та дітей з обмеженими фізичними можливостями в системі загальноосвітніх шкіл в місті функціонує спеціальний навчально-виховний комплекс «дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад» для дітей зі зниженим зором, в якому виховуються, навчаються і лікуються 314 дітей. В закладі функціонують ортоптичний та фізіотерапевтичний кабінети, об-

ладнанні сучасною лікувальною апаратурою, кабінет лікувальної фізкультури, 2 комп'ютерних (звичайний та тифлоклас) кабінети, лінгафонний кабінет. В наявності мультимедійний проектор.

З метою інтеграції дітей-інвалідів на базі ДНЗ № 2 функціонує 4 групи для дошкільнят з порушенням та 2 групи для дітей із затримкою інтелекту, базі ДНЗ № 60 – група для дітей з вадами опорно-рухового апарату. З 2011р. у ДНЗ № 2 отримують допомогу діти з різними вторинними відхиленнями. В групах з порушенням нервової системи і психіки 10% дітей мають аутичні порушення, 30% ді-

тей мають порушення когнітивних функцій на резидуально-органічному фоні, 15% дітей мають зниження інтелектуально-мнестичних функцій та тяжкі мовленнєві порушення. В спеціальних групах навчаються діти з синдромом Дауна. В групі, де знаходяться діти, створені всі умови для їх перебування та навчання, панує атмосфера доброзичливості, довіри, взаєморозуміння. Все це забезпечує взаємозв'язок фізичної, психічної і соціальної складових у стабільному гармонійному розвитку дитини з особливими потребами. Діти з бажанням відвідують дошкільний заклад. А батьки без вагань можуть довіряти професіоналам. По закінченню дошкільного закладу, враховуючи психологічні особливості дітей, частина дітей продовжує навчання в загальноосвітніх закладах, а інша частина знаходиться на індивідуальному навчанні.

На базі ЗОШ № 53, 46, 10 функціонують спеціальні класи для дітей з вадами розумового розвитку, в яких навчається 93 дитини. З даною категорією дітей в усіх навчальних закладах працюють логопеди, дефектологи, психологи, здійснюється взаємодія педагогів, батьків, психологів, медичних працівників, впроваджуються особистісно-орієнтовані методи навчання. Спільними зусиллями школи та ПМПК забезпечується взаємодія вчителя-логопеда та вчителя початкових класів у процесі корекційної роботи з дітьми та батьками. Заслугує на увагу співпраця ЗОШ № 53 з Центром соціальної реабілітації «Надія» щодо адаптації дітей-інвалідів.

Колективами зазначених закладів накопичено перспективний педагогічний досвід роботи стосовно:

- застосування музикотерапії в роботі з гіперактивними дітьми та дітьми з особливими освітніми потребами (ЗОШ №10);

- проведення корекційно-розвиткових занять із впровадженням курсів арт-, ігро-, квітко-, хромо-, сміхо-, піскової терапії (ЗОШ № 46);
- психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами (ЗОШ № 53);
- особливостей навчання англійській мові молодших школярів із затримкою психічного розвитку (ЗОШ № 53);
- співпраці вчителя-логопеда з батьками щодо корекції вад мовлення (ЗОШ № 53).

Педагогічний колектив ЗОШ № 57 сприяє входженню інваліда з дитинства з діагнозом ДЦП в освітній простір школи.

У 2012–2013 н.р. за станом здоров'я за індивідуальною формою навчання отримують освіту понад 600 учнів.

Соціальний захист дітей. Найважливіша задача педагогічних колективів – забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток.

Адміністраціями та педагогічними колективами навчальних закладів приділяється значна увага питанню надання соціальної підтримки та допомоги дітям пільгових категорій, вжито відповідних заходів щодо забезпечення належних умов для їх навчання, фізичного, психічного, соціального розвитку, взаємоповаги, свободи та рівності. До реалізації даного питання залучаються класні керівники, соціальні педагоги, громадські інспектори з охорони дитинства. Школи та дитячі садочки підтримують тісний зв'язок з Миколаївським міським центром соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді, відділами опіки та піклування служб у справах дітей районних адміністрацій, з кримінальною міліцією, Червоним Хрестом, дитячими поліклініками.

З метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток щорічно в жовтні місяці в усіх навчальних закладах міста проводиться місячник з охорони дитинства. Змістом його проведення є вивчення умов проживання дітей пільгових категорій, надання їм дієвої психолого-педагогічної допомоги, своєчасне виявлення дітей, які залишилися без батьківської опіки.

Так, станом на 25.05.13, в м. Миколаїв навчається та виховується:

- дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування – 592;
- дітей-інвалідів – 635;

дітей, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС	– 442;
дітей, батьки яких загинули при виконанні службових обов'язків	– 3;
дітей з багатодітних сімей	– 2544;
дітей з малозабезпечених сімей	– 317.

Протягом року громадськими інспекторами та практичними психологами з вихованцями та учнями навчальних закладів проводяться заходи, які виховують в них моральні цінності, милосердя, співчуття, формування свідомого ставлення до людських чеснот. Такі заходи вчать творити добро для інших, сприяють розвитку творчих здібностей дітей та спонукають їх до участі у благодійній діяльності.

Одним з актуальних питань освітян залишається забезпечення конституційного права громадян на здобуття повної загальної середньої освіти. З метою контролю за охопленням учнівської молоді міста навчанням забезпечено облік дітей і підлітків шкільного віку, вживаються заходи щодо повернення до навчання дітей, які не навчалися. З батьками і неповнолітніми, які пропускають школу без поважних причин, адміністраціями закладів спільно з районними ССД, ВКМСД проводяться роз'яснювально-профілактичні бесіди про обов'язковість здобуття освіти, форми навчання, надаються подання про притягнення батьків до адміністративної відповідальності.

Спільно зі спеціалістами районних служб у справах дітей, кримінальної міліції у справах дітей проводяться рейди-перевірки комп'ютерних залів, профілактичні рейди «Діти вулиці», «Мікрорайон» для виявлення та повернення до навчання дітей, які бродяжать, не відвідують навчальні заклади. Так, протягом 2012-2013 навчального року за інформацією міської служби у справах дітей проведено 65 рейдів, обстежено 396 сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, 15 дітей вилучено з несприятливого середовища, 13 дітей відібрано у батьків без позбавлення батьківських прав, 105 батьків притягнуто до адміністративної відповідальності за ст.184 КУпАП, 23 – позбавлено батьківських прав.

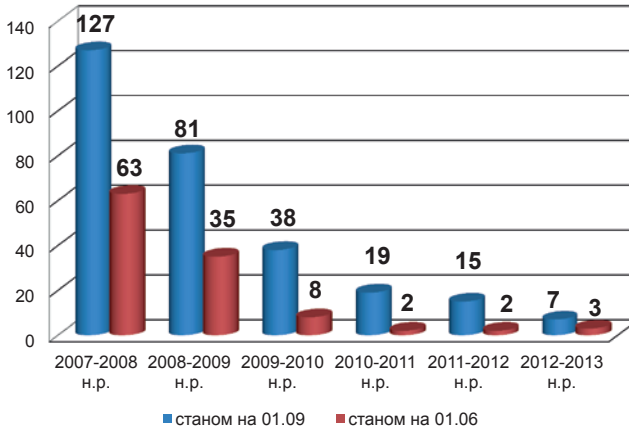
Внаслідок такого системного підходу кількість дітей шкільного віку, не охоплених навчанням, починаючи з 2007 року зменшується.

З метою подолання дитячої агресивності, виховання саморегуляції, терпимого, толерантного ставлення до оточуючих і до себе в загальноосвітніх навчальних закладах збільшено кількість спортивних змагань командного типу,

Кількість дітей шкільного віку, які не навчаються в мікрорайонах шкіл м. Миколаїв

залучено до гурткової та позашкільної роботи учнів групи ризику та учнів, які потребують особливої педагогічної уваги, дітей, схильних до правопорушень. Протягом останніх років спостерігається позитивна динаміка залучення учнів шкіл до позашкільної та позакласної освіти. За підсумками моніторингових досліджень зайнятості дітей зазначених категорій, проведених у січні–лютому 2013 року, встановлено, що з 352 учнів, які перебувають на внутрішкільному обліку, 282 – охоплено гуртковою роботою. Позашкільною освітою охоплено 11550 дітей, з них 1471 дитина з соціально-незахищених категорій.

Для підвищення ефективності спілкування у процесі формування взаємостосунків у системі «учень – педагог» управлінням освіти, науково-методичним центром спільно з міським центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді

започатковано з 2012 року проведення тренінгів, семінарів-практикумів для психологів та соціальних педагогів навчальних закладів міста.

З метою сформованості в учнів свідомого вибору правомірних варіантів поведінки, почуття особистої відповідальності та усвідомлення покарання за скоєне правопорушення, впевненості в необхідності правових норм для нормальної життєдіяльності суспільства та його членів, вміння діяти в конкретних життєвих ситуаціях в ЗОШ № 3 працює гурток «Феміда» та молодіжний клуб з гуманітарного права «Клію», в Юридичному ліцеї – клуб «Правовик», в ЗОШ № 52 – гурток «Громадянська освіта», вихованці яких здійснюють заходи з превентивного виховання в навчальних закладах міста.

Учні ЗОШ № 3 протягом 2012–2013 навчального року активно співпрацювали з Миколаївською загальноосвітньою школою соціальної реабілітації, ділилися набутим досвідом своєї роботи з питання профілактики правопорушень. Для зменшення ризиків міжособистісних конфліктів, створення дружньої атмосфери в шкільному колективі продовжують свою діяльність в ЗОШ № 24 клуб «Примирення», в ЗОШ № 37 – «Дорога добра», які стали своєрідними осередками толерантності, доброзичливості,

гуманізму. Учасниками клубів є діти, які потребують психолого-педагогічної допомоги, демонструють високий рівень тривожності, діти з конфліктною та агресивною поведінкою, заниженою самооцінкою, учні, які мають проблеми у спілкуванні. У поведінці задіяних в роботі клубу дітей виявлено позитивні зміни: зменшення правопорушень, кількості конфліктних ситуацій та кількості дітей на внутрішкільному обліку, покращення мікроклімату в сім'ях учнів школи.

Педагогічні колективи загальноосвітніх навчальних закладів міста працюють над пошуком нових шляхів взаємодії вчителів з батьками: колективні творчі справи, спільні заходи, родинні свята, спортивні змагання, Дні добрих справ, які сприяють підвищенню активності батьківської громадськості в житті школи, створенню комфортних умов для всіх учасників навчально-виховного процесу.

У ЗОШ №11 доброю традицією стало проведення сімейних спортивних свят «Тато, мама, я – спортивна сім'я», «Це наша родина». Конкурси об'єднують батьків та учнів різних класів, покращують взаємовідносини в сім'ях. Члени родин не тільки змагаються у фізичних вправах, а й спілкуються, обмінюються досвідом з виховання дітей та своїми сімейними традиціями та звичками.

У ЗОШ №12 з метою профілактики ранньої соціально-психологічної дезадаптації родини, формування навичок толерантного спілкування в контексті «батьки–діти» та проектування конструктивної партнерської стратегії між педагогами та батьками проводиться лекторій «Школа молодого батька», тематика якого відповідає запитам батьківської громадськості та сприяє адаптуванню батьківської педагогіки сучасним соціальним виявленням; тренінгові заняття «Батьки і діти: шляхи взаємодії»; діє консультативний пункт «Виникло питання».

У ЗОШ № 20 започатковано з 2012 року проведення днів батьківського співуправління, проекту «100 запитань до керівника». Такі форми роботи є парадигмою масового вирішення завдання відновлення сімейної культури, що і є основою благополуччя дитини.

Для подолання сімейного неблагополуччя в навчальних закладах міста організовано раннє виявлення і облік дітей із складних життєвих обставинах. Протягом 2012–2013 навчального року на обліку перебувало 213 дітей зазначеної категорії. За результатами спільної роботи навчальних закладів та соціальних установ 7 сімей знято з обліку, 18 дітей влаштовано до

Центру соціально-психологічної реабілітації дітей Миколаївської міської ради. З метою формування свідомого ставлення дітей до проблеми вживання психоактивних речовин, формування відповідального ставлення до власного здоров'я, життя всі загальноосвітні навчальні заклади міста забезпечені методичними матеріалами інформаційно-освітньої протиалкогольної програми для учнів 7–8 класів та їх батьків «Сімейна розмова», яка активно впроваджується з 2012 року.

Систематичність даної роботи сприяє психологічному комфорту дитини в сім'ї та в навчальному закладі, підвищенню правової культури, запобіганню проявів насилля, що є обов'язковою умовою соціального захисту школярів.

Велика увага навчальними закладами приділяється зміцненню здоров'я та прищепленню навичок здорового способу життя учням і вихованцям, залученню їх до вивчення правил дорожнього руху і безпеки життєдіяльності та пропаганди їх серед однолітків.

Заслужує на увагу досвід команди ЮІР Миколаївської СЗОШ № 22 «Веселий патруль». З 2009 року «Веселий патруль» – постійний переможець районних і міських, призер обласних змагань загонів ЮІР (II місце). Для учні це – творчий проект, в якому ко-

жен може розкрити свої здібності: написати сценарій для виступу агітбригади, пропаганда ПДР та навчання молодших школярів водінню велосипедом, випуск листівок. У 2012–2013 навчальному році команда займалася вивченням ПДР з інструктором із автошколи. У репетиціях та змаганнях загартувалася дружба, а серед школярів знизилася кількість ДТП.

Проведення цілеспрямованої профілактичної роботи серед підростаючого покоління і дорослих – невід’ємна частина діяльності ДЮП ЗОШ № 60 «Шістдесятий кілометр». Юні пожежні допомагають дорослим виховати почуття відповідальності за пожежну безпеку, сприяють скороченню числа пожеж від дитячих пустощів з вогнем. Вивчення правил пожежної безпеки, участь у профілактичних рейдах, знайомство з пожежною технікою, агітаційні бесіди – все це риси багатогранної діяльності команди. Вагомий і результат. У травні 2013 року команда ДЮП ЗОШ № 60 посіла перше місце у обласному етапі та представлятиме Миколаївську область у Всеукраїнському фестивалі.

У квітні 2013 року команда КВК-ЮІР ЗОШ №53 виборол перше місце в обласному етапі Всеукраїнського конкурсу КВК ЮІР і перше місце у зональному етапі та представлятиме Миколаївську область у Всеукраїнському етапі.

Питання охорони праці й безпеки життєдіяльності учнів та працівників є одним із пріоритетних завдань під час організації та проведення навчально-виховного процесу. У навчальних закладах створено систему управління охороною праці, яка передбачає підготовку, прийняття та реалізацію завдань щодо

здійснення організаційних, технічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на збереження життя і здоров'я працівників та учнів закладу. Щорічно управлінням освіти оголошується конкурс-огляд стану охорони праці в навчальних закладах міста. У 2012–2013 н. р. колективи навчального закладу «Академія дитячої творчості» та ДНЗ № 78 стали призерами Всеукраїнського огляду-конкурсу стану охорони праці в навчальних закладах.

Навчальні заклади зберігають статус одного з основних інститутів соціалізації особистості, її становлення і розвитку. Саме тому актуальним завданням залишається створення безпечних умов для навчання й виховання, проведення просвітницьких заходів щодо запобігання жорстокого поводження до дітей, захисту від будь-яких форм фізичного, сексуального, психічного насильства, виховання почуття взаєморозуміння, взаємовідповідальності, любові і довіри.

Задоволення потреб національних меншин, мови навчання. На задоволення освітніх потреб батьківської громадськості в навчальних закладах міста учням забезпечено право на отримання освіти рідною мовою.

У 2012–2013 н. р. з числа денних загальноосвітніх навчальних закладів 55 – українськомовних, 1 – перехідний, 12 – з російською мовою навчання. Українською мовою навчається 30454 учні (81,5%), російською – 6912 (18,5%).

Російську мову як предмет вивчають 13066 школярів навчальних закладів, де викладання здійснюється українською мовою; факультативно – 1235 учнів.

У ЗОШ № 16 мікрорайону Тернівка, де компактно проживають представники болгарської національності, з 1989 року в різних формах (предмет, факультатив) вивчається болгарська мова. Гурток «Родолюбіє» (керівник – Яно К. С.) є візитівкою школи і бажаним гостем на багатьох міських і обласних заходах, зокрема в лютому 2013 року його вихованці взяли участь в урочистостях з нагоди відкриття Центру болгарської мови та культури при ЧДУ ім. П. Могили.

З метою реалізації етнонаціональної політики, спільних культурно-просвітницьких заходів, програм та проєктів, обміну досвідом в 2013 році на базі ЗОШ № 10 розпочав роботу Центр азербайджанської культури і мови, ЗОШ №43 – Центр російської культури.

Триває співпраця навчальних закладів міста з Миколаївською обласною радою національних товариств (Каймаразов М. Д.): у ЗОШ № 22, муніципальному колегіумі діють культурно-освітні та інформаційно-аналітичні центри; ЗОШ № 45 – Центр інтернаціональної дружби «По країнах та континентах»; учнями гімназії № 3, ЗОШ № 45 вивчається польська мова та культура; учні ЗОШ № 42 знайомляться з культурою, традиціями азербайджанського народу; ЗОШ № 45 – вірменського та корейського народів; ЗОШ № 3 – народу Греції.

Карта міжнародного співробітництва

Міжнародне співробітництво та соціальне партнерство. Одним з напрямків діяльності управління освіти та навчальних закладів є міжнародне співробітництво, спрямоване на формування позитивного іміджу освіти, розвиток відносин в освітній, культурній та соціальній сферах. Карта співпраці в рамках культурного обміну загальноосвітні навчальні заклади міста співпрацюють з навчальними закладами Болгарії, Канади, Великої Британії, США, Росії, Молдови, Англії, Польщі, Німеччини, Туреччини, Румунії, з управліннями освіти обласних міст України, що дає можливість обмінюватися досвідом роботи з питань стратегічного освітнього менеджменту, управлінської діяльності, організації навчально-виховного процесу. Міцніють творчі зв'язки учнівських колективів міста з дітьми інших країн, про що свідчать наведені дані:

Загальноосвітній навчальний заклад	Партнер (організація, установа, заклад)	Стислий перелік заходів
Перша українська гімназія імені Миколи Аркаса	Гімназія в м. Бидліні, Ключе, воєводство Малопольське (Польща)	Листування, інформаційний обмін
Перша українська гімназія імені Миколи Аркаса	Британська Рада в Києві Міжнародна програма «Навчаємось разом» (Великобританія)	Участь у конкурсі есе до 200-літнього ювілею Ч. Діккенса Участь учнів у Дні Новин BBC School Report Участь у Big Dance Schools Pledge project
Загальноосвітня школа I–III ступенів № 1 ім. О. Ольжича	Комплекс будовляних шкіл, м. Бранєво (Польща)	Приїзд делегації учнів та учителів Комплексу шкіл м. Бранєва до закладу Спільні проекти, листування
Загальноосвітня школа I–III ступенів № 1 ім. О. Ольжича	Земля Шлезвіг- Гольштейн, м. Квікборн, Ельзензее-гімназія (ФРН)	Поїздка делегації школи до м. Квікборна. Спільні освітні проекти
Загальноосвітня школа I–III ступенів № 1 ім.О.Ольжича	Школа імені Фатми Емін Кутвар, м. Балікесір (Туреччина)	Участь турецької делегації у III Всеукраїнських Ольжичевих читаннях
Загальноосвітня школа I–III ступенів № 16	СОУ «Св.св.Кирил и Методий» гр. Две могили обл. Русенска (Болгарія)	Листування, вітання, зустрічі творчих колективів
Спеціалізована школа мистецтв і прикладних ремесел	Росія, м. Москва, ГОУСОШ № 384 (Росія)	Фестивалі «Московская весна», «Золотий лелека». Засідання круглого столу.
Спеціалізована школа I–III ступенів № 22 з поглибленим вивченням англійської мови	Польська Республіка, Гімназія міста Бжезніца (Польща)	Культурний обмін (педагоги та учні)
Гімназія № 2	Асоціація «Дружба» м. Сент Етьєн дю Рувре. (Франція)	Проживання у сім'ях; відвідування ліцею; екскурсії

На Міжнародному науково-практичному форумі «Наукові школи педагогіки мистецтва в сучасній освіті» (м. Москва)

Реалізується стратегічне завдання української освіти – інтеграція у світовий культурно-освітній простір. Серед 24-х українських DSD шкіл – загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 імені Олега Ольжича, на базі якої у вересні 2012 року проходила Х ювілейна конференція, у листопаді – заключний етап Третіх Всеукраїнських молодіжних Ольжичевих читань за участю представників учнівської та студентської молоді з різних куточків України, а також делегацій з Туреччини та Румунії.

Спеціалізована загальноосвітня школа № 22 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу та гімназія № 2 співпрацюють з Корпусом Миру Посольства США в Україні – волонтери викладають предмети профільного циклу; видавництво «Pearson Education Limited» проводить просвітницькі заходи для вчителів. Миколаївська гімназія № 2 багато років плідно співпрацює з такими організаціями як Інститут Гете, Альянс Франсез, British Council, Cambridge Press. Це – численні семінари, консультації, зустрічі. У рамках проекту Асоціації «Дружба» здійснюються поїздки учнів до Франції м. Сент Етьєн дю Рувре. Обмін методиками викладання англійської мови, розробка та використання спільних проєктів у викладанні англійської, французької мов став для педагогів постійно діючим інститутом самовдосконалення за фахом, а для учнів – школою спілкування іноземною мовою, пізнання культурно-освітнього простору, взаємоповаги та дружби між народами всього світу.

Миколаївська гімназія № 3 активно співпрацює з польським товариством: з 5 по 11 класи викладається факультативний курс польської мови.

Традиційним напрямком співпраці є культурний обмін з освітянами м. Москва. Начальник управління освіти Миколаївської міської ради Деркач Г. І. та директор Миколаївського муніципального академічного коледжу Матвеев Г. Д. у листопаді 2012 року брали участь у Міжнародному науково-практичному форумі «Наукові школи педагогіки мистецтва в сучасній освіті» (м. Москва), на якому ознайомили російських колег з досвідом художньо-естетичного напрямку роботи навчальних закладів міста Миколаєва. Та презентували досвід роботи колективу Миколаївського муніципального академічного коледжу щодо розробки дидактичних основ естетичного виховання.

Школою мистецтв і прикладних ремесел щорічно проводиться міжнародний фестиваль дитячої творчості «Золотий лелека», учасниками якого є зарубіжні гості. Здійснюється й зворотній зв'язок зі школою, яка є одним із найактивніших учасників фестивалю «Золотий лелека» – загальноосвітньою школою № 384 м. Москва. Вихованці Академії дитячої творчості вже восьмий рік поспіль брали участь у XIII фестивалі «Московская весна» та отримали різні нагороди й гран-прі фестивалю. У рамках фестивалю відбулась наукова конференція «Від соціальних проектів – до соціального партнерства», в якій взяли участь І. Г. Тертиця, головний спеціаліст управління освіти Миколаївської міської ради, П. В. Кулішенко, заступник директора з виховної роботи, Я. Є. Стемковська, заступник директора з виховної роботи та психолог МСШ «Академія дитячої творчості».

Гімназії № 2, № 41, юридичний ліцей, економічний ліцей № 1 здійснюють навчання учнів в США за програмою FLEX. ЗОШ № 1 є учасником українсько-німецького шкільного партнерства з Ельзензее гімназією міста Квікборн у Німеччині. Три навчальних заклади міста є учасниками міжнародного проекту Асоційованих шкіл ЮНЕСКО.

Робота шкільних євроклубів у юридичному ліцеї, гімназії № 3, муніципальному колегіумі, СЗОШ № 22 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу – надзвичайно важлива форма громадської діяльності учнів. Школи міста – активні учасники міжнародних проектів, програм, конкурсів. Перша українська гімназія імені М. Аркаса – участь у міжнародному проекті Британської ради в м. Києві «Навчаємось разом» (другий рік): III місце у конкурсі творчих робіт «Britain is GREAT»; участь у проекті Європейського союзу «Twinning» 2013 року.

ЗОШ № 33 співпрацює з обласною організацією «Скінія», тренери якої провели в 2012–2013 навчальному році тренінги «Дивись на мене, як на рівного», «Я – лідер», «Скажемо «ні» алкоголю та наркотикам», та з Міжнародним жіночим правозахисним центром «Ла Страда Україна», який створений в Норвегії, працює спільно з Міністерством освіти і науки, молоді і спорту України. За школою закріплений тренер, який працює безпосередньо з батьками та учнями. Заклад

забезпечується необхідною наочністю та відеоматеріалами, які надають можливість підвищувати рівень правової культури учнів, формувати чітке уявлення про порядок звернення по допомогу і захист дитиною своїх прав.

Миколаївський юридичний ліцей працює за моделлю «Активної школи» з правової освіти і культури, відкритої, пов'язаної із зовнішнім світом системи. Співпраця колективу ліцею з широким колом різних соціальних партнерів дає поштовх для розвитку діалогу задля реалізації спільних проєктів у гуманітарній сфері.

Еліта міста – золоті та срібні медалісти. У 2013 році нагороджено золотими медалями – 89 учнів, срібними – 25. Це становить 4,5% від загальної кількості випускників, що на 1% більше минулорічного показника. Такі результати свідчать про систему роботи педагогічних колективів ЗОШ № 1, 3, 6, 7, 11, 19, 20, 30, 32, 34, 35, 46, 47, 48, 50, 52, 56, 60, СЗОШ № 22, СШМіПР, гімназій № 2, 3, 4, 41, економічних ліцеїв № 1, 2, морського ліцею ім. професора М. Александрова, ліцею «Педагог», юридичного ліцею, Першої української гімназії ім. М. Аркаса, муніципального колегіуму стосовно підтримки інтелектуально обдарованих дітей, створення умов для розвитку їх здібностей, інтелектуального й творчого потенціалу.

Результати ДПА в 4-х класах. Підсумки ДПА учнів 4-х класів з математики, української мови, читання свідчать, що вчителі забезпечують достатній рівень підготовки учнів для продовження навчання в школі II ступеня та формування життєвої компетентності молодших школярів. Від 78% до 88% дітей на достатньому та високому рівнях засвоїли програмовий матеріал із зазначених предметів. У порівнянні з минулим 2011–2012 н. р. рівень якості навчальних досягнень учнів 4-х класів є стабільним з української мови і становить 79%, на 2% покращився результат з українського читання (було 86%), на 1% знизився результат з математики (було 79%).

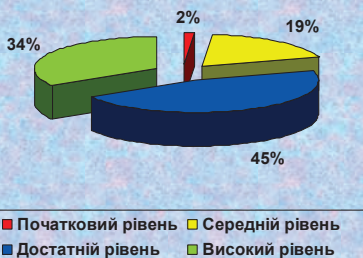
Досягненню якісних результатів сприяла налагоджена робота над теоретичним матеріалом, поєднання зі свідомим виробленням практичних умінь і навичок школярів, ефективні засоби навчання, індивідуальна допомога учням щодо усунення прогалин у знаннях.

Від 1% до 3% учнів мають початковий рівень навчальних досягнень з предметів ДПА. Це засвідчує, що окремі учні потребують посиленої педагогічної уваги, більш ретельного індивідуального підходу до вибору форм і методів роботи з цією категорією школярів. Учителям необхідно в повній мірі використовувати потенціал індивідуальних та групових занять.

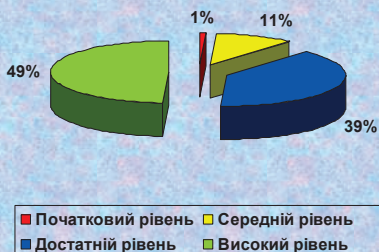

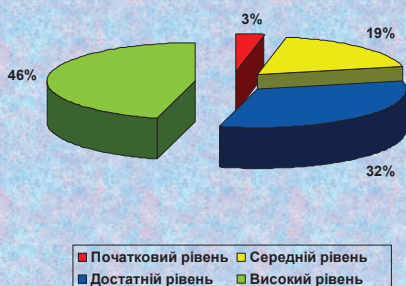
Результати ДПА учнів 4-х класів ЗНЗ м.Миколаїв з української мови у 2012-2013 н.р.

Результати ДПА учнів 4-х класів ЗНЗ м.Миколаїв з української мови (читання) у 2012-2013 н.р.

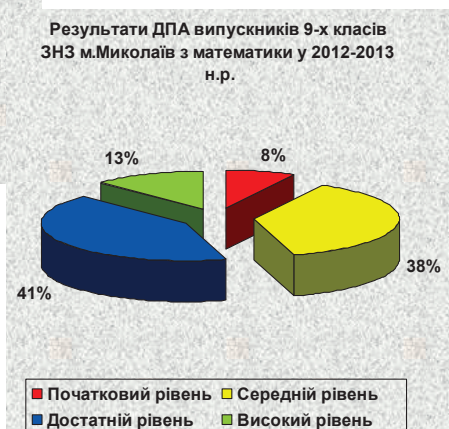
Результати ДПА учнів 4-х класів ЗНЗ м.Миколаїв з математики у 2012-2013 н.р.

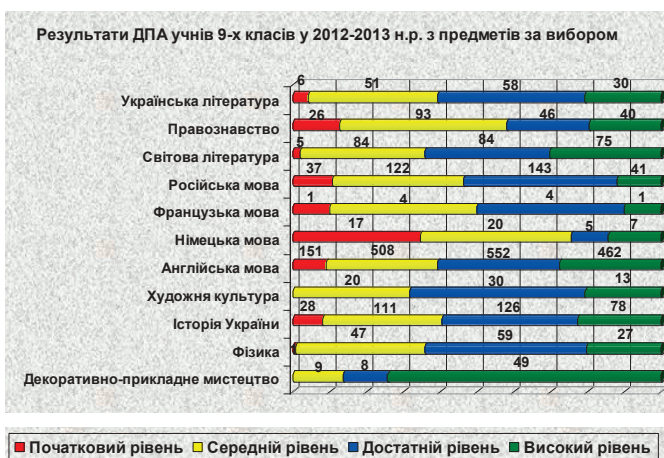
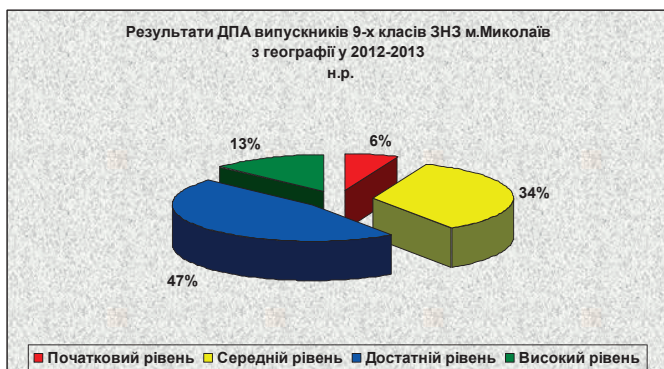
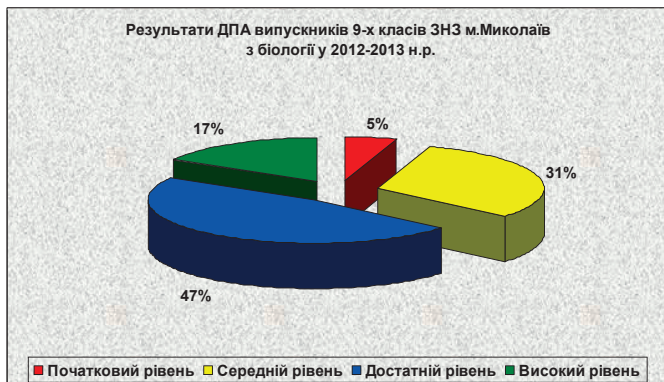

Результати ДПА в 9-х класах. Результати державної підсумкової атестації за курс школи II ступеня є показником готовності учнів до профільного навчання, здобуття повної загальної середньої освіти.

Отримані дані свідчать, що від 4% до 8% учнів мають початковий рівень навчальних досягнень з предметів, обов'язкових для складання ДПА, що на 3% менш ніж у минулому 2011–2012н.р. Як і в минулому навчальному році від 31% до 38% 9-класників виявили середній рівень знань. Зросла кількість дітей (на 2%) з високим рівнем якості навчальних досягнень учнів: від 54% до 64% учнів отримали бали високого та достатнього рівня.

Підсумки атестації з предметів за вибором свідчать про достатнє обґрунтування вибору профільного предмету для проходження ДПА. Результати учнів класів з поглибленим вивченням математики, фізики, правознавства, декоративно-прикладного мистецтва підтвердили раціональне використання годин робочого навчального плану, належний рівень викладання завдяки максимальному використанню можливостей мотивації навчальної діяльності учнів, формування пізнавальної активності. Відсутній початковий рівень якості навчальних досягнень серед випускників 9-х класів з декоративно-прикладного мистецтва та художньої культури.

Результати ДПА в 11-х класах. Результати ДПА в школі III ступеню свідчать про те, що переважна більшість випускників шкіл міста (76%) мають достатній та високий рівні навченості з державної мови, 74% – з математики. Зазначені показники покращилися у порівнянні з минулим 2011–2012 н. р. на 2% з української мови та на 1% з математики. Також високому рівню відповідають результати і з історії України (79%), в минулому навчальному році було 84%. Такі результати отримано завдяки практичному спрямуванню уроків, раціональному використанню інноваційних форм і методів організації навчальної діяльності учнів, сформованості комунікативних навичок в учнів та їх вмінню здобувати знання.

Порівняльний аналіз вибору учнями III ступеню профілю навчання показав, що у минулому 2011–2012 навчальному році суспільно-гуманітарний та філологічний напрям обрали переважна кількість учнів (1555 учнів), природничо-математичний – 446 учнів, технологічний – 340 учнів, художньо-естетичний – 52 учні, спортивний – 43 учні. У 2012–2013 навчальному році також більшість (1330 учнів) обрали навчання в 10–11-х класах за суспільно-гуманітарним та філологічним напрямками. Природничо-математичний вибрали – 559 учнів, технологічний – 454 учнів, спортивний – 40 учнів (рис. 1). Спостерігається зменшення загальної кількості учнів, які обирають гуманітарні предмети.

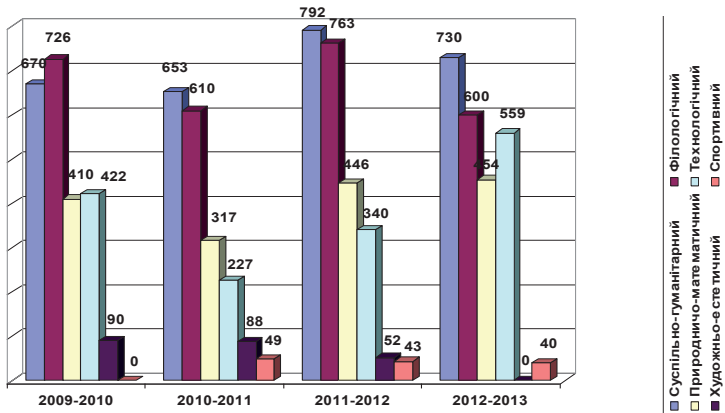
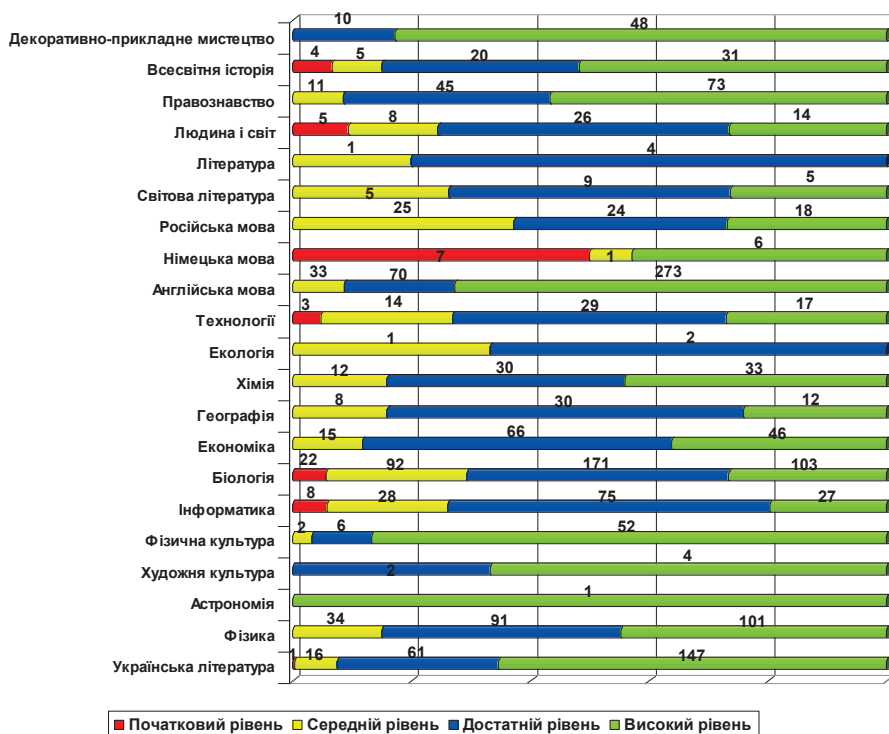

Рис.1 Кількість учнів, охоплених профільним навчанням

Результати ДПА випускників 11-х класів ЗНЗ м. Миколаїв з предметів за вибором

Результати державної підсумкової атестації в 11-х класах показали високу якість навчальних досягнень учнів з профільних дисциплін: українська література – 93% (на 9% вище ніж у 2011–2012 н. р.), біологія – 71%, інформатика – 74% (на 3% нижче), технології – 73% (на 15,5% вище), англійська мова – 92% (на 3% нижче), німецька мова – 43% (на 10% нижче), економіка – 88% (на 3% вище), художня культура – 100%, декоративно-прикладне мистецтво – 100%, правознавство – 91% (на 1% вище), вперше обраний предмет на ДПА екологія – 67%. Це свідчить про свідомий підхід більшості старшокласників щодо вибору профілю навчання та доцільність профільної освіти у школі III ступеня. Досягнення учнів класів з художньо-естетичним профілем підтвердили, що в них створені сприятливі умови для прояву та розвитку здібностей і таланту дитини, її повноцінного життя на кожному з вікових етапів та подальшого самовизначення у суспільстві.

Відсоток вступу до ВНЗ за обраним профілем навчання зростає з кожним роком: більшість випускників – 80% – пов’язують обраний профіль навчання з майбутньою професією.

Однак на практичному рівні не вирішених питань ще дуже багато. Практика і спостереження доводять, що актуальними є такі проблеми:

- забезпечення ЗНЗ достатньою кількістю відповідного лабораторного демонстраційного та комп’ютерного обладнання шкільних кабінетів, що впливає на ефективність, якість навчально-виховного процесу;
- недостатньо використовується ресурсний потенціал професійно-технічних та вищих навчальних закладів в організації професійної орієнтації та початкової професійної підготовки учнів;
- не відпрацьований достатньо досвід дистанційного навчання старшокласників і педагогів.

ЗНО. З листопада розпочато інформаційно-роз’яснювальну роботу з вчителями, учнями, батьками щодо підготовки та проведення ЗНО: методичні оперативки, відеоуроки, уроки ЗНО, тренінги «Зняття напруги та стресових станів», батьківські збори, індивідуальні консультації. В кожному навчальному закладі створено куточки підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. Проведено консультації для заступників директорів з навчально-методичної роботи, керівників предметних методичних об’єднань міста, відвідано батьківські збори в навчальних закладах, надано індивідуальні консультації випускникам, їх батькам.

Проведено апробацію тестових завдань з математики в ММК, з фізики в МЛ ім. Професора Александра, з німецької мови в 1 Українській гімназії ім. М. Аркаса, МГ № 2, з географії – в економічному ліцеї № 2.

В травні пройшли тренінги, інструктажі для педагогічних працівників, залучених до проведення ЗНО в 2013 році (близько 600 осіб).

Інформатизація системи освіти. У загальноосвітніх навчальних закладах реалізується Державна цільова програма впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року. В окремих школах створена система дистанційного навчання для дітей, які перебувають на навчання за кордоном або на довготривалому лікуванні.

У 2012–2013 н. р. 17 освітніх установ отримали навчально-комп’ютерні комплекси (146 ПК) в рамках Державної програми комп’ютеризації навчальних закладів. Всі навчальні заклади мають підключення до мережі Інтернет.

Досвід педагогів 38 навчальних закладів щодо застосування ІКТ висвітлено майже у 600 публікаціях фахових та інтернет-видань, на тематичних сайтах, персональних блогах учителів. Наробки педагогів ЗОШ № 7, 26, 57 успішно представлено на загальнонаціональному конкурсі зі створення електронних освітніх ресурсів та конкурсі «Перспективні технології навчання».

Так загальноосвітня школа I–III ступенів № 28 головною стратегічною траєкторією роботи колективу обрала забезпечення вільного доступу усіх учасників навчально-виховного процесу до інформаційних ресурсів Школи життєтворчості та ефективного функціонування єдиного інформаційного простору. Закладом здійснено значні кроки до вирішення проблеми упровадження комп'ютерних інновацій: створено сайт школи, сайт методичного об'єднання вчителів гуманітарного циклу «Україночка»; організовано роботу учнів щодо пошуку необхідної інформації через Інтернет; учителі і учні беруть активну участь у різноманітних творчих конкурсах, заочних Інтернет-олімпіадах; створюється банк педагогічних програмних засобів для забезпечення освітніх потреб закладу. Створено умови для використання Інтернет-ресурсів під час проведення навчально-виховного процесу та для методичної підготовки вчителів у Першій українській гімназії, гімназіях № 2, 3, 4, 41, економічному ліцеї № 1, 2, ЗОШ № 3, 7, 19, 24, 26, 33, 50, 51, 57, 60.

В умовах становлення і розвитку високотехнологічного інформаційного суспільства впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу освіти є національним пріоритетом.

Накопичений в процесі інформатизації освіти в Миколаєві практичний досвід та спеціальні педагогічні дослідження показують, що використання засобів

ІКТ в освіті приводить до чітких позитивних впливів на результати навчально-виховного процесу.

Слід зазначити, що коли ми говоримо про необхідність застосування ПК та ІКТ в навчально-виховному процесі ЗНЗ, то передбачаємо застосування відповідних засобів при вивченні різних дисциплін, а не тільки інформатики. У сьогоднішні спостерігається не тільки необхідність, а і потреба використання вчителями-предметниками вказаних засобів: при підготовці до уроків (розробка навчальних, методичних, роздаткових матеріалів, наочності та ін.); в проведенні уроків (демонстрація презентацій, відео та аудіо фрагментів, використання мультимедійних навчальних програм та ін.); для обміну досвідом з вчителями інших шкіл міста, області, країни; ознайомлення з сучасними методиками навчання; участі у конференціях та семінарах та ознайомлення зі досягненнями передового педагогічного досвіду та ін. Важливим та необхідним є ПК при використанні та поширенні великих об'ємів інформації, яку вчителі ЗНЗ використовують в навчально-виховній діяльності та при проведенні внутрішньошкільної методичної роботи.

Важливу роль у процесі впровадження ІКТ в освіті відіграє професійна майстерність педагогів. З метою формування інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів та відповідно до Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно – комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року для педагогів міста проводяться тренінги за програмами «Intel@ Навчання для майбутнього», «Партнерство у навчанні», «Цифрові технології», «Учителі в онлайні». Педагоги всіх навчальних закладів міста постійно беруть активу участь у вебінарах : «Сучасні ІКТ на допомогу формування навичок 21 століття. Формує оцінювання з використанням OneNote», «Впровадження ІКТ в роботі НЗ – перехід на новий рівень аналізу, оцінки, контролю за якістю діяльності всіх учасників навчально-виховного процесу»; цикл вебінарів в рамках освітньої програми Microsoft «Школи-новатори»; «День безпечного Інтернету»; «Хмарний сервіс Office 365 для управлінні освіти та навчальних закладів»; дистанційних інтернет-вебінарах з питань використання ІКТ запропонованих Інститутом інноваційних технологій у навчанні .

Учителі міста беруть участь у навчальній програмі Intel® «Шлях до успіху», яка призначена для школярів середньої, старшої школи. Курси програми дозволяють опанувати комп'ютерну грамотність, навчитися критичному мисленню і співпраці. Програма створена компанією Intel разом з освітніми урядовими організаціями різних країн, і зараз адаптована, локалізована в Україні.

Ведеться активна робота щодо впровадження на рівні навчальних закладів міста нової електронної бази даних «Програма КУРС», що вимагає активізації роботи в програмі Курс. Школа. В школах міста проводиться робота щодо за-

повнення бази даних учнів та педагогічного персоналу, створення розкладу та журналу щодо функціонування «Електронного щоденника» на порталі «Мої знання». Також використовуються ресурсні платформи «Щоденник.ua», «Класна оцінка», портал «Myschool.ua».

Створення сайтів навчальних закладів є своєрідним напрямком в розвитку інтерактивного спілкування та обміну інформацією. На теренах нашого міста спостерігається позитивна динаміка у створенні освітніх сайтів. Функціонує 43 сайтів загальноосвітніх навчальних закладів міста, 55 авторських сайтів, блогів учителів. Відповідно плану роботи Миколаївського науково-методичного центру у 2012–2013 н. р. розпочато роботу творчої групи «Створення авторського сайту», слухачами якої стало понад 30 педагогів навчальних закладів міста.

Комп'ютер відкриває для учнів нові шляхи в розвитку мислення, надаючи можливості для активного навчання. Школярі міста беруть активну участь у різноманітних інтернет-заходах (Всеукраїнська інтернет-олімпіада з інформатики NetOI–2012; міська Інтернет-олімпіада (5 клас); Всеукраїнська учнівська олімпіада з інформатики та ІКТ; міський дитячо-юнацький конкурс-фестиваль аматорського фільму «Весна»; обласний конкурс анімаційних фільмів; очно-дистанційна обласна школа «Інтелектуальний потенціал Миколаївщини»; Інтернет-проекти «Ланцюг поколінь» інш.) та виборюють призові місця. Накопичений в економічному ліцеї № 2 досвід по впровадженню проектів дозволив учителям і учням за допомогою інформаційних технологій зав'язати ділові стосунки зі школами міста. Результатом співпраці стала конкурс – конференція на базі ліцею, в якій брали участь учні шкіл міста.

Миколаївським науково-методичним центром управління освіти Миколаївської міської ради здійснюється ефективна, системна діяльність щодо підтримки функціонування і розвитку єдиного інформаційно-освітнього простору міста. Це ознайомлення педагогічних працівників з нормативно-правовою базою щодо впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчально-виховний процес, створення системи інформаційної підтримки (в т. ч. і через використання ресурсів мережі Інтернет), забезпечення пропаганди новачій, перспективного педагогічного досвіду, соціально-педагогічних ініціатив. Значна увага приділяється можливостям нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, які виводять освіту на новий рівень, забезпечують вільний доступ до освітніх ресурсів.

Результати атестації загальноосвітніх навчальних закладів. З метою об'єктивної оцінки реалізації навчальними закладами єдиної державної політики в галузі освіти, визначення ефективності роботи закладу відповідно до державних стандартів, результативності навчально-виховного процесу, аналізу потенційних можливостей навчального закладу та ступеня їх реалізації у 2012–2013 н. р. атестовано на достатньому рівні – 8 (ЗОШ № 31, 33, 39, 43, 47, 50, 51, 54). Крім того, управлінням освіти і науки облдержадміністрації з відзнакою

атестовано гімназію № 41.

За підсумками атестації міською експертною комісією відзначено позитивний досвід роботи педагогічних колективів дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів з таких питань:

ЗОШ № 31 – діяльність волонтерських груп; дієвість системи військово-патріотичного виховання учнівської молоді;

ЗОШ № 33 – впровадження державно-громадського управління закладом; реалізація екологічного проекту «ЕКОШ»; 100% оволодіння ІКТ педагогічними працівниками та їх застосування в освітньому процесі;

ЗОШ № 39 – створення системи виховної роботи; моніторингові дослідження рівня ціннісних ставлень і орієнтацій особистості, вихованості учнів, якості виховної роботи в школі;

ЗОШ № 43 – впровадження в навчально-виховний процес технології «музейна педагогіка», створення дієвої системи внутрішкільного контролю та керівництва, плідна робота Центру російської культури;

ЗОШ № 47 – державно-громадське управління навчальним закладом, розвиток системи виховання національної самосвідомості учнів, співпраця з громадськими організаціями щодо патріотичного виховання дітей та молоді;

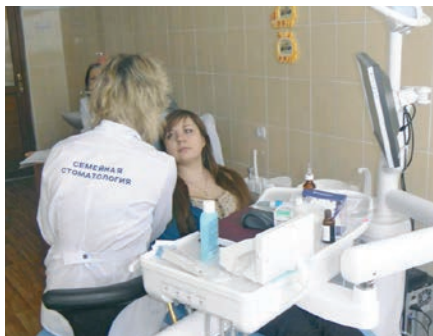
ЗОШ № 50 – впровадження інноваційних технологій в управлінську діяльність і навчально-виховний процес; дослідно-експериментальна робота; результативність участі у фахових конкурсах та виставках;

ЗОШ № 51 – впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес та управлінську діяльність, дослідно-експериментальна робота щодо впровадження курсу «Логіка», створення ефективної системи роботи з обдарованими учнями;

ЗОШ № 54 – програмно-цільове управління освітнім процесом; впровадження державно-громадського управління; система моніторингових досліджень щодо позитивних змін у роботі школи; висока організаційна культура діяльності закладу.

Медичний супровід загальноосвітніх навчальних закладів здійснюють працівники закріплених дитячих лікарень. Сьогодні навчально-виховний процес у 33 загальноосвітніх навчальних закладах щоденно супроводжується медичною сестрою (1–1,5 ставки), у 35 – медсестрами, що працюють на 0,25–0,75 ставки; у 22 – лікарем (0,1–0,5 ставки). Учні ЗОШ № 21 обслуговуються дільничною медичною сестрою в медичному пункті мікрорайону.

У спеціальному навчально-виховному комплексі для дітей зі зниженим зором неповнолітні одержують комплекс лікувально-корекційних заходів. У закладі введено 12,45 штатних одиниць медичного персоналу, є ортопедичний та фізіотерапевтичний кабінети з відповідною апаратурою, кабінет лікувальної фізкультури.

Медичні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів на 100% укомплектовані медичним обладнанням та ліками для надання першої допомоги, на придбання яких щорічно з міського бюджету виділяються кошти.

Відповідно до спільного наказу управління освіти й управління охорони здоров'я всі учні пройшли поглиблені медичні огляди з подальшим розподілом їх на групи для занять фізичною культурою (основна група – 66%, підготовча – 28%, спеціальна – 3%, звільнені – 3%). Це дозволяє оптимізувати навантаження відповідно до індивідуальних особливостей школярів на уроках та в позакласній діяльності.

Успішність корекції вад мовленнєвого розвитку учнів забезпечують логопедичні кабінети, які працюють при 20 загальноосвітніх навчальних закладах. Протягом 15 років у місті діє логопедичний пункт.

У системі освіти міста функціонує міська психолого-медико-педагогічна консультація, основними напрямками діяльності якої є консультативно-інформаційна та діагностично-корекційна допомога дітям, які мають порушення зору, мовлення, опорно-рухового апарату, поведінки, інтелектуального розвитку.

Організація харчування в навчальних закладах. Одним із важливих умов навчання дітей є організація шкільного харчування. Це завжди було у центрі уваги міської адміністрації.

У 2012–2013 навчальному році організацію харчування дітей у загальноосвітніх навчальних закладах міста здійснює комунальне виробниче підприємство з організації харчування у навчальних закладах.

З метою інформування громадськості щодо організації харчування учнів в закладах у наявності «Куточок харчування», де містяться меню, графік чергування вчителів, графік харчування учнів 1–4 класів та групи продовженого дня.

Станом на 25.05.2013 р. охоплено усіма видами харчування 36724 учні, що складає 100% від загальної кількості. Всі діти пільгових категорій: діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування (467 учнів – 100%); діти з малозабез-

печених сімей (151 учень – 100%); діти, батьки яких загинули при виконанні службових обов'язків (10 учнів – 100%), та учні 1–4 класів (14863 учні, що складає 99,7% від загальної кількості зазначених дітей), забезпечені гарячим харчуванням.

На виконання нормативно-правових документів ЗОШ № 28 окреслила основне завдання – організувати раціональне, збалансоване, безпечне харчування відповідно до віку і стану здоров'я учнів. Шкільна їдальня продовжує виховну функцію щодо збереження та зміцнення свого здоров'я. Для дітей, які хворіють хронічними захворюваннями нирок, печінки, жовчних шляхів, шлунка призначаються дієтичні страви, що базуються на оптимальному забезпеченні школярів всіма харчовими інгредієнтами відповідно до віку.

Заслужує уваги позитивний досвід роботи комісії контролю за організацією харчування, до складу якої входять відповідальні, представники батьківського комітету, учнівського самоврядування, вчителі. Комісія здійснює перевірку роботи харчоблоку, дотримання санітарно-гігієнічних норм, правильність збереження і терміни реалізації продуктів, правильність закладки продуктів харчування, дотримання рецептури і технології приготування страв. Результати перевірок оформляються актом встановленої форми і подаються директору школи для ознайомлення та прийняття заходів адміністративного впливу для виправлення недоліків.

Харчоблоки загальноосвітніх навчальних закладів забезпечено холодною та гарячою проточною водою, працюючим холодильним та технологічним обладнанням, достатньою кількістю кухонного посуду. У належному стані знаходяться меблі, інвентар. Питання поновлення матеріальної бази їдалень та харчоблоків залишається на контролі.

Однак проблемою є забезпечення учнів ЗОШ № 21 гарячим харчуванням у зв'язку з відсутністю води гарантованої якості. На даний час проведено реконструкцію мереж водопостачання для очищення води та ремонт системи водопостачання. При надходженні коштів будуть проведені роботи по ремонту водовідведення.

Питання щодо покращення організації харчування дітей в навчальних закладах розглядається на нарадах при директорові, заступників директора з виховної роботи, відповідальних осіб за дане питання та знаходиться на постійному контролі управління освіти.

Успіхи системи освіти міста Миколаєва. Для багатьох навчальних закладів 2012–2013 навчальний рік був ознаменований значними досягненнями.

Педагогічний колектив **ЗОШ № 57** отримав Диплом якості Міжнародного Академічного Рейтингу «Золота Фортуна» в номінації «За вагомий внесок у справу розбудови України та високий професіоналізм у сфері освіти та виховання».

Вихованці **морського ліцею імені професора Александрова** брали участь у Міжнародній учнівській науково-практичній конференції «Україна очима молодих» в м. Львів. За рейтингом журналу «Фокус» морський ліцей увійшов у 50 кращих шкіл України (за результатами ЗНО та вступу учнів до вузів).

Економічний ліцей № 1 – учасник XVI Міжнародного конкурсу шкільних медіа, XI Міжнародного фестивалю-конкурсу дитячо-юнацької журналістики «Прес-весна на Дніпрових схилах».

Перша українська гімназія імені М. Аркаса брала участь у міжнародному проєкті Британської ради в м. Києві «Навчаємось разом» (другий рік): III місце у конкурсі творчих робіт «Britain is GREAT»; участь у проєкті Європейського союзу «Twinning» 2013 року .

Учні **ЗОШ № 1** – активні учасники Всеукраїнських та регіональних конференцій старшокласників «Модель ООН. Україна», Міжрегіональних форумів учнівської молоді «На шляху до Європейського дому», Всеукраїнських форумів «Здорова планета – здоровий ти», «Слов'янський союз дитячої дипломатії», «Партнерів єднає мелодія пісні», конкурсів «Безпечна Україна. Безпечна Європа. Безпечний світ», «Європа nostra», «Чи знаєш ти Європу? Допоможи Європі дізнатися про тебе»; переможці у конкурсах дитячої творчості «Український сувенір», «Новорічні і Різдвяні фантазії», різдвяних вертепів, «Заповіт», «Наш пошук і творчість тобі, Україно!», «Знай люби свій рідний край», «Стежками Шевченка», обласному поетичному конкурсі «Заповіт», обласному конкурсі гумористичної поезії «Сміхослов», всеукраїнському конкурсі дитячих малюнків «Любівь Україну» тощо.

Три навчальних заклади міста є учасниками міжнародного проекту Асоційованих шкіл ЮНЕСКО.

За вагомий внесок у розвиток освіти і науки України наші **ЗОШ № 24, 28, 30, 46, , гімназія № 4, Перша українська гімназія** були нагороджені грамотою Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України і медаллю «Флагман освіти і науки України» 27 вересня 2012.

На IV Національній виставці - презентації «Інноватика у сучасній освіті» були відзначені Золотою медаллю та почесним званням «Лауреат конкурсу» **НМЦ, Перша українська гімназія, спеціалізована школа мистецтв і прикладних ремесел «Академія дитячої творчості».**

Срібною медаллю та почесним званням «Лауреат конкурсу» – **гімназія № 4, юридичний ліцей, МЗОШ № 25, ДНЗ № 140.**

Дипломами за активне упровадження освітніх технологій – **ДНЗ № 78, 103, 144; МЗОШ № 20, гімназії № 3, 41, економічний ліцей №2, науково-педагогічна бібліотека.**

На IV Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти» Золотою медаллю нагороджені НМЦ, спеціалізована ЗОШ I–III ступенів № 22 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу, спеціалізована школа мистецтв і прикладних ремесел «Академія дитячої творчості». Срібною медаллю – ЗОШ № 1 ім. О.Ольжича, ЗОШ № 25.

Вихованці ЗОШ № 1, 3, 19, 45, гімназій № 2, 4, Першої української гімназії ім. М. Аркаса, морського ліцею ім. проф. М. Александрова, ліцею «Педагог», муніципального колегіуму взяли участь в онлайн турнірі юних інтелектуалів «Знай українське». За підсумками заочного етапу найбільшу кількість балів серед 626 команд, учасників турніру, набрала команда Миколаївської гімназії № 2 (1548 балів). До 100 найкращих ввійшли команди морського ліцею (1285 балів і 36 місце в

рейтингу), муніципального колегіуму (1248 балів і 49 місце в рейтингу), Першої української гімназії (1200 балів, 67 місце в рейтингу). У фіналі конкурсу переможцем в особистому заліку стала учениця Миколаївського морського ліцею Бернацька Юлія.

Селезньов Іван, вихованець міської станції юних техніків, учень СЗОШ № 22, – бронзовий призер Всесвітнього етапу Міжнародного Конкурсу Intel ISEF – 2013.

Колектив ЗОШ № 29 – переможець конкурсу соціальних проектів програми «Територія РУСАЛУ – 2013» (сертифікат на 10000 гривень для реалізації проекту «Велостоянка»).

Команди гімназії № 2 та юридичного ліцею – переможці фінального етапу XV Всеукраїнського турніру юних істориків.

Переможці обласного заочного конкурсу анімаційних фільмів.

Номінація «Краща Flash-анімація»:

I місце – Шостак Юлія, Главнева Любов, Щебетюк Валентин, учні ЗОШ № 19, II місце – Кардупель Владислав, учень економічного ліцею № 2;

Номінація «Краща 3D-анімація»: I місце – Ганганова Вероніка, учениця муніципального колегіуму.

11–12 квітня Миколаїв гостинно зустрів учасників всеукраїнського семінару «Інновації в освіті» (Асоціація міст України). Свій досвід презентували керівники, педагогічні та учнівські колективи Академії дитячої творчості, економічного ліцею № 2, муніципального колегіуму, спеціалізованої загальноосвітньої школи № 22, загальноосвітньої школи № 19, Палацу творчості учнів; завідувачі і педагоги ДНЗ № 50, 148.

Почесну варту на Посту № 1 несли учні ЗОШ № 50, 34, 16, 32, 45, 49, Першої української гімназії ім. М. Аркаса, економічного ліцею № 1, гімназії №41, юридичного ліцею.

ЗОШ № 3 відзначена у номінації «Лідер освіти м. Миколаєва».

Створено сайт методичного об'єднання вчителів гуманітарного циклу ЗОШ № 28 marinamalanka.ucoz.ru. Отримано сертифікат про внесення в каталог загальноосвітніх сайтів на порталі «Банк Інтернет-портфоліо вчителів».

ЗОШ № 19 – дипломант Всеукраїнського чемпіонату «Екософт».

ЗОШ № 19 є членом Всеукраїнської асоціації «Русская школа».

Грамота міського відділу народної освіти «Русич–Николаев» за активну участь в «Далевських читаннях».

Грамота Всеукраїнської громадської організації «Русская школа» за активну участь в міжнародній інтелектуальній грі «Знаю» і проведення святкового концерту присвяченого 68-й річниці Великої перемоги над фашизмом.

Учні **гімназії № 3** посіли II місце у міському фестивалі-конкурсі анімаційних фільмів та комп'ютерної графіки «Весна» II місце – учні

ЗОШ № 50 посіла I місце в Міжнародному шаховому фестивалі «Київська весна»: «Дарниця – 2013»;

Учні **ЗОШ № 50, гімназії № 4** – учасники і переможці обласного конкурсу акваріумістів.

ЗОШ №1 – участь у Всеукраїнському форумі старшокласників «На шляху до Європейського дому» у м. Комсомольську Полтавської області; участь учнів у міжрегіональній конференції «Модель ООН. Україна. Кривий Ріг – 2013»; перемога в номінації «За внесок у розвиток освіти» XVI міжнародного конкурсу шкільних медіа.

Учні **ЗОШ № 22** – переможці районних, міських, обласних конкурсів агітбригад, обласного конкурсу «Перлина Миколаївщини».

ЗОШ № 22 занесена до Книги Пошани Миколаївської області «Еліта Миколаївської області», початкова школа визнана переможцем серед шкіл міста, переможець в обласному конкурсі «Шкільне подвір'я»

Педагоги та учні **ЗОШ № 22** брали участь у Всесвітньому етапі Міжнародного Конкурсу Intel ISEF 2013 (International Science and Engineering Fair) - III місце; Міжнародному фестивалі-конкурсі «Гренадери, вперед!», шкільний театр «Русич» (II місце), обласному фестивалі театральних шкільних колективів «Світ надії «Дивосвіт» – шкільний театр «Русич» (I місце), міських конкурсах «Казки В. І Даля» – шкільний театр «Русич» (I місце), «Великое русское слово» до Дня рідної мови – шкільний театр «Русич» (I місце), Міжнародному конкурсі до 200-річчя Бородинської битви, який був організований «Россотрудничеством» при Посольстві РФ – шкільний театр «Русич» (I місце), міському Пушкінському турнірі шкільних та молодіжних поетів – (I місце).

ЗОШ № 48: родина Байло (3-А клас) посіла I місце в обласному фестивалі «Мама, тато, я – спортивна сім'я»; Всеукраїнська виставка-конкурс творчих робіт «Наш пошук і творчість – тобі, Україно!» – Присяжнюк Олена (9-Б клас) – II місце.

ЗОШ № 64: обласний етап Всеукраїнської акції конкурсу «Одуд – птах 2012 року», колектив учнів 3-Б класу, класний керівник Андреева Наталія Василівна – III місце. Всеукраїнська виставка-конкурс творчих робіт з науково-технічної творчості «Наш пошук і творчість – тобі, Україно!», вихованка гуртка «Орхідея» при МЗОШ № 64 при МЗОШ № 64, керівник Загребельна Олена Василівна, учениця 6 класу Загребельна Анастасія – I місце. Всеукраїнська виставка-конкурс декоративно-ужиткового і образотворчого мистецтва «Знай і люби свій край», вихованка гуртка «Орхідея» при МЗОШ № 64, керівник Загребельна Олена Василівна, учениці 9-Б класу Луговська Єлизавета – III місце, Жело Світлана – I та II місце.

ЗОШ № 44 I місце у номінації «Маленька зірочка» (I вікова категорія) міського конкурсу творчих робіт «Український сувенір» (листопад 2012); I місце (Харченко Анна, 9-Б клас; Зайзбург Ольга, 6-Б клас), II місце (Райчева Марія, 5 клас) у районному етапі та I місце в міському етапі (Харченко Анна, 9-Б клас; Райчева Марія, 5 клас) конкурсу «Наш пошук і творчість тобі, Україно» (березень 2013); III місце в конкурсі фотографій, V – в конкурсі плакатів та VI – в конкурсі літературно-музично-спортивних міні-композицій районного етапу фестивалю-конкурсу «Молодь обирає здоров'я» (квітень 2013).

ЗОШ № 16: I місце у міському конкурсі плакатів на конкурс-фестивалі Дружин юних пожежних, участь у Міжнародному україно-австралійському проєкті «Галіявина мрії: етика В.Сухомлинського в дитячих малюнках» (робота Марії Радушної, учениці 3-Б кл., ввійшла в 15-ку кращик).

ЗОШ № 56: переможцем загальноміської програми «Городянин року» – «Людина року – 2012» в номінації «Надія року» також стала 8-Б класу Миколаївської ЗОШ № 56 Трушина Тетяна – неодноразовий призер і лауреат численних конкурсів і олімпіад різного рівня; ФОТО

ЗОШ №45: XVIII Всеукраїнський фестиваль ДЮП (Євпаторія) – 1 місце в конкурсі «Медичний», 2 місце в конкурсі «Соціальний плакат».

Цікаві події в житті навчальних закладів

ЗОШ № 57 відзначила своє 20-річчя, **ЗОШ № 56** – 25-річчя, **ЗОШ № 28** – 50-річчя, **ЗОШ № 27** – 130-річчя, **ЗОШ №23** – 150.

У **ЗОШ № 24** відкрито студію звукозапису (ФОТО)

В економічному ліцеї №2 відкрито Медіацентр. 07 лютого учні і педагоги економічного ліцею №2 взяли участь у засіданні прес-клубу «Чи легко бути молодим?» ТАК ТВ.

Учні економічного ліцею № 2, ММК, ліцею «Педагог», 1 Української гімназії, гімназій № 3, 4, 41 взяли активну участь у Науково-практичній конференції для учнів ліцеїв та гімназій міста «Ідеї молоді для рішення питань України, області, міста» березень 2013р.

У ЗОШ № 47 відкрито шкільну галерею.

У ЗОШ № 42 відкрито модернізований багатофункціональний спортивний майданчик для мешканців мікрорайону щодо реалізації соціальних ініціатив Президента України. Пройшов шкільний фестиваль російської культури, ярмарка для мешканців мікрорайону «Масляна».

У ЗОШ № 49 створений екологічний загін учнів 3–4 класів, які брали участь в акції до Дня лісу разом з працівниками Галицинівського лісництва, де були висаджені сотні ялинок.

ЗОШ № 19: Міжнародна педагогічна студія «Україна–Австралія: освіта без кордонів». Урочисте відкриття шкільного музею поета Марка Самойловича Лісянського «Пам'яті земляка».

Участь учнів **ЗОШ № 29, 17** в обласному учнівському дослідницькому проєкті «Ланцюг поколінь».

ЗОШ №14 присвоєно ім'я Героя Радянського Союзу Пшеницина Г. О., **ЗОШ 39** – ім'я Ю. І. Макарова, **ММК** – ім'я В. Чайки.

ЗОШ № 17: Фестиваль учнівської творчості «Сузір'я – 2013» відкрив нові імена, Фестиваль національних культур «Коло друзів» ознайомив з традиціям та культурою різних народів. Проведено шоу «СУПЕРМЕН-17, 2013!» конкурс «Супербабушка – 2013», зустріч з воїнами-афганцями «Обпалені війною. Афганістан», присвячена пам'яті випускника-афганця Гуменюка Олега та річниці

виводу радянських військ з Афганістану. На подвір'ї створено «Веселковий гай», який став територією для відпочинку учнів, вчителів, батьків, жителів мікрорайону. Завдяки роботі над екологічним проектом на території школи з'явився екологічно чистий куточок природи, куточок відпочинку під назвою (яку вигадали самі учні) «Веселковий гай».

ЗОШ № 50 Святковий концерт до 68-річниці перемоги у Великій Вітчизняній війні для ветеранів мікрорайону за підтримки депутата міської ради Євтушенко В. В.

Майстер-клас вчителя початкових класів Бахшиєва Л.В. «Інноваційний підхід до процесу становлення особистості учня та вчителя засобами технологій, спрямованих на розвиток логічного, творчого і образного мислення» в рамках дня відкритих дверей для батьків першокласників, для слухачів курсів підвищення кваліфікації при ОІППО з досвіду впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти.

ЗОШ № 45: КТС «Віночок дружби». Гостями заходу були мешканці мікрорайону, голови національних товариств: вірменського, азербайджанського, польського, грузинського; представники управління освіти, гості з польського населеного пункту Загвіждже.

- спільний захід «Гості клубу» з Євроклубом «Діалог» для лідерів учнівського самоврядування шкіл міста: представники національних товариств, голова міської ради національних товариств Анар Ахундов, учні МЗШ № 45, учні та вчителі з Польщі.
- КТС «Если звезды зажглись, значит, это нужно людям» для представите-

лей русских школ города, представителей «Россотрудничество» (Киев), Генерального консульства России (Одесса).

- виступ колективів гуртків у миколаївському зоопарку до свята Дня птахів.
- виступ у польському обласному товаристві до Дня Незалежності Польщі.
- зйомки серіалу для дітей «Абетка безпеки», спільно з Обласним телебаченням та Головним управлінням Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Миколаївській області.
- участь в соціальних проектах компанії РУСАЛ: «Створення спортивного майданчика», екологічного напрямку, краєзнавчого напрямку (3 шт.).
- участь у Днях рідної мови: у Муніципальному колегіумі, виступ на Миколаївському обласному телебаченні фольклорного колективу «Стежинка».

Цікаво пройшли Тиждень знайомств, Фестиваль особистостей, українські вечорниці в ліцеї «Педагог».

ЗОШ №1 – проведення всеукраїнської Х ювілейної конференції директорів

Благодійна акція

Вечорниці

DSD-шкіл (вересень, 2012); Міжнародні Ольжичеві читання (листопад, 2012); реалізація всеукраїнського проекту «Наш партнер – сільська школа»: підписання угоди про співпрацю з Виноградівською школою Баштанського району Миколаївської області;

Підписання угоди про співпрацю з Балікесірською школою імені Фатми Емін Кутвар (Туреччина)

Підписання угоди про співпрацю з гімназією-єврошколою і м. Мірчі Бетрана (мені Констанца, Румунія)

СЗОШ №22:

- семінар-практикум для вчителів англійської мови міста з теми «Ефективність та доцільність групової роботи», за участю старшого викладача від Посольства США в Україні, тренера та інструктора з англійської мови Ів Сміт.

Семінар-практикум вчителів англійської мови

Приїзд делегації польських вчителів і учнів в рамках програми обміну (м. Бжезніца, Польська Республіка) – вересень 2012

- участь учнів у міжнародному учнівському форумі «Слов'янський Союз дитячої дипломатії» м. Комсомольск, Полтавська область
- мовний навчально-оздоровчий табір с. Моцлар, земля Тюрингії
- презентація школи для учасників конференції Асоціації міст України

- закладення Саду Матері (практична реалізація педагогічної спадщини В.О.Сухомлинського
- візит делегації школи до Лондона
- інтерактивні конференції шкільного Євроклуба з учнями Сербії
- заходи присвячені 60-річному ювілею школи
- шефство шкільного театру «Русич» над сквером Пушкіна. Створення Календаря пам'ятних дат російської та краєзнавчої літератури
- створення Дошки пам'яті видатним миколаївцям на воротах старого Некрополя міста Миколаєва – шкільний театр «Русич»
- виступ з літературно-музикальною композицією до 100-річчя від дня народження Марка Лісянського у 6 бібліотеках міста, шкільний театр «Русич».
- організація та участь у слов'янському фестивалі «Єдність» до Дня слов'янської писемності та культури – шкільний театр «Русич».

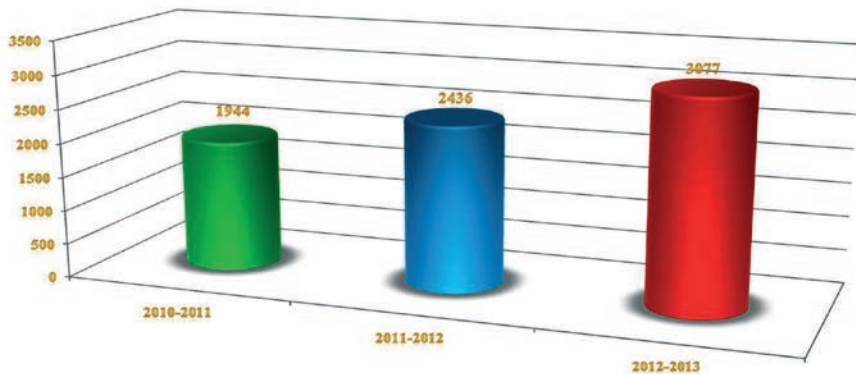

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ

Сучасна загальноосвітня профільна школа повинна розширювати можливості кожного учня у виборі власної освітньої траєкторії.

Обираючи для запровадження форми організації профільного навчання старшокласників, освітні заклади, в першу чергу, забезпечують можливості рівного доступу учнівської молоді до здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки, раціонально використовуючи наявні в них кадрові, матеріально-технічні, інформаційні ресурси, соціокультурну й виробничу інфраструктуру регіону.

Незмінним є кількість навчальних закладів, у яких запроваджено профілізацію: 35 навчальними закладами упроваджується допрофільне та профільне навчання, яким охоплено 3077 учнів, що становить 59,1% від загальної кількості старшокласників.

Посилаючись на відсутність відповідного, матеріально-технічного і кадрового забезпечення для впровадження певного профілю навчання, 27 загальноосвітніх навчальних закладів обрали для використання варіант навчального плану універсального напрямку, розуміючи цю форму як можливість впроваджувати профільне навчання за рахунок курсів за вибором, спецкурсів, факультативів. У міському освітньому просторі сформований єдиний реєстр елективних курсів, що містить майже 250 програм.

У місті створено розгалужену мережу профільних класів:

Відповідно до регіонального експерименту «Мережева організація профільного навчання» в місті створено 4 освітні округи, які в поточному навчальному році включилися до регіонального експерименту: гімназія № 4, юридичний ліцей, ЗОШ № 28, 46.

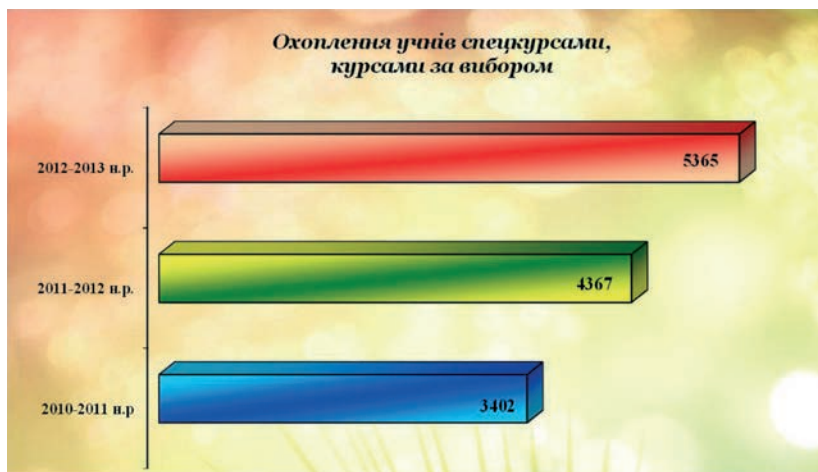
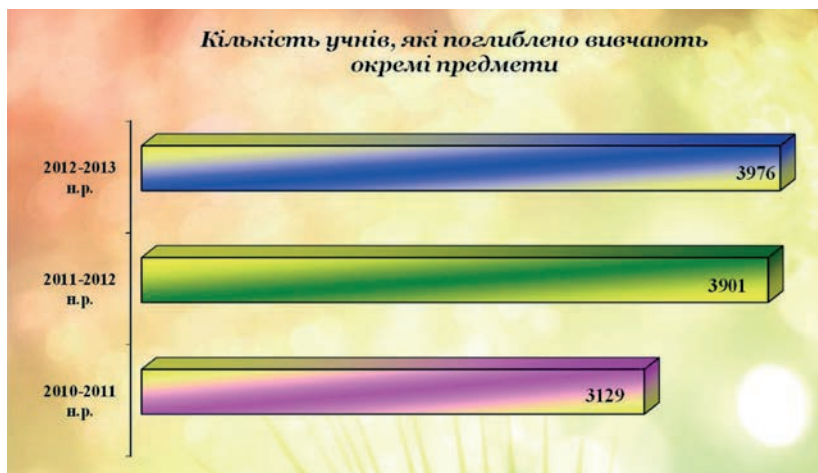
Освітні округи дають можливість охоплення мережевими формами профільного навчання; створення умов для вибору учнями профілю навчання, вивчення елективних курсів; отримання професійної освіти; дозвільської підготовки. Гімназія № 3, ЗОШ № 20 працюють за експериментом «Віртуальна профільна школа».

Реалізуючи положення Концепції профільного навчання в старшій школі, з метою забезпечення цілісного процесу розвитку відповідних здібностей і орієнтації на професійну діяльність особистості паралельно з профільною підготовкою впроваджується поглиблене вивчення окремих предметів.

В 65 навчальних закладах міста з 5 класу введено спецкурси, курси за вибором, факультативи, що дає змогу поглибити знання з окремих предметів. Введено вивчення спецкурсів «Людина і світ професій», «Побудова кар'єри», «Моя кар'єра», «Основи наукової діяльності», «Основи педагогіки та психології».

Учні ЗНЗ № 28, 29, 31, 35, 46, 49 оволодівають професіями офіціанта-промутера, обліковця бухгалтерських даних, матроса, матроса-моториста на базі Миколаївського державного коледжу економіки та харчових технологій, Миколаївського ПТУ «Морехідна школа».

На базі опорних навчальних закладів міста МГ № 41, 4, ЗОШ № 24, 28, 53, 42, 40, 46, 51 в 2012–2013 н. р. проведено консультації, семінари-практикуми, тренінги, заняття Школи науково-методичного супроводу профільного навчання та моніторингу якості освіти. Презентовано мережеві моделі профільного навчання в юридичному ліцеї, гімназії № 4. Вивчався досвід роботи гімназії № 41, 4, ЗОШ № 24, 53 з проблеми впровадження профільного навчання та організації допрофільної підготовки. Щорічно поповнюється банк даних передового педагогічного досвіду «Майстри профільного навчання».

Ефективність впровадження профільного навчання залежить від наявності відповідної матеріально-технічної бази, комп'ютеризації навчальних закладів. На обліку в ЗНЗ 1653 персональних комп'ютерів, 83 НКК, обладнано 87 кабі-

нетів обчислювальної техніки, в яких 993 ПК. По два кабінети в 15 навчальних закладах, по 3 – у 18 ЗНЗ. Підключено до мережі Інтернет 80% навчально-комп'ютерних комплексів, в предметних кабінетах 38 шкіл встановлено ПК, що сприяє якісному викладанню профільних дисциплін. В бібліотеках 25 навчальних закладів встановлено 57 ПК, що покращує роботу учнів та вчителів у позаурочний час. В 42 ЗНЗ під час навчально-виховного процесу використовуються 90 мультимедійних установок, 30 інтерактивних дошок. Моніторингові дослідження показали, що рівень володіння педагогічних працівників становить 98,6% на рівні «Початківець», «Активний користувач» та «Експерт».

З метою підвищення рівня професійної компетентності вчителів профільної школи на сайті науково-методичного центру створено сторінку «Профільне навчання» за розділами «Абітурієнту», «Науково-методичний супровід профільного навчання», «Ерудити професій».

У ЗСОШ № 22, економічному лиці № 2, ЗОШ №24, 42,43 створені профорієнтаційні центри, які є осередком проведення інформаційно-роз'яснювальної профорієнтаційної роботи класними керівниками, психологами, соціальними партнерами, батьківською громадою.

МОНІТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Протягом 2012–2013 н. р. було проведено моніторингові дослідження Національного, регіонального рівнів в загальноосвітніх закладах міста:

- ефективності організації профільного навчання та допрофільної підготовки в ЗНЗ міста Миколаєва (всі ЗНЗ);
- стану інклюзивної освіти в Миколаєві (III етап) (ЗНЗ № 46, 53);
- стану й розвитку системи дошкільної освіти (ДНЗ № 1, 103, 117, 128, 74, ЗНЗ № 64, 28, 22, 35, 19, 51);
- щодо статусу та ролі вчителя в українському суспільстві
- використання російської мови в ЗНЗ (всі ЗНЗ);
- забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів Миколаївської області учителями, які викладатимуть другу іноземну мову в п'ятих класах у 2013–2014 навчальному році (всі ЗНЗ);
- рівень навчальних досягнень учнів загальноосвітніх навчальних закладів з української мови;
- стану навчально-методичного забезпечення громадянської освіти
- стану навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення предметів природничо-математичного циклу (ММЛ, ЗНЗ № 15, 18, 22, 29, 46);
- рівень рухової активності як провідної детермінанти формування здорового способу життя дітей і молоді (ЗОШ № 15, 29, 43, 1, ШМіПР, ЗОШ № 34, 36, 40, 47);
- виконання програми «Впевнений старт» (ДНЗ № 103, 117, 74, 1,71)
- стану превентивної освіти дітей та учнівської молоді (ЗОШ № 3, 25, 48, 39, 40, 52, 57, ек. л. № 1, л. «Педагог»);
- етнічного розмаїття серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів Миколаївської області (всі ЗНЗ);
- зайнятості учнів 4-х, 7-8-х класів ЗНЗ Миколаївської області в позаурочний час;
- профілактики жорстокості та насилля серед учнівської молоді;
- стану впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у загальноосвітніх навчальних закладах;
- вмінь і навичок читання та розуміння тексту учнями 4-х класів;
- якості підручників для 11 класу (ЗОШ № 50, 30, 20, юридичний ліцей, ЗОШ № 32, 6, 56, 29, 12, 33, 22, 48, 16, 39, 7, 28, 25, 31, 15, 42, 19, 53, 35, 18,

45, 10, 43, 61, 31, 34, 44, 23, 32, 46, МГ, 3, 4, 41, 60, 3, 54, 57, 26, 52, 17, 40, 49, ек. л. 1, 2, ліцей «Педагог», Морський ліцей ім. професора Александрова, ММК, ПУГ ім. М. Аркаса);

- «Сходинки до інформатики» (всі навчальні заклади).

Аналіз даних щодо моніторингу **використання російської мови** показав, що 6944 учнів ЗНЗ навчаються російською мовою, це 18, 45% від загальної кількості школярів. В 41 загальноосвітньому навчальному закладі 13226 учнів вивчають російську мову як предмет, що становить 60,4% від кількості учнів цих закладів, факультативно – 413 (1,88%), охоплено курсами за вибором – 62 учні старших класів. В моніторинговому дослідженні взяли участь 25 директорів ЗНЗ Миколаєва, 142 учні 11 класів. У 90% ЗНЗ викладається російська мова як предмет. У бібліотечних фондах всіх навчальних закладів наявні видання російської художньої літератури, довідники, наукові та методичні посібники. 75% директорів НЗ, 59,1% випускників вважають російську мову рідною і в позаурочний час спілкуються з учнями російською мовою. 65% керівників, 70,3% учнів спілкуються нею з рідними, в громадських місцях, з друзями – 84,5% старшокласників. На запитання «Якщо ви маєте альтернативу щодо мови, якою транслюються фільми, що оберете?»: 52% директорів і тільки 7% учнів обрали б російську. В соціальних мережах спілкуються українською мовою 40% респондентів – керівників шкіл, 99,2% випускників шкіл.

Відповіді старшокласників показали, що українською мовою послуговуються 69,5% педагогів навчальних закладів, у яких проводився моніторинг.

Моніторингове дослідження щодо підвищення рівня якості процесу викладання курсу **«Громадянська освіта»** виявило такі пропозиції респондентів:

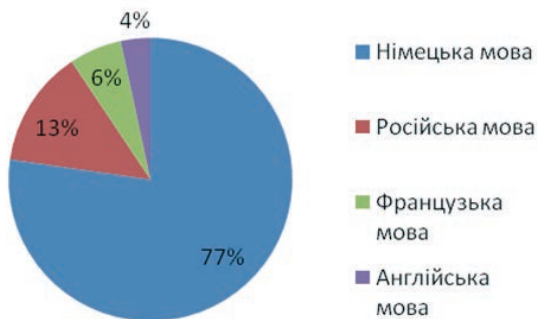
- впровадження окремого курсу «Громадянська освіта», повне науково-методичне забезпечення кожного вчителя;
- викладання курсу «Громадянської освіти» має бути систематичним, ввести його до інваріантної частини програми;
- покращення матеріально-технічного забезпечення (доступ до мережі Інтернет);
- для забезпечення більш повної системності і цілісності забезпечити викладання курсу з 8 класу;
- збільшити кількість уроків на тиждень, поліпшити матеріально-технічне та науково-методичне забезпечення курсу;
- створити електронний конструктор курсу «Громадянська освіта».

У моніторинговому дослідженні **«Впевнений старт»** брали участь методисти НМЦ та методисти ДНЗ № 1, 71, 103, 117, які є базовими щодо впровадження Програми розвитку дітей старшого дошкільного віку. Дослідження показало, що в місті розроблено перспективне планування освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку. З метою підвищення кваліфікації педагогічних працівників,

які здійснюють освітній процес в групах дітей старшого дошкільного віку, методистами-дошкільниками НМЦ розроблено та реалізується проект «На порозі школи». Вихователі-методисти є учасниками творчої групи «Впевнений старт у шкільне життя», здійснено накопичення, розробка, перевірка на практиці та узагальнення матеріалів роботи з дітьми старшого дошкільного віку. Розроблено перспективне планування освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку, узагальнені методичні рекомендації щодо створення предметно-розвивального середовища для творчого розвитку особистості. Друкуються методичні посібники, проводяться семінари за участю педагогів ДНЗ та вчителів ЗОШ, проводяться спільні засідання методичних об'єднань вчителів початкових класів та вихователів ДНЗ, спільні батьківські збори, свята за участю адміністрації, педагогічних колективів дошкільних закладів та шкіл. Ведеться робота над розробленням параметрів та критеріїв обстеження на основі показників сформованості компетентної особистості дитини, визначених Програмою розвитку дитини старшого дошкільного віку «Впевнений старт».

Разом з тим, складним питанням залишається заорганізованість освітнього процесу з дітьми старшого дошкільного віку, що пов'язано із завищеними вимогами до дошкільника. Потребує більш практичного спрямування співпраця з батьками та вчителями початкових класів.

**Моніторингове дослідження щодо
забезпечення ЗНЗ Миколаєва вчителями,
які викладатимуть другу іноземну мову в п'ятих класах
у 2013–2014 н. рр.**

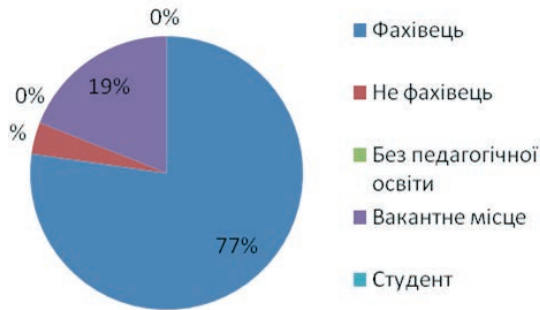

Загальна кількість учнів	Англійська мова	Французька мова	Російська мова	Німецька мова
3817	129	230	509	2949

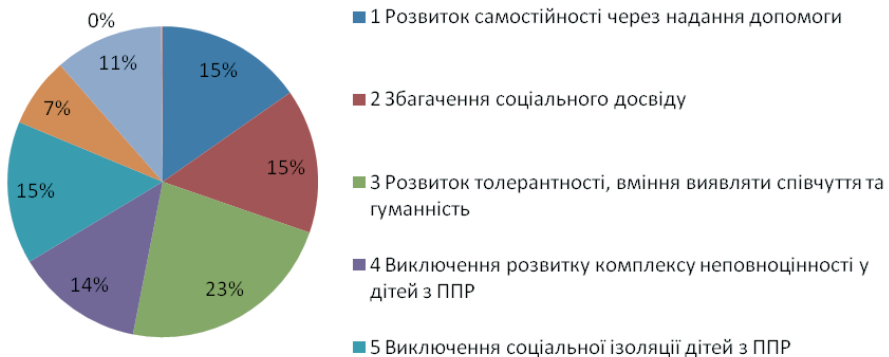

Частка учнів, що будуть навчатися у вчителів з відповідною фаховою освітою (іноземна мова)

Фахівець	Не фахівець	Без педагогічної освіти	Вакантне місце	Студент
2556	123	0	629	0

За результатами моніторингового дослідження готовності учасників навчально-виховного процесу до **впровадження інклюзивної освіти** в загальноосвітніх навчальних закладах серед переваг інтеграційної системи для навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку і дітей без таких порушень більшість респондентів називає розвиток толерантності, вміння виявляти співчуття та гуманність (21% респондентів), збагачення соці-

ального досвіду (17%). Виключення соціальної ізоляції дітей з ППР назвали 18% директорів НЗ. На думку опитаних, для створення моделі інклюзивної освіти необхідно зробити цілу низку кроків, серед яких 11% опитаних називають економічну підтримку інклюзивних процесів, 10% – кадрове забезпечення інклюзивної освіти, 8% – розробку нормативного забезпечення інклюзивної освіти тощо.

За даними опитування 4% дітей з особливими потребами навчаються в ЗНЗ. 34% міських дітей, що мають порушення психофізичного розвитку, навчаються за індивідуальною формою навчання, 46% навчаються у спеціалізованих школах-інтернатах. Отже, значний відсоток дітей з особливими потребами отримує освіту в такий спосіб, який здебільшого ізолює дитину або від сім'ї, або від соціуму. Ці дані свідчать, що в сегменті загальної середньої освіти робляться лише деякі кроки для інтеграції дітей з особливими потребами в життя суспільства.

На питання про те, з якими порушеннями можна рекомендувати перебування/ навчання дітей з ППР у закладах, де запроваджено інклюзивне навчання, розподіл думок є таким: 25% опитаних вважають, що інклюзивне навчання можна рекомендувати дітям зі збереженим інтелектом, які мають порушення

слуху, зору. 28% назвали опорно-рухові порушення, 18% - мовленнєву патологію тощо. Понад 60% опитаних вважають, що до інклюзивного класу необхідно зараховувати учнів з однаковим видом порушень. 18% опитаних з цим не погоджуються, а 21% не визначився із відповіддю, що може бути інтерпретовано як недостатня поінформованість цієї групи респондентів з окресленої проблеми.

За результатами опитування виявлено, що психологами забезпечено 84% ЗНЗ. Повною ставкою забезпечено 44%, 15% мають 0,75 ставки, 39% – 0,5 ставки. Для інтегрованого навчання необхідно спеціально пристосувати приміщення до потреб дитини з психофізичними порушеннями (ліквідація архітектурних бар'єрів, побудова пандусів, переобладнання туалетних кімнат, придбання спеціального обладнання та адаптаційного устаткування тощо). У середньому 55% опитаних стверджують, що рівень навчально-методичного забезпечення інклюзивного навчання є посереднім, наявні не всі потрібні засоби, багато чого не вистачає.

Серед труднощів, які, на думку опитаних, доведеться долати учителю, що працює в інклюзивному класі, 34% назвали відсутність спеціальної підготовки, 24% – нормативну неврегульованість наповнюваності інклюзивних класів, 32% – зменшення часу, що відводиться учителем на учня в середньому. Ефективність навчально-виховного процесу певною мірою визначається тим, наскільки педагогічним колективом ЗНЗ враховуються й реалізуються потенційні можливості навчання та розвитку кожної дитини з особливими потребами. У цьому сенсі при впровадженні інклюзивної освіти особлива увага приділяється навчальним програмам. 75% респондентів дослідження зазначили, що учні в інтегрованих класах навчаються за програмами для ЗНЗ, 13% – за програмами для спеціальних навчальних закладів (відповідно до виду порушення), 14% – за комплексною індивідуальною корекційною програмою. Аналізуючи відповіді респондентів на питання «З яких джерел Ви отримуєте інформацію щодо інклюзивного навчання?», виявлено, що 29% опитаних здебільшого отримують інформацію із засобів масової інформації, 26% – з мережі Інтернет, 21% – з фахових видань і лише 19 відсотків опитаних зазначили, що отримують інформацію на курсах підвищення кваліфікації. Респонденти дослідження назвали як найбільш ефективні форми

підвищення професійного рівня педагогів з питань інклюзивної освіти семінари, тренінги, студії, «круглі столи» (36% опитаних), інтерактивні курси (24%), методичні об'єднання (15%).

Моніторингове дослідження **стану навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення предметів природничо-математичного циклу** виявило проблеми стану підвищення якості природничо-математичної освіти, які є сьогодні найбільш актуальними:

- проблеми матеріально – технічного забезпечення;
- проблеми науково – методичного забезпечення;
- проблеми пов'язані з відсутністю мотивації та інтересу учнів до вивчення предмета;
- проблеми впровадження інноваційних форм та методів навчання предмета.

Моніторингове дослідження стану **превентивної освіти** дітей та учнівської молоді в навчальних закладах показало, що психологічною службою НМЦ створено Web-сайт, на якому розміщуються матеріали з проблем запобігання насильству, правопорушенням, налагоджена співпраця з центром соціальної служби сім'ї, дітей і молоді. Проведено 3 тренінги з питань профілактики жорстокості та насилля в сім'ях для практичних психологів

ДНЗ, ЗНЗ, соціальними педагогами. Структурним підрозділом розроблено інформаційно-просвітницькі матеріали, методичні рекомендації, тематичні розробки для організації роботи з питань профілактики та протидії насильству «Захист прав дитини, протидія жорстокості та насильству», «Насильство та його прояви в дитячому середовищі», «Організація роботи з попередження насильства серед учнів у ЗНЗ».

На запитання «Які проблеми потрібно вирішити для підвищення ефективності роботи з питань профілактики та протидії усім формам насильства?» психологічна служба відповіла так:

- Активізувати роботу з батьківською громадськістю, органів учнівського самоврядування, збільшити кількість рейдів по сім'ях, які опинились у складних життєвих обставинах, залучити до цієї роботи районні служби, кримінальну міліцію, юстицію.

- Забезпечити методичною, просвітницькою наочністю (буклети, плакати тощо), соціальними роликами, відеопродукцією, які пройшли апробацію та мають гриф МОН України; проводити тренінги з фахівцями та залучати до співпраці соціальні служби.
- Заборонити в денні години транслявання по телебаченню передач із сценами сексу, насильства тощо.
- Розробити та проводити тренінги для дітей підліткового віку та учнівської молоді з проблем насильства».
- Активізувати просвітницьку діяльність в ЗМІ.

Заступники директорів з виховної роботи зазначили, що в ЗНЗ проводиться моніторинг з метою виявлення учнів, які схильних до куріння, вживання алкоголю, наркотиків. В навчальних закладах є стенди «Ми за здоровий спосіб життя»; консультанти для учнів, батьків; куточки правових знань.

В місті проводиться певна робота з означеної проблеми, працюють гуртки, факультативи:

- «Корисні звички» – у 18 ЗНЗ, охоплено 1596 учнів;
- «Рівний-рівному»- в 17 школах відвідують 1186 учнів;
- Просвітницька програма «Діалог» реалізується в ЗОШ № 42;
- «Школа проти СНІДу» – впроваджують 20 НЗ, кількість охоплення – 1594 учні;
- Для учнів 7 класів та їхніх батьків всіх загальноосвітніх навчальних закладах впроваджується протиалкогольна інформаційно-просвітницька програма з грифом МОН «Сімейна розмова».

На запитання «Що, на Вашу думку, заважає покращити ситуацію та ефективно протидіяти усім формам проявів насильства та зниження правопорушень серед молоді?» респонденти відповіли, що, перш за все, бюрократизм органів влади, перенавантаження лавиною різноманітної інформації, звідси брак часу для роботи з дітьми, ЗМІ, Інтернет, байдужість батьків.

Моніторингове дослідження щодо статусу та ролі вчителя в українському суспільстві показало, що більшість опитаних учнів не вважає професію учителя престижною. Лише 30% вважають професію учителя досить престижною. 80% опитаних не прагне отримати професію учителя, а 28% вважають, що сьогодні учителя може замінити комп'ютер. Така тенденція може бути пов'язана з тим, що 60% респондентів доволі часто доводиться чути від дорослих, що «сьогодні учитель не той, що раніше», «вчителями стають всі, хто завгодно» тощо. Також показовим є те, що лише 25% стверджують, що серед їхніх учителів є такі, на кого учні хочуть бути схожими. У 45% періодично виникають проблемні ситуації, непорозуміння у спілкуванні з педагогами.

Учителі, які узяли участь в опитуванні, серед факторів, які вплинули на їхній вибір професії, найвагомішим називають бажання «віддати серце дітям» (65%).

Решта опитаних назвала соціальний статус професії, повагу до неї у суспільстві (20%), стабільну, систематичну оплату праці (10%), родинні традиції (5%).

Серед чинників, які, на думку учителя, ускладнюють його роботу перші позиції займає незацікавленість учнів у навчанні (40%), вимоги та тиск з боку адміністрації ЗНЗ (15%), незадовільний рівень допомоги та підтримки з боку державних установ (10%), надмірна кількість звітної документації (10%).

Розподіл думок опитаних учителів щодо зміни професії за умови реальної можливості репрофілювання: 60% не прагнуть змінити професію, 20% скористались би такою нагодою, 20% вагаються з відповіддю. Можливо, такий доволі високий відсоток бажаючих змінити професію пов'язаний з тим, що у більшості навчальних закладів не створені умови для ефективного подолання психоемоційного «вигорання» та зняття емоційної напруги вчителів. Лише 10% опитаних має можливість зняти напругу на робочому місці в кімнаті відпочинку, 20% отримують консультації психолога (респонденти із міських ЗНЗ), колективний відпочинок має 25% опитаних.

Моніторингове дослідження «Рівень рухової активності як провідна детермінанта формування здорового способу життя дітей і молоді (III етап). Респонденти дослідження: учні 4-х, 6-х, 9-х, 10-х класів, учителі фізичної культури, що працюють у 10-х класах.

Шляхом статистичної обробки анкет респондентів виявлено певні тенденції. Лише 70% опитаних учителів мають можливість забезпечити диференційований підхід до виконання фізичних вправ учнями з урахуванням стану здоров'я, рівня фізичного розвитку, підготовленості, статі. Разом з тим дані опитування дітей свідчать про те, що чим старші стають діти, тим більшою стає їх частка, яка за результатами медичного обстеження належить до підготовчої групи.

Рівень рухової активності як провідної детермінанти здорового способу життя зменшується з дорослішанням дітей. Вони значно більше часу витрачають на навчання, перегляд програм по телебаченню, багато часу проводять за комп'ютером.

Відповідаючи на питання про те, скільки годин на тиждень учні витрачають на різні фізичні вправи (тренування, заняття спортом, танцями тощо) у вільний від шкільних занять час, лише 15% опитаних обрали варіант 7 годин і більше. У ході дослідження вивчався вплив родини на рухову активність дитини. Зокрема у батьків поцікавились, чи займаються вони разом із дітьми спортом, танцями, фізичними вправами тощо. Лише 14% респондентів відповіли ствердно. Також у дітей і батьків запитали про наявність велосипедів, ковзанів, роликів, м'яча тощо. Отримані дані показують, що 15% опитаних мають по три найменшання із перелічених, 20% – по два, 45% – по одному, 20% – жодного не мають.

Разом з тим 98% респондентів з числа учнів усіх категорій, що брали участь у дослідженні, усвідомлюють необхідність займатися руховими вправами для

підтримки здоров'я. При цьому 70% опитаних переконані, що недостатньо рухаються для свого розвитку.

До пропозицій щодо покращення рухової активності школярів належать наступні:

- відкрити кімнату спортивного типу;
- проводити рухові перерви для юнаків;
- виконувати фізичні вправи на великій перерві;
- покращити матеріально-технічне забезпечення;
- відкрити спортивні кімнати;
- додати кількість уроків фізичної культури;
- ввести уроки ЛФК.

За проміжними результатами II та III етапів дослідження рекомендовано загальноосвітнім навчальним закладам у тісній співпраці із батьками учнів посилити увагу до питання рухової активності дітей.

ПОЗАШКІЛЛЯ МИКОЛАЄВА – ОСЕРЕДОК РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ, ЇЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ВИЗНАЧЕННЯ

*Ми повинні виховати людину,
здатну створити своє життя,
здатну до самовизначення*

Павло Блонський

Відповідно до Указу Президента України від 28.12.2012 № 756/2012, 2013 рік проголошено Роком дитячої творчості, отже, як ніколи актуальним залишається питання творчого виховання підростаючого покоління, забезпечення кожної дитини якісною позашкільною освітою.

В центрі всієї багатогранної діяльності позашкільних навчальних закладів м. Миколаєва – дитина, із її потребами, інтересами, мріями, прагненнями, з її незвичайним внутрішнім світом, неповторним світобаченням, з її творчими задумками, оригінальними рішеннями, яскравою індивідуальністю.

У нашому місті працюють сім позашкільних навчальних закладів, які стали центрами розвитку особистості дитини, її самореалізації та професійного визначення.

У 2012–2013 н. р. мережа гуртків позашкільних навчальних закладів склала 830 гуртки, якими охоплено 11550 вихованців, що майже на 100 осіб більше, ніж в минулому навчальному році. Фактично позашкільною освітою охоплений кожний третій учень загальноосвітніх навчальних закладів.

У позашкільних навчальних закладах міста сформована динамічна система роботи з обдарованими, талановитими дітьми. Ця робота спрямована на виявлення обдарованої молоді, надання їй підтримки у розвитку творчих здібностей та сприяння успішній самореалізації. Особливої уваги в цьому питанні заслуговує досвід Палацу творчості учнів, який у 2012–2013 навчальному році пройшов державну атестацію з відзнакою. У цьому закладі проводяться тренінги й практичні заняття з особистісного зростання та розвитку креативності, надаються індивідуальні консультації, розроблено методичний бюлетень «Творчість», оформлено банер «Формування творчої обдарованості». У ДЦ позашкільної роботи Корабельного району, БТДЮ Ленінського району, БДЮТ За-

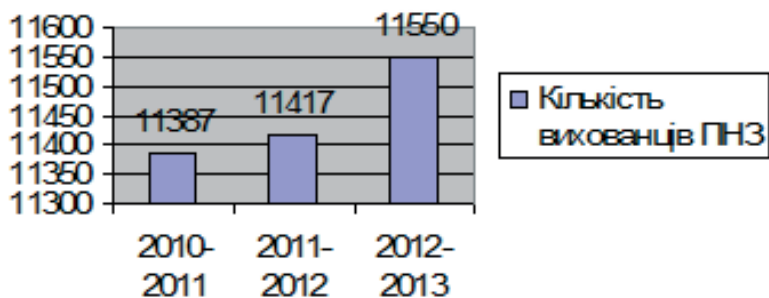

Мережа гуртків позашкільних навчальних закладів м. Миколаєва

Навчальний рік	Кількість гуртків у позашкільних навчальних закладах м. Миколаєва									
	КЮМ	Палац творчості учнів	СЮТ	СЮН	БДЮТ Заводського району	БТДЮ Ленінського району	ДЦ Корабельного району	Миколаївський Будинок учителя	Центр позашкільної освіти Миколаївського Будинку учителя	Всього
2009–2010	30	266	29	48	162	137	60	36	-	768
2010–2011	30	296	29	48	170	140	61	36	-	810
2011–2012	39	310	33	48	161	143	60	27	-	821
2012–2013	39	324	36	51	151	126	71	14	18	830

Кількість виконанців ПНЗ

водського району складено банк даних обдарованої молоді, надані індивідуальні години для роботи з обдарованими дітьми, які беруть участь у міжнародних, регіональних, всеукраїнських конкурсах та змаганнях, професійних конкурсах на базі вищих навчальних закладів, відвідують відкриті заняття викладачів вищих навчальних закладів, визначаються зі своєю майбутньою спеціальністю та продовжують своє навчання у вищих навчальних закладах за профілем позашкільної освіти.

Проаналізувавши результативність участі вихованців у різнорівневих конкурсах, змаганнях, фестивалях, необхідно відзначити, що з кожним роком рівень виконавської підготовки дітей зростає і відповідно кількість призерів неухильно збільшується.

Протягом навчального року близько 5 тисяч вихованців позашкільних закладів стали переможцями різнорівневих конкурсів, виставок, змагань; з них біля 1,5 тисячі стали переможцями і призерами більш, ніж 100 конкурсів всеукраїнського і міжнародного рівнів:

- XXI Міжнародного фестивалю української пісні «Молода Галичина» (м. Новояворівськ Львівської області);
- Міжнародний фольклорний фестиваль «Ханоті – 2012» (Греція);
- XV Міжнародного фестивалю дитячої творчості «Золотий лелека»;
- VIII Міжнародного літературно-художнього конкурсу для дітей та юнацтва «Гренадери, вперед!»;
- X Міжнародний фольклорний фестиваль (Прага, Чехія);
- XVI Міжнародний конкурс шкільних медіа;
- Всеукраїнського конкурсу-виставки творчих робіт «Український сувенір» (м. Київ);
- Всеукраїнського фестивалю дитячої та молодіжної творчості «Білий парус»;
- Всеукраїнського конкурсу дитячої творчості «Знай і люби свій край» (м. Київ);
- Всеукраїнського конкурсу з початкового технічного моделювання для учнів молодшого шкільного віку» (м. Київ);
- Всеукраїнської виставки-фестивалю творчості обдарованих дітей «Обдаровані діти України» (м. Київ) тощо.

Конкурсно-фестивальна діяльність надає можливість обдарованим і талановитим вихованцям позашкільних навчальних закладів міста проявити свій талант, стає стимулом для подальшого самовдосконалення, відправною точкою їхньої творчої самореалізації.

Як результат роботи з обдарованими дітьми, у місті є 20 дитячих колективів, які мають почесні звання. Флагманами позашкільної освіти міста є 7 колективів, які за плідну і якісну роботу отримали звання «Народний художній колектив»:

- ансамбль класичного танцю «Дивертисмент», ансамбль танцю «Джерельце», оркестр народних інструментів, театральний колектив «Мрія» та ансамбль танцю «Юність Прибужжя» (Палац творчості учнів);
- оркестр народних інструментів «Барвистий передзвін» (БДЮТ Заводського району);
- Дитячий хор «Райдуга» (Миколаївський будинок учителя).
- Звання «Зразковий художній колектив» мають 13 колективів:
- капела бандуристів «Україночка», Студія естрадного вокалу «Каприз», Духовий оркестр, Студія образотворчого мистецтва «Жар-птиця», ансамбль народного танцю «Веселка» (Палац творчості учнів);
- ансамбль танцю «Аліски», гурток сольного співу «Престиж» (БТДЮ Ленінського району);
- студія естрадного співу «Сузір'я» (БДЮТ Заводського району);
- вокальне об'єднання «Відлуння», Духовий оркестр (Дитячий Центр позашкільної роботи Корабельного району);
- Театр пісні «Натхнення», студія образотворчого мистецтва «Мауглі», хореографічна студія «Пірует» (Миколаївський будинок учителя).

Високий рівень професійної майстерності творчих колективів позашкільних навчальних закладів дає можливість брати активну участь у різноманітних заходах міського та обласного рівня та проводити численні культурно-масові заходи, серед яких: традиційні міські свята та урочисті заходи, присвячені Дню заснування міста, Дню вчителя, Дню Перемоги у Великій Вітчизняній війні, міської культурно-мистецької акції «Великдень єдне місто», міського свята нагородження медалістів м. Миколаєва, міські та обласні конференції педагогічних працівників тощо.

Всього протягом 2012–2013 навчального року позашкільними навчальними закладами проведено 875 масових заходів, якими охоплено біля 150 тисяч учасників та глядачів: учнів загальноосвітніх навчальних закладів Миколаєва, їх батьків та мешканців міста.

Одним із пріоритетних напрямів роботи позашкільних навчальних закладів є робота з дітьми соціально незахищених категорій, яких у позашкільних навчальних закладах міста навчається 1454 дитини.

У лютому 2013 року колегією управління освіти було вивчено питання охоплення позашкільною освітою дітей соціально незахищених категорій та дітей групи «ризик». Було відмічено, що позашкільним містом проводиться активна соціально-проектна діяльність, спрямована на соціально-педагогічну підтримку дітей соціально незахищених категорій та дітей групи «ризик». У Клубі юних моряків з флотилією реалізується соціальний проект «Модернізація роботи з захисту дітей соціально-незахищених категорій», вихованці гуртка «Інформаційний» Клубу юних моряків порушили соціальну проблему у фільмі «Я буду

ходити» про хлопчика-інваліда. Цей фільм був спрямований на підтримку дітей з вадами опорно-рухового апарату. За цей відеофільм гуртківці нагороджені третьою премією Всеукраїнської акції «Моральний вчинок». В рамках проекту «Чисте сяйво доброти» Палац творчості учнів тісно співпрацює з школою соціальної реабілітації «Аляуди». Вихованці цього навчального закладу є активними глядачами та учасниками пізнавально-розважальних програм «Ігри патріотів», «За сьома морями», «Оксамитовими стежками». У Будинку творчості дітей та юнацтва Ленінського району реалізується проект «Я – особистість», спрямований на успішну соціальну адаптацію вихованців закладу. Соціальні проекти «На планеті Сім'я – є СЮТ і я» Миської станції юних техніків та «Рід, родина, рідня» Миської станції юних натуралістів спрямовані на максимальне зближення родини і позашкільного навчального закладу, надання психолого-педагогічної підтримки проблемним сім'ям у вихованні дітей, організації психологічної допомоги при вихованні дітей соціально-незахищених категорій.

Соціальні проекти об'єднують гуртківців, педагогів, батьків, членів їхніх родин, спонсорів та активних громадян у здійсненні успішної соціальної адаптації вихованців. Ця робота надзвичайно важлива в першу чергу для самої дитини. Це дозволяє їй повірити у себе, самореалізуватись та знайти гідне місце у сучасному суспільстві.

Одним з напрямів ефективного розвитку позашкільної освіти є підвищення педагогічного рівня працівників позашкільних навчальних закладів міста шляхом участі у міських та обласних семінарах, «круглих столах», тренінгах, роботі методичних об'єднань, участі у конкурсах з питань позашкільної освіти.

Протягом 2012–2013 навчального року педагогічні працівники позашкільних навчальних закладів міста взяли участь у 11 міських семінарах, методичних об'єднаннях, тренінгах, підготовлених спільно з науково-методичним центром управління освіти; методичними службами позашкільних навчальних закладів м. Миколаєва, написано 56 методичних розробок та рекомендацій, реалізуються 16 проєктів, оновлено зміст 25 навчальних програм роботи гуртків відповідно до сучасних вимог.

Отже, в позашкільних навчальних закладах міста створені належні умови для доступності дітей і молоді до якісної позашкільної освіти, мережа гуртків зберігається та динамічно розвивається відповідно до соціальних вимог сьогодення, а вихованці позашкільної Миколаєва є гідними представниками рідного міста на багаточисельних конкурсах, виставках та фестивалях.

У позашкільних навчальних закладах м. Миколаєва кожна дитина сприймається як яскрава, самобутня, творча особистість, якій мудрі та кваліфіковані педагоги допомагають повірити у власні сили, розвинути творчі вміння та навички, знайти свій власний шлях у житті, стати самодостатньою та успішною людиною.

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

*Процес виховання – це єдність духовного життя
вихователя і вихованців – єдність їхніх ідеалів,
прагнень, інтересів, думок, переживань*
В. О. Сухомлинський

З 2004 року в місті склалася традиція – об'єднувати навчальні заклади в роботі над міськими акціями, проектами, спрямовувати діяльність учнів на виконання основних напрямів виховної діяльності: любові до рідного краю, вихованню патріотизму, поваги до людини, до історичних, культурних, спортивних та духовних надбань рідного міста, збереженню їх та примноженню.

У 2012–2013 н. р. реалізовано міську колективну творчу справу «Рух. Енергія. Здоров'я та краса!», яка проходила в рамках оголошеного в Україні 2012 року – Роком спорту та здорового способу життя. Під час реалізації міської КТС учні по-новому подивились на цінність життя, здоров'я, зберезувальну діяльність, активно брали участь у спортивних флешмобах, конкурсах малюнків, плакатів, спілкувалися з видатними спортсменами і тренерами м. Миколаїв.

Яскравим початком КТС був флешмоб в кожному навчальному закладі, який привернув увагу школярів до колективної творчої справи, дав поштовх для інших масових заходів – рухливі перерви, шкільні тенісні турніри, змагання з баскетболу, з футболу, з волейболу, «Старти надій», спортивні свята «Енерджайзер» (сумісно з батьками, громадськістю мікрорайонів, представниками військових частин), «Ми молодість, ми сила твоя Україно!», змагання черлідерів (групи підтримки) (ЗОШ № 34), між вчителями та учнями, пізнавальні ігри «Шлях до здоров'я» (ЗОШ № 14), «Супер папа–17», малі олімпійські ігри (ЗОШ № 18, гімназія № 3), загальношкільний конкурс серед учнів початкової школи (ЗОШ № 32), змагання зі спортивного флешмобу серед класів (ЗОШ № 51), фестиваль «Ми одна родина», ігри-подорожі у Балабанівський ліс (ЗОШ № 1), спортивно-туристичні заходи «День здоров'я» (ЗОШ № 40).

Активно проводились творчі конкурси малюнків, плакатів, фотографій, результати яких висвітлювались на сайтах навчальних закладів, управління освіти, шпальтах шкільних газет, у виданнях «Корабелів інфо», «Вечірній Миколаїв», «Відкритий урок». Пошуковці поповнили шкільні скарбнички історіями про видатних спортсменів Миколаївщини. Навчальні заклади узагальнили матеріали у збірці «Формула здорового способу життя», «Славетні тренери гімнастики», «Спортивна гордість школи», «Твої спортсмени – Миколаїв», «Розвиток спорту в Україні», «Шлях до олімпу» (ЗОШ № 1, 3, 7, 12, 15, 17, 18, 22, 29, 33, 34, 36, 37, 40,

44, 46, 48, 52, 53, 54, 64, ек. л. № 2, МК, л. «Педагог», морський ліцей, юридичний ліцей, г. № 3). Експозиції музеїв поповнили буклети, інформаційні бюлетені (ЗОШ № 42, 45, 64, г. № 3, 4, 41), електронні презентації (ЗОШ № 1, 3, 11, 12, 25, 27, 54), збірки фотоматеріалів (ЗОШ № 11, МК), книга-розгортка (ЗОШ № 32), електронна книга «Герої спорту» (ЗОШ № 20), відеотеки (ЗОШ № 3), слайд-шоу (ЗОШ № 13), відео звіти (ЗОШ № 34, 43), фотоальбоми з коментарями (ЗОШ № 21). Створено спортивні куточки в ЗОШ № 1, 22, 54, 27, 36, 37, 39, 40, 42, ММК, гімназії № 2, морському ліцеї ім. проф. Александра.

У квітні 2013 року учнівська молодь взяла участь у міському та обласному етапах Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Молодь обирає здоров'я». У районних етапах фестивалю-конкурсу взяли участь 63 навчальні заклади міста. Учнями демонструвалися переваги здорового способу життя, молодь висловлювала негативне відношення до шкідливих звичок, пропонувала шляхи їх подолання. Виступи були динамічні, з насиченим змістом, сюжети позитивно зорієнтовані, використовувались засоби мультимедіа. ЗОШ № 22, 50, 54, 60 представляли 21 квітня місто на обласному етапі.

ГАНБОЛ - ЗДОРОВ'Я І КРАСА!!!

МЗОШ № 57

А саме головне – діти почали думати інакше: «Ми зрозуміли, що спорт – духовний і фізичний розвиток, краса і здоров'я, гармонія і енергія – особистий вибір кожного, який допоможе повноцінно сприймати життя у всіх його проявах» (члени ради Ольжичевої республіки), «Це дуже важливо, коли всі класи школи об'єднані однією, такою важливою справою» (учень 8-А класу СЗОШ № 22 Рубжанський Валенти), «В нашій школі завжди було і є багато спортсменів. КТС допомогла проказати, що наші учні можуть підкорювати європейські та світові п'єдестали, ставати олімпійськими чемпіонами. Бажаємо усім, нехай і вашими досягненнями пишається школа, місто та й вся Україна» (випускниця ЗОШ № 7 Садиленко Людмила).

Краєзнавча робота – ефективний засіб громадянського та патріотичного виховання учнівської молоді

На сучасному етапі духовного відродження незалежної України невід'ємною складовою виховання є краєзнавство, спрямоване на відродження духовності, історичної пам'яті, формування в учнівської молоді любові до рідного краю, національного патріотизму, поваги до людини, відповідальності за збереження історико-культурного надбання.

На базі навчальних закладів функціонує 21 куточок, 15 кімнат та залів, 28 музеїв, де проводяться екскурсії, краєзнавчі вікторини, турніри знавців, тематичні уроки, творчі зустрічі, під час яких відбувається знайомство та вивчення пам'яток історії й культури. Експозиції створені за результатами постійної пошуково-дослідницької діяльності учнів, батьків, педагогів в рамках краєзнавчих конкурсів, проєктів, експедицій: «Моя земля – земля моїх батьків», «Пізнай свою країну», «Історія міст і сіл України», «Знай і люби свій край», «Бузька хвиля». Оформлені тематичні папки, написані дослідницькі роботи, створені електронні презентації,

випущені збірки та виставлені у музейних кімнатах, бібліотеках, методичних кабінетах для використання учнями, вчителями у навчально-виховній діяльності.

Навчальними закладами розроблено систему роботи з краєзнавчого, громадянського спрямування, що забезпечує можливість виховання дитини в її природному середовищі, атмосфері культури свого народу.

Реалізації завдань з цих напрямів сприяють подорожі історичними місцями рідного краю, вивчення історії рідного міста, школи, залучення учнів та вчителів до участі у міських, обласних, всеукраїнських акціях, експедиціях, конкурсах, фестивалях, до популяризації краєзнавчої діяльності, розвитку туристично-екскурсійного руху. Новини, події, цікаві моменти висвітлюються через місцеві ЗМІ, шкільні газети, інформаційні повідомлення на сайтах навчальних закладів, управління освіти, науково-методичного центру.

Педагогами та представниками учнівського самоврядування проведено конкурси творчих робіт, малюнків на папері, на асфальті, виставки фото, декоративних виробів, пізнавально-розважальні ігри, вікторини, КТС, присвячені краєзнавчій, екологічній тематиці: «Мій рідний, край моя земля очима сучасників», «Звичаї та обряди Миколаївщини», «Екологія рідного краю», «Скарби південного краю», «Вулиці Миколаєва», «Славетні імена Миколаєва», «Мій рідний край ні з чим не порівняти!», «Моя мала Батьківщина – Миколаївщина», присвячені 75-й річниці утворення Миколаївської області.

Все це сприяло пізнанню учнями рідного краю, формуванню пізнавальної активності, практичної, творчої, соціальної компетентностей, розширенню їхнього світогляду, вихованню доброзичливості, культури спілкування, вмінню працювати в колективі, досліджувати навколишнє середовище, берегти та примножувати історичні, культурні пам'ятки, звичаї, традиції українського народу.

ГОВОРЯТЬ УЧАСНИКИ ПРОЕКТІВ

Пізнай свою країну

Славний, рідний край! Він завжди у нашому серці. При згадці про нього соловко защемить в душі, частіше заб'ється серце, додається сил і наснаги у кожної людини. Протягом життя ми можемо побувати в багатьох куточках нашої країни або планети, захоплюватися різноманітними дивами природи чи історичними пам'ятками. Але рано чи пізно ми знову і знову подумки згадуємо свій батьківський поріг і за всяку ціну хочемо повернутися до нього. Таким краєм для нас є Миколаївщина – край багатий і щедрої землі, край неповторно мальовничий природи, край незліченних природних багатств, край, що своїм історичним минулим сягає в сиву давнину.

Проект «Пізнай свою країну», у якому ми брали активну участь протягом 2008–2012рр. ще раз дав нам можливість долучитися до пізнання історії нашої славетної трудовими звершеннями та бойовими подвигами Миколаївщини.

Виховна робота школи у 2012–2013 н. р. здійснювалася під девізом «Тобі, Миколаївщина, наша любов і шана».

Кожен класний колектив, провівши надзвичайно копітку пошукову роботу, створив свою сторінку у шкільному залі, присвяченому історії Чорноморського суднобудівного заводу та визначним його працівникам, історичним та культурним пам'яткам нашого міста та подвигу миколаївців у Великій Вітчизняній війні.

Учасники лекторської групи (кер. Чепак М. П.) проводять екскурсії у шкільній залі для учнів 1–11 класів «Моя мала батьківщина – Миколаївщина», заочні історико-краєзнавчі подорожі «Вулицями Миколаєва», «Історичні та природні пам'ятки Миколаївщини», «Миколаївщина у роки Великої Вітчизняної війни».

Вмінню бачити та розуміти прекрасне, повазі до культурних надбань народу ми вчимося, відвідуючи Миколаївський художній музей ім. Верещагіна, музей суднобудування та флоту, Краєзнавчий музейний комплекс «Старофлотські казарми». Стали доброю традицією дні цих музеїв у нашій школі.

Бажання побачити на власні очі Софію Київську, монастирі Києво-Печерської лаври, Личаківський цвинтар, де похований цвіт української нації, познайомитись з іншими видатними пам'ятками історії та культури нашої держави спонукали нас, учні 9–11 класів, до подорожей та екскурсій по рідному краю. Ми відвідали міста Львів, Київ і залишилися у захваті від побаченого.

Відчуті свою причетність до творення історії сьогодення Миколаєва дозволили нам зустрічі учнівського та педагогічного колективів з представниками районної влади та Народними депутатами України, під час яких розглядалися питання перспектив розвитку Миколаївщини.

Цікавою та змістовною була участь шкільного колективу у районних іграх: «Що? Де? Коли?» з краєзнавства, брейн-ринзі «Олімпійський рух», де наші команди посіли II місце.

Щороку надзвичайними подіями за яскравістю емоцій та феєрверку талантів стають КТС: «Відкриття, що змінили світ», «Культура народів світу», «Танці народностей Миколаївщини», літературно-музичні композиції до Дня Перемоги.

Результати опитування учнів, батьків, вчителів, що були проведені шкільним прес-центром, свідчать, що робота над проектом сприяла розширенню кругозору учнів, розкрила невідомі сторінки історії нашого міста, викликала цікавість до пам'яток історії та культури не тільки Миколаївщини, а й всієї України, спонукала до подальшої самостійної дослідницької роботи для створення та оновлення експозиції шкільної музейної зали, дала можливість проявити організаторські здібності та ораторський талант учасникам лекторської групи під час проведення екскурсій для учнів та гостей школи експозиціями шкільної музейної зали, поновити родинні зв'язки в сім'ях, спонукала до вивчення історії своєї родини.

Усі вчителі та учні задоволені своєю участю у цьому проекті.

*Члени лекторської групи ЗОШ № 6, учасники
Міжгалузевої програми «Пізнай свою країну»*

Люблю тебе, мій рідний краю!

Наш край – унікальний, багатий і різноманітний, оспіваний у піснях і легендах, має свою багатовікову історію, своєрідну культуру, літературу та мистецтво. Щоб відчутися справжнім українцем, варто почати відкривати цікаві сторінки життя нашої Батьківщини з самого дитинства. Допомогу дітям у цьому, звичайно, надає школа.

У рамках програми «Пізнай свою країну» учні школи відвідали музеї, пам'ятні місця Миколаєва, побували в містах Київ, Умань, Херсон, Одеса. Свої враження від подорожей вони оформлюють у вигляді фотозвітів, які розміщують на сайті школи. У 2012–2013 н. р. у нашому закладі почав працювати туристично-краєзнавчий гурток «Мандрівничок» (керівник Філікіді Н. П., учитель фізичної культури). Туристично-краєзнавча діяльність готує дітей до активного, здорового життя, сприяє патріотичному, екологічному вихованню, заохочує їх пізнавати свою країну. Сподіваємось, що учасники гуртка, сьогоднішні третьокласники, – це майбутні дослідники, історики, географи або просто люди, які люблять свою землю.

Слід відмітити професійні успіхи вчителів школи з питань вивчення рідного краю, проблем його екології. Так, Гіжинська К. О., учитель географії, перемогла у Всеукраїнському конкурсі «Мандрівка Україною» у номінації «Стежками рідного краю». На рівні міста узагальнено досвід класного керівника початкових класів Андреевої Н. В. з теми: «Формування основ екологічної культури як чинника розвитку особистості молодших школярів». Творчі вчителі є прикладом для своїх учнів, які активно беруть участь у різноманітних заходах, серед яких є конкурси та акції еколого-натуралістичного напрямку. У міських конкурсах «Кольоровий світ моря», «Життя у стилі ЕКО», «Зоологічна галерея» визнані кращими роботи учнів 3-х, 5-х, 7-х, 9-х класів, 4 та 8 класу. У Всеукраїнській акції-конкурсі «Одуд-птах 2012 року» на обласному етапі конкурсу диплом III ступеня отримали учні 3-Б класу, класний керівник Андреева Н. В.

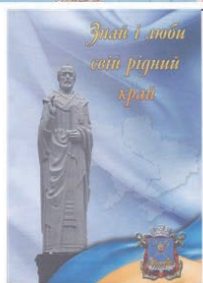
Проведена робота – це лише маленька часточка великої справи, але важливо, щоб виконуючи її, кожен учень зрозумів: нам, українцям, є чим пишатися, що цінувати, вивчати і про що розповідати іншим.

*Президент республіки «Північна зірка»
ЗОШ № 64 Леонтєва Марія*

Знай і люби свій рідний край

В рамках дворічного міського проекту «Бузька хвиля» в результаті пошуково - дослідницької роботи учнів 1–11 класів зібрано цікаву інформацію, яка увійшла до посібника «Знай і люби свій рідний край», укладеного Грінків Н. М., заступником директора з виховної роботи ЗОШ № 12. Основна мета його – прищеплювати молодому поколінню любов до рідного краю, повагу до його історичної та культурної спадщини, викликати почуття патріотизму і гордості за свою Батьківщину, за своїх талановитих і працьовитих пращурів.

На всіх етапах роботи з посібником активно використовуються інформаційні технології. Теоретична інформація супроводжується презентаціями, флеш-анімаціями, відеороликами, демонструються віртуальні екскурсії тощо. Сполучною ланкою між педагогом та учнем є робочий зошит. Практична спрямованість оптимальною мірою створює умови для індивідуального вибору завдання та проявлення самостійності учнів: ребуси, кросворди, розмальовки, малюнки, стилізовані ігри, пазли, загадки, творчі есе.

З метою визначення оціночно-результативної діяльності до збірки вміщено 8 варіантів тестових завдань, які допоможуть провести моніторингові дослідження по формуванню позитивної Я-концепції особистості дитини в контексті заданої теми.

Такий зміст діяльності має позитивну динаміку у створенні єдиного виховного простору, адаптованого за «Основними орієнтирами виховання учнів 1–11 класів у загальноосвітніх навчальних закладах» і базується на тенденції гармонійного поєднання інтересів всіх учасників виховного процесу, в якому вихованець має можливість вільного саморозвитку і збереження своєї індивідуальності, а філософія і методологія освіти спрямовані на формування ключових компетенцій ціннісного ставлення до духовних, моральних і культурних надбань українського народу.

Члени методичного об'єднання
класних керівників ЗОШ № 12

Сюїта проектів у нотному альбомі класу

Мій педагогічний досвід переконує, що одним з ефективних шляхів організації сучасного виховного простору є впровадження методу проектів, який дає можливість учням діяти, пізнавати нове, спілкуватися, тим самим засвоювати систему соціальних зв'язків та відносин. Домінантну роль у роботі над проектами відіграють лідери класного самоврядування, які частіш за все є модераторами або керівниками проектних груп.

Завдяки проектам у вихованців формується впевненість у собі, адекватна оцінка власних сил та можливостей, вміння працювати у команді, правильно ставити мету, обирати шляхи її реалізації, досягати поставлених цілей.

З учнями працювали над такими навчально-виховними проектами:

- культурологічний пізнавально-дослідницький «Козацькі поселення на Миколаївщині» та «Дерево мого роду»;
- мистецько-дослідницький «Театри Миколаєва»;
- індивідуальний «Рідну землю, милий край бережи й охороняй!» (моя ставлення до природи);
- народознавчий «Козацьке самоврядування»; «Покрова – День українського козацтва» (з відвідуванням Хортиці);
- екологічний «Моя Україна: потаємні куточки»; «Шкільне подвір'я»;
- історико-краєзнавчий «Пам'ять не знає сивини»; «Бузька хвиля»;
- екологічний пізнавально-дослідницький проект «Кінбурнська коса. Як зберігається заповідник сьогодні?».

На думку видатного українського педагога Г. Ващенка, проекти, з одного боку, сприяють посиленню активності учня у процесі навчання, а з іншого, наближують до життя. Саме в умовах активного пошуку та дослідження провідним стає, випереджувальний розвиток самої людини, формування творчої особистості, яка проектує та організовує своє життя і доцільно перетворює навколишній світ. Що може бути кращим для становлення особистості, ніж відчуття успіху й власної значущості від результатів своєї праці!

*Худа Є. П.,
вчитель ММК,
переможець
Всеукраїнського конкурсу
«Класний керівник – 2012»*

СПОРТИВНІ ЗМАГАННЯ

Юні спортсмени з року в рік досягають високих результатів у спортивних змаганнях. Вперше проведено Всеукраїнські учнівські олімпіади з фізичної культури і спорту. Під керівництвом досвідчених вчителів учні завойовують призові місця.

Військово-прикладне триборство

I місце ЗОШ №40	II місце ЗОШ №33	III місце ЗОШ №34
--------------------	---------------------	----------------------

Весняна легкоатлетична естафета, присвячена Дню Перемоги

I місце ЗОШ №39	II місце ЗОШ №33	III місце ЗОШ №40
--------------------	---------------------	----------------------

Спартакіада загальноосвітніх навчальних закладів Заводського району

I місце ЗОШ №39	II місце ЗОШ №4	III місце ЗОШ №6
--------------------	--------------------	---------------------

**Спартакіада загальноосвітніх навчальних закладів
Ленінського району**

I місце АДТ	II місце ЗОШ №20	III місце ЗОШ №19
-----------------------	----------------------------	-----------------------------

**Спартакіада загальноосвітніх навчальних закладів
Центрального району**

I група

I місце ММК	II місце ЗОШ №12	III місце ЗОШ №53
-----------------------	----------------------------	-----------------------------

II група

I місце ЗОШ №61	II місце ПУГ	III місце ЗОШ №64
---------------------------	------------------------	-----------------------------

**Спартакіада загальноосвітніх навчальних закладів
Корабельного району**

Група А

I місце ЗОШ №33	II місце ЗОШ №54	III місце ЗОШ №40
---------------------------	----------------------------	-----------------------------

Група Б

I місце ЗОШ №14	II місце ЗОШ №43	III місце ЗОШ №47
---------------------------	----------------------------	-----------------------------

Підсумки спартакіади міста серед загальноосвітніх навчальних закладів

I місце ЗОШ №33	II місце ЗОШ №54	III місце ЗОШ №39
---------------------------	----------------------------	-----------------------------

Підсумки спартакіади міста серед шкіл нового типу

I місце ММК	II місце МГ №4	III місце ПУГ
-----------------------	--------------------------	-------------------------

Підсумки 12-ти обласних спортивних ігор серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів

I місце Корабельний район	II місце Заводський район	III місце м. Вознесенськ
-------------------------------------	-------------------------------------	------------------------------------

**Підсумки огляду-конкурсу
на кращий спортивний майданчик в номінації
«Загальноосвітні навчальні заклади»**

I місце ЗОШ №51	II місце ЗОШ №20	III місце ЗОШ №29
---------------------------	----------------------------	-----------------------------

**Підсумки огляду-конкурсу на кращий спортивний
майданчик в номінації «Школи нового типу»**

I місце ММК	II місце АДТ	III місце МГ №4
-----------------------	------------------------	---------------------------

**Результативність участі у змаганнях
з військово-прикладних видів спорту**

Фінал міста з військово-прикладного триборства:

I місце ЗОШ №44	II місце ЗОШ №57	III місце ЗОШ №6
---------------------------	----------------------------	----------------------------

Фінал міста зі стрільби з пневматичної гвинтівки серед ЗНЗ

I місце ЗОШ №57	II місце ЗОШ №44	III місце ЗОШ №19
---------------------------	----------------------------	-----------------------------

Спортивно-воєнізоване шоу «Ніхто крім нас!»

Дівчата

I місце ЗОШ №44	II місце ЗОШ №51	III місце ЗОШ №34
---------------------------	----------------------------	-----------------------------

Хлопці

I місце ЗОШ №34	II місце ЗОШ №44	III місце ЗОШ №51
---------------------------	----------------------------	-----------------------------

Фінал міста змагань «Ну-мо, хлопці!»

I місце ЗОШ №44	II місце ЗОШ №42	III місце ЗОШ №39
---------------------------	----------------------------	-----------------------------

**Фінал міста зі стрільби серед дівчат присвячених пам'яті
герою Радянського Союзу Людмили Павліченко**

I місце ЗОШ №44	II місце ЗОШ №34	III місце МЕЛ №2
---------------------------	----------------------------	----------------------------

І етап (районний)
Всеукраїнської військово-патріотичної спортивної гри
«Зірниця»:

Центральний район

І місце ЗОШ №51	ІІ місце Гімназія №2	ІІІ місце ММК
---------------------------	--------------------------------	-------------------------

Заводський район

І місце ЗОШ №31	ІІ місце ЗОШ №34	ІІІ місце МЕЛ №2
---------------------------	----------------------------	----------------------------

Ленінський район

І місце ЗОШ №20	ІІ місце ЗОШ №46	ІІІ місце ЗОШ №56
---------------------------	----------------------------	-----------------------------

Корабельний район

І місце ЗОШ №44	ІІ місце ЗОШ №33	ІІІ місце ЗОШ №40
---------------------------	----------------------------	-----------------------------

**Фінал першості міста
Всеукраїнської військово-патріотичної спортивної гри
«Зірниця»**

I місце ЗОШ №31	II місце ЗОШ №51	III місце ЗОШ №44
---------------------------	----------------------------	-----------------------------

**Участь у II етапі (обласному)
Всеукраїнської військово-патріотичної спортивної гри
«Зірниця»:**

I місце ЗОШ №31	II місце ЗОШ №51	III місце ЗОШ №44
---------------------------	----------------------------	-----------------------------

КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Професія педагога – одна з головних у сучасному світі. Від його зусиль, майстерності та компетенції залежить майбутнє суспільства.

У навчальних закладах міста працює 4749 педагогічних працівників. З них 2906 – це педагоги шкіл усіх типів, 1490 – дошкільних навчальних закладів, 353 – позашкільних навчальних закладів. Навчальні заклади на 100% забезпечені педкадрами.

В загальноосвітніх навчальних закладах працює 2834 (97,5%) вчителів з вищою освітою: спеціалістів вищої категорії – 1266 (44%), спеціалістів I категорії – 800 (28%), спеціалістів II категорії – 333 (11,4%), спеціалістів – 507 (17,4%), незакінчену вищу освіту 24 чол. (0,8%), середню-спеціальну – 44 чол. (1,5%), середню – 4 чол. (0,1%), працюють не за фахом – 118 чол. (4%), не мають педагогічної освіти – 90 чол. (3%).

Показником підвищення освітнього рівня педпрацівників міста є атестація вчителів (табл.).

Нагороди	2012 рік	2013 рік
присвоєно вищу кваліфікаційну категорію	60	112
присвоєно звання «старший учитель»	44	49
присвоєно звання «вчитель-методист»	17	34
присвоєно звання «вихователь-методист»	17	16
присвоєно звання «практичний психолог-методист»	3	-
присвоєно звання «старший вихователь»	2	3
присвоєно звання «педагог-організатор-методист»	-	-
нагороджено за результатами атестації:		
– знаком «Відмінник освіти України»	2	-
– знаком «Софія Русова»	1	-
– знаком «Василь Сухомлинський»	2	-
– Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України	1	-
– грамотами управління освіти і науки облдержадміністрації	131	161
– грамотами управління освіти міської ради	205	277

Шляхом заочного навчання у 2012–2013 н. р. підвищують свій фаховий рівень 37 вчителів з 28 навчальних закладів: ЗОШ № 1, 3, 11, 12, 13, 21, 27, 28, 29, 34, 35, 37, 40, 42, 45, 47, 54, 56, 57, 65, гімназій № 3, 4, І Української гімназії ім. М. Аркаса, спеціалізованої школи мистецтв і прикладних ремесел, ММК, морського ліцею ім. проф. Александрова, економічного ліцею № 1, СНВК для дітей із зниженим зором. У всіх навчальних закладах створено належні умови для успішного здобуття вищої освіти працівниками, які навчаються без відриву від виробництва у вищих навчальних закладах.

План проходження курсів підвищення кваліфікації у 2012 році виконано: курси пройшли 1472 педагогічних працівника (за планом 1308). У 2013 році організовано навчання вчителів початкових класів, які будуть викладати предмет «Сходинки до інформатики» у 2–4 класах.

На 2012–2013 навчальний рік замовлено 10 молодих спеціалістів, приступило до роботи – 28, звільнено – 5. Згідно з рішенням обласної ради від 30.11.06 р. № 4 щодо передбачення у бюджеті видатків на одноразову адресну грошову

допомогу відповідно до постанови КМУ від 26.09.06 р. № 1361 розроблено договір про роботу молодих спеціалістів у загальноосвітніх навчальних закладах на строк не менше як три роки з наданням одноразової допомоги в п'ятикратному розмірі мінімальної заробітної плати. У 2012 році укладено 13 договорів.

З метою піднесення ролі та авторитету педагога у суспільстві, утвердження його високого соціального статусу, заохочення до творчої, результативної роботи працівників рішенням ради з питань щорічного преміювання кращих педагогічних працівників виділяється 20 премій в розмірі по 3,0 тис. гривень.

У підпорядкуванні управління освіти знаходиться гуртожиток для одиноких вчителів, де проживає 52 педпрацівника та гуртожиток для малосімейних вчителів, де проживає 45 сімей. Всі молоді спеціалісти забезпечені гуртожитком. На підставі клопотань управління освіти щодо покращення житлових умов педагогічних працівників відділом обліку та розподілу житла по можливості вирішується дане питання, в тому числі із залученням різних видів кредитування.

Конкурси професійної майстерності – це лабораторія особистісного зростання педагога, це можливість поділитися власним досвідом і, звичайно ж, отримати винагороду за свою працю. Творчі конкурси для педагогів – це ще й змога розкрити у собі всі невідомі до цього грані творчості та педагогічної майстерності. Тому сьогодні педагоги міста є активними учасниками різних фахових конкурсів.

2012–2013 навчальний рік Міські конкурси фахової майстерності

Назва конкурсу	Підсумки
Міський конкурс «Нове ім'я – 2012»	Взяло участь 15 вчителів з 13 навчальних закладів: ЗОШ № 1, 15, 25 (2), 28, 29 (2), 51, 53, 54, 64, 65, гімн. № 2,4, СНВК. До фіналу вийшли 5 учасників: ЗОШ № 65, 53, 54, 28, гімн. № 4. Переможцем став вчитель трудового навчання ЗОШ № 54 Леонов М. В.
Міський заочний конкурс «Класний керівник – 2013»	На конкурс було подано 22 роботи із 18 навчальних закладів: ЗОШ № 14, 17, 19, 25 (2), 28, 29, 37, 40, 44, 45, 52, 54, 60, 64 (2), ШМІПР (3), екон. ліцей № 2, економічний ліцей № 1, ліцей «Педагог». Переможці поки ще не визначені.
«Створюємо урок нового покоління»	I – ЗОШ № 65, II, III – СНВК

Обласні конкурси фахової майстерності

Назва конкурсу	Підсумки
<p>Обласний конкурс портфоліо з відеоматеріалами «Педагогічний досвід освітян регіону»</p> <p>Обласний конкурс «Педагогічними стежинами В. О. Сухомлинського»</p>	<p>Номінація «Інноваційні технології в навчально-виховному процесі» Грицюк Лариса Анатоліївна, вчитель історії і правознавства, вчитель-методист, ЗОШ № 29 – Диплом I ступеня; Шевчук Антоніна Іванівна, вчитель російської мови та світової літератури, ЗОШ № 48 – Диплом III ступеня</p> <p>Номінація «Педагогічний досвід»: I місце посіли Л. В. Богун, Л. В. Алдошина, ДНЗ № 82, за роботу «Гуманістичні ідеї В. О. Сухомлинського у практику роботи ДНЗ», II – І. Г. Михайлова, ДНЗ № 83, за роботу «Художні твори В. О. Сухомлинського у процесі формування моральних якостей у дітей старшого дошкільного віку», III – О. М. Артьомова, ДНЗ № 82, за роботу «Розвиток музичних здібностей старших дошкільників у процесі музично-естетичного виховання на основі педагогічної концепції В.О.Сухомлинського»;</p> <p>Номінація «Есе»: II місце – В. І. Макогонюк, вихователь ДНЗ № 99, за есе «Професія – життя моє», III місце – педагоги ДНЗ № 123 – О. В. Ревуцька, завідувача, за есе «Кожна мить праці, яка називається вихованням – це творіння майбутнього і погляду у майбутнє», Л. Ю. Онищенко, вихователь, – «Виховувати серцем, через серце, для серця»; К. О. Четвертак, вихователь-методист, – «Пізнаємо світ розумом і серцем».</p>

Всеукраїнські конкурси фахової майстерності

Назва конкурсу	Підсумки
Всеукраїнський конкурс «Учитель року – 2013»	<p>У І (міському) турі конкурсу взяли участь 14 вчителів із 9 навчальних закладів міста і 2 НЗ обласного підпорядкування: гімназії №2, гімназії № 4 (2 учасника), Миколаївського муніципального колегіуму, І Української гімназії ім. М. Аркаса (3 учасника), ЗОШ № 18 (директор школи, вчитель фізики Колечко Н. К.), 20, 35, 52, 54, «Гіпаніс», санаторна школа-інтернат № 4.</p> <p><i>вчителі фізики:</i> Цуркіна Тетяна Валентинівна, І Українська гімназія ім. М. Аркаса; Носенко Людмила Валеріївна, ЗОШ № 35; Колечко Ніна Костянтинівна, ЗОШ №18; Борисова Ірина Станіславівна, ЗОШ-інтернат № 4;</p> <p><i>вчителі інформатики:</i> Безсмертна Ірина Костянтинівна, ЗОШ № 52; Горбатенко Світлана Федорівна, гімназія № 4; Гетманцев Василій Сергійович, ММК;</p> <p><i>вчителі музичного мистецтва:</i> Потапова Надія Миколаївна, ЗОШ № 54; Балан Ірина Вікторівна, ЗОШ № 20; Козка Тетяна Валентинівна, І Українська гімназія ім. М. Аркаса; Борсукевич Юлія Вікторівна, гімназія № 4;</p> <p><i>вчителі російської мови:</i> Ірклій Олена Юріївна, гімназія № 2; Коломієць Олена Костянтинівна, приватна школа «Гіпаніс»;</p> <p><i>вчитель французької мови:</i> Іванченко Тетяна Іванівна, вчитель Першої української гімназії ім. Миколи Аркаса.</p> <p>Переможці міського та учасники обласного туру: «Інформатика» – Гетманцев Василь Сергійович, учитель ММК; «Фізика» – Колечко Ніна Костянтинівна, директор ЗОШ № 18; «Музика» – Козка Тетяна Валентинівна, учитель І Української гімназії ім. М. Аркаса; «Російська мова» – Ірклій Олена Юріївна, учитель гімназії № 2.</p> <p>Переможці обласного туру, учасники III (заключного) туру: ММК, гімн. № 2.</p>

<p>Всеукраїнський конкурс професійної майстерності педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів «Вихователь року»</p>	<p>У I (міського) турі Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів «Вихователь року» I місце посіла Пікульська С. Я., вихователь ДНЗ № 83 (учасник обласного туру), II місце – Рябих О. С., вихователь ДНЗ № 140, Продан Л. Г., вихователь ДНЗ № 7, III місце – Хілкова Т. В., вихователь ДНЗ № 82, 29.</p> <p>У II (обласному) турі Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів «Вихователь року» Диплом II ступеня отримала Пікульська Світлана Ярославівна, вихователь Миколаївського ДНЗ № 83.</p>
<p>Всеукраїнський конкурс «Класний керівник року»</p>	<p>Переможцем стала Худа Євгенія Петрівна, класний керівник Миколаївського муніципального колегіуму.</p>
<p>Всеукраїнський конкурс «Кращий дошкільний навчальний заклад»</p>	<p>Переможцем визнано ДНЗ № 148</p>
<p>Всеукраїнський конкурс на кращий інноваційний урок та урок з елементами футболу</p>	<p>Переможець обласного етапу – Ковальчук Юрій Володимирович, вчитель фізичної культури ЗОШ № 53</p>
<p>Всеукраїнський конкурс «Панорама творчих уроків – 2013»</p>	<p>Бойко Андрій Михайлович, вчитель математики ЗОШ № 57, переможець</p>
<p>Всеукраїнський конкурс майстерності педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів «Джерело творчості» в номінації «Керівник гуртка-2013»</p>	<p>Вівсяний Ростислав Олександрович, керівник гуртка Будинку творчості дітей та юнацтва Ленінського району м. Миколаєва, переможець першого (заочного) туру</p>
<p>Всеукраїнський огляд-конкурс з охорони праці серед навчальних закладів</p>	<p>обласний етап: I місце – дошкільний навчальний заклад № 78</p> <p>II місце – Академія дитячої творчості</p>

Жильцова О.В., ЗДНВР ЗОШ №17, – учасник II Всеукраїнського конкурсу «Творчий вчитель – обдарований учень».

Стасюк О.С., вчитель початкових класів ЗОШ № 17 – переможець конкурсу «Кращий матеріал місяця» на порталі «Учительський журнал он-лайн».

Куропятник О.В., вчитель ЗОШ № 17, – посіла III місце в конкурсі «Класний керівник року».

Базиленко Л. П., завідувач шкільною бібліотекою ЗОШ № 17, – лауреат конкурсів «Кращий автор-дописувач журналу «Шкільна бібліотека» та «Бібліотека крізь фотооб'єкти».

Бондаренко Ірина Миколаївна, вчитель ЗОШ № 1 ім. Ольжича – лауреат всеукраїнського конкурсу «На кращу мультимедійну презентацію з географії».

Заяць В. М., вчитель ЗОШ № 1 ім. Ольжича, – учасник Всеукраїнського конкурсу «Вчитель-новатор».

Вервика Є. З., вчитель ЗОШ № 1 ім. Ольжича, – учасник міського конкурсу реалізації проблемної теми методичного об'єднання вчителів української мови

Бондаренко М. Г., вчитель ЗОШ № 1 ім. Ольжича, – учасник всеукраїнського конкурсу «Найкращий урок позакласного читання сучасної української літератури»

Аркуша М. Г., вчитель ЗОШ № 1 ім. Ольжича, – учасник всеукраїнського проекту «Голокост».

Театральний колектив «Ольжичеві таврійці» – дипломант міжнародного театального фестивалю «Оплески» в м. Констанці, Румунія.

Директори Дячук В. І., Матіюк М. Г., Шалар Л. В., Бережний С. В., Січко С. М., Бондарева Л. Л. – переможці Всеукраїнського конкурсу «Директор XXI століття – 2012». Панченко А. Г., Письменна М. Ф., Блакитна Т. І., Мазур О. М., Тельнова С. А., Звоник В. І. – лауреати Всеукраїнського конкурсу «Директор XXI століття – 2012»;

Заяць В. М., Зальотіна М. Г., вчителі німецької мови ЗОШ № 1 ім. Ольжича, підвищили фахову майстерність у Німеччині (Вітенберг) і Україні (Одеса).

Ткач Ірина Олександрівна. вчитель світової літератури, основ здоров'я, світової художньої культури СЗОШ № 22 – диплом II ступеня на Всеукраїнському конкурсі вчителів світової літератури «Мультимедійна презентація на уроці аналізу та інтерпретації художнього твору»

ЗОШ № 65: I місце у міському конкурсі «Створюємо урок нового покоління».

Мойсеєнко Л. П. (ліцей «Педагог») – учасник міського конкурсу «Педагогічна родина» та фотоконкурсу «Мить вчительства».

Гонтарук Н. В. (ЗОШ № 56) – учасник Всеукраїнського конкурсу «Упровадження здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітнього навчального закладу»

Смельянов Дмитро Анатолійович (ЗОШ № 14) – переможець обласної спартакіади серед викладачів загальноосвітніх навчальних закладів з шахів.

Переможці конкурсу «Створення єдиного інформаційного освітнього простору на базі інноваційного проекту «Щоденник.ua»:

I місце – загальноосвітня школа № 3,

II місце – Перша українська гімназія імені М. Аркаса,

III місце – загальноосвітня школа № 34.

Особисті досягнення педагогів. Керівники, вчителі презентували свій досвід на сторінках фахових видань, в міській пресі, у Інтернет виданнях, міських ЗМІ, на науково-практичних конференціях, семінарах:

Матіюк М. Г., директор ЗОШ № 1, Дячук В. І., директор школи ЗОШ № 50 ім. Дівіної, Василюшина О. О., ЗДНВП гімназії № 41, Новицька Г. В., вчитель української мови та літератури економічного ліцею № 2, Волохова І. А., вчитель історії економічного ліцею № 2, Оксеньчук Н. В., ЗДНВП ЗОШ № 50, Касьяненко Т. М., практичний психолог ЗОШ № 50, Бахшиєва Л. В., вчитель початкових класів ЗОШ № 50, Рибак Н. А., вчитель української мови та літератури ліцею «Педагог», Морозова В. Б., вчитель світової літератури ліцею «Педагог», Зімкова Л. В., вчитель української мови та літератури ЗОШ № 56, Орленко Л. С., ЗДНВП ЗОШ № 56, Софієнко Г. В., вчитель української мови та літератури ЗОШ № 56, Варшавська М. Ю., вчитель історії юридичного ліцею.

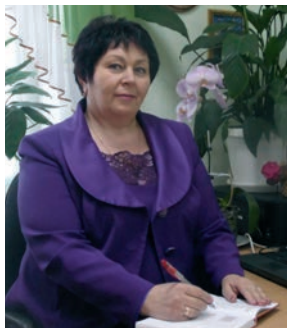
Маланка М.А. (ЗОШ № 28) – учасник IV Всеукраїнського форуму Microsoft «Вчитель-новатор».

Симонова Л.В. – (ЗОШ № 28) – учасник міжнародної конференції ПРООН «Чорноморська скринька».

Войтюк І. М.
(ліцей «Педагог»)

Худа Є. П.
(ММК)

Назаренко Л. А.
ЗОШ №45

Ірклій О. Ю.
Гімназія №2

Гетьманцев

14 вчителів гімназії № 3 – учасники проекту компанії РУСАЛ «РУСАЛ – школам України» щодо організації системи дистанційного навчання.

Назаренко Л. А. (ЗОШ № 45) – учасник Міжнародної науково-практичної конференції у м. Москва «Професіоналізм педагога: сутність, содержание, перспективи розвитку».

Довбенко О. Є. (ЗОШ № 34) – учасник Міжнародного форуму «Гармонія інтелекту та здоров'я», тренінгу «Сучасні підходи до оздоровчого гармонізуючого навчання дітей молодшого шкільного та дошкільного віку»

Войтюк І. М. (ліцей «Педагог») – тренер команди юних хіміків Центрального району.

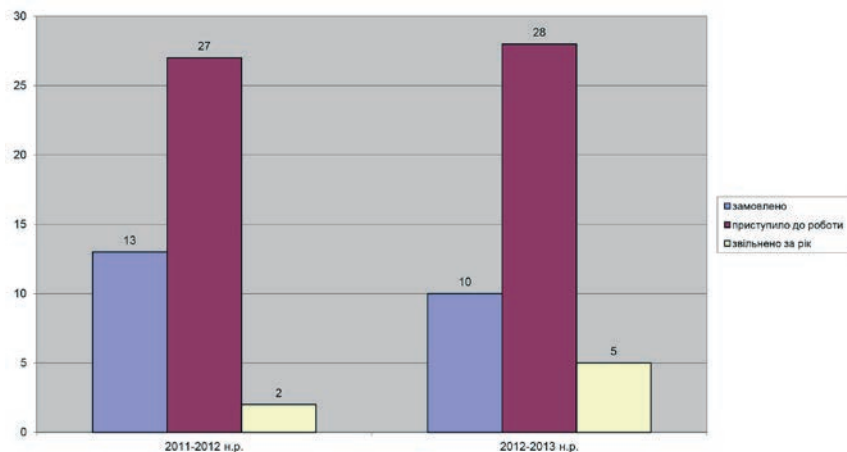
Кабальнова (Орлова) А. В. Орленко А. М. (ЗОШ № 14), Йосипенко О. А. (ЗОШ № 50) – учасники Міського фестивалю-конкурсу «Скарби освітянського роду».

Мойсеєнко Л. П., Форносова Б. М. (ліцей «Педагог») – викладачі обласної очно-заочної школи для обдарованих дітей «Інтелектуальний потенціал Миколаївщини» при МОІППО.

Єрошенко М. О. (ліцей «Педагог») – член методичної ради журналу «Всесвітня література».

Вчителі природничої кафедри Веднікова О. П., Мойсеєнко Л. П., Войтюк І. М., Андреева Г. П. (ліцей «Педагог») – учасники Всеукраїнського дослідження «Креативне навчання учнів під час викладання предметів природничого циклу».

Сучасна вітчизняна освіта потребує підготовлених учителів, здатних на високому професійному рівні виконувати своє призначення. Цьому сприяє система науково-методична робота.

Замовлення молодих спеціалістів

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

В умовах становлення і розвитку високотехнологічного інформаційного суспільства в Україні виникає необхідність підвищення якості та пріоритетності шкільної природничо-математичної освіти. Особливого значення набувають питання посилення неперервного навчання та професійного росту педагога, підвищення рівня його готовності до вирішення освітніх задач на сучасному етапі розвитку суспільства.

Виходячи з умов запровадження у навчальних програмах та стандартах компетентнісної освіти, Миколаївський науково-методичний центр здійснює поступовий перехід від «підвищення кваліфікації» до «розвитку професійної компетентності» вчителя. Відповідно метою діяльності методистів природничо-математичних дисциплін міста Миколаєва є створення умов й ефективних механізмів для розвитку професійної компетентності педагогів, їх конкурентоспроможності, що сприятиме розвитку інноваційного потенціалу міської системи освіти.

Завдання відділу природничо-математичних дисциплін:

1. Сприяти усвідомленню педагогами суті нового змісту діяльності в сучасних умовах, зміні стилю традиційного педагогічного мислення.
2. Залучення освітніх, інформаційних, методичних, інноваційних, кадрових ресурсів.
3. Створення єдиного інформаційного простору міста.
4. Сприяти підвищенню якості навчально-виховного процесу в навчальних закладах міста шляхом реалізації компетентнісного підходу, впровадження інновацій.

Очікувані результати – розвиток мобільності суб'єктів міського освітнього простору, що проявляється для:

- вчителів у здатності до адаптації до змін у професійній діяльності, реалізації компетентнісного підходу, впровадження інновацій, повноцінній професійній та особистісній самоорганізації, самоосвіті, самовдосконаленні, здатності до забезпечення якості природничо-математичної освіти відповідно до вимог сьогодення;

- закладів освіти – у готовності до впровадження педагогічних інновацій, розробці та реалізації власних продуктивних ідей, проведення експериментальної діяльності, побудови стратегії розвитку, підвищення якості освітніх послуг;
- міських методичних об'єднань вчителів природничо-математичних дисциплін – у гнучкості, відчутті потреб та можливостей навчальних закладів, створенні сприятливих умов для розвитку професійної компетентності педагогів.

Пріоритетними напрямками діяльності методичних об'єднань вчителів фізики, математики, географії, природознавства, біології, хімії міста Миколаєва є не тільки окремі питання дидактики, виховання, методики, фізіології, а й розгляд традиційних й інноваційних педагогічних технологій, актуальних психологічних концепцій, зокрема:

- компетентнісний підхід в освіті;
- розгляд ефективних моделей педагогічного процесу;
- моніторингові дослідження з різних питань навчальної і виховної роботи;
- обговорення проблем інформатизації освіти, підвищення якості професійної підготовки вчителів на основі впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій;
- виявлення та підтримка здібних та обдарованих учнів (робота Центру по роботі з обдарованими учнями на базі Миколаївського морського ліцею ім. проф. Александра);
- культурологічні питання, пов'язані з формуванням і розвитком методологічної, психологічної, технологічної, методичної, загальної культури педагога;
- психологічні засади реалізації компетентнісного підходу у навчанні природничо-математичних дисциплін. Для ефективного функціонування моделі методичних об'єднань вчителів фізики, математики, біології, хімії, географії, природознавства створено:
- інформаційно-комунікаційне середовище, розвитку якого сприяють: електронні розсилки, використання дистанційних технологій у підвищенні професійної компетентності педагогів (дистанційні конференції), створення інформаційних та освітніх ресурсів (сторінка методичних об'єднань вчителів природничо-математичного циклу на сайті Миколаївського науково-методичного центру, розробка вчителями фізики цифрових ресурсів для навчання), робота проблемних і творчих груп, видавнича діяльність.
- інфраструктура, розвиток якої пов'язаний із спільним використанням ресурсів у сфері освіти, впровадженням інновацій, роботою експериментальних майданчиків на базі навчальних закладів: участь Миколаївського

морського ліцею ім. проф. Александрова та Першої української гімназії ім. М.Аркаса в пілотному проекті МОН по апробації сучасного кабінету математики, фізики, програмного забезпечення, апробації підручників, впровадження науково - педагогічного проекту «Росток», участь навчальних закладах міста в обласних, Всеукраїнських методичних заходах.

У зв'язку з посиленням практичної спрямованості шкільної природничо-математичної освіти проблемною темою, над якою працюють учителі міста Миколаєва, є «Компетентнісна освіта як засіб становлення національно-зорієнтованої особистості».

Особлива увага приділяється виявленню, узагальненню та поширенню перспективного педагогічного досвіду й конструюванню нового досвіду.

З метою підготовки вчителів до впровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти Науково-методичним центром проведено засідання методичних об'єднань з тем «Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти як основа побудови змісту сучасної шкільної математичної освіти», «Стратегія змісту географічної освіти в контексті впровадження нового Держстандарту базової і повної загальної середньої освіти», «Наступність у викладанні між початковою та основною школою», організовано роботу динамічних груп «Викладання природознавства за новою програмою», «Особливості викладання математики за новими програмами в основній школі».

– Оскільки в основу компетентнісного підходу покладено активну свідому діяльність суб'єктів навчального процесу, абсолютно логічним є використання в методичній роботі діяльнісного підходу, інтерактивних методів, інформаційно-комп'ютерних технологій тощо.

За результатами опитування вчителів, фізики, математики, біології, хімії,

географії, природознавства встановлено, що найефективнішими формами є такі: практичні семінари, практикуми, майстер-класи, тренінги, круглі столи, дистанційні конференції «фокус»-групи. Окремо педагоги виділяють теоретичні семінари як форму інформаційної підтримки власної самоосвіти. Продуктив-

ність й ефективність цієї підтримки значно підвищується за рахунок залучення до проведення заходів науковців. Так, налагоджено тісну співпрацю з МНУ ім. В. Сухомлинського, МЧДУ ім. Петра Могили, Миколаївським національним аграрним університетом, Миколаївським науково – дослідним інститутом «Миколаївська обсерваторія», Відкритим міжнародним університетом розвитку людини «Україна».

Треба відмітити плідну співпрацю з Миколаївським інститутом післядипломної педагогічної освіти, завдяки якій вчителі міста є постійними учасниками семінарів за участю провідних науковців нашої країни, авторів підручників фізики, географії, біології, хімії, мали можливість прослухати цикл лекцій академіка РАН Поташника М. М.

Результати методичної роботи дозволили описати нову модель діяльності вчителя, алгоритм дій педагога, що містить мету, завдання діяльності, структурний зміст навчальних предметів, форми, методи, прийоми, основні педагогічні операції. Все це знайшло своє відображення в тематичних збірках, до яких увійшли теоретичні матеріали, методичні рекомендації для вчителів, пам'ятки для учнів й педагогів.

– Задля успішного запровадження інформаційно-комп'ютерних технологій у шкільну освіту працює творча лабораторія вчителів «Конструювання уроків природознавства з використанням ІКТ», проблемні групи «Використання можливостей ІКТ у викладанні географії», «Використання ІКТ на уроках хімії», динамічна група «Формування ІКТ компетенцій вчителів хімії, біології». Результатом роботи є електронні посібники: «Всесвіт. Сонячна система», «Світ явищ, у якому живе людина»; банк розробок уроків та позакласних заходів з використанням ІКТ, комп'ютерні презентації, відеофільми. Вчителі заохочують учнів до створення різноманітних проєктів, використання Інтернет-ресурсів, що впливає на результативність навчальної діяльності учнів та зростання їх інтересу до природничо-математичних наук. Участь учителів у методичній роботі сприяла підвищенню мотивації педагогів природничо-математичного циклу до здійснення самоосвітньої діяльності, розробки авторських й укладацьких програм, посібників, рекомендацій. Своїми

досягненнями педагога діляться колегам під час проведення відкритих уроків, семінарів, конференцій.

Освітній портал МНМЦ став центром інформаційної культури, який передбачає перехід на більш високий рівень освітніх процесів у школі, підвищення якості навчання та виховання.

Якісний склад свідчить, що вчителі природничо-математичних дисциплін мають достатній професійний потенціал, що дозволяє їм бути конкурентоспроможними, удосконалювати систему природничої освіти в навчальних закладах міста, якісно організовувати освітній процес. Звання «старший вчитель» мають 148 педагогів, «вчитель-методист» – 103.

Якісний склад вчителів природничо-математичного циклу

Вчителі беруть активну участь і стають переможцями та лауреатами міських конкурсів «Нове ім'я», «Сучасний урок в презентаціях», конспектів уроків математики, фізики для 10–11 класів, обласного конкурсу відеоматеріалів «Педагогічний досвід освітян регіону», Всеукраїнського конкурсу «Мандрівка Україною» у номінації «Стежками рідного краю», конкурсу газети «Краєзнавство. Географія. Туризм» на кращу авторську електронну презентацію.

Однією з плідних форм пошуку та заохочення творчо працюючих педагогічних працівників є всеукраїнський конкурс «Учитель року», який виявив кращих із числа його учасників: вчителів математики Піскунову Н. Ю. (морський лицей

Вчитель географії Миколаївської гімназії № 2
Корольова Олена Андріївна
вчитель -методист, вищої категорії

Прокоф'єва Настя

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

II ступеня

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ
команда «БЕМС»

м. Миколаїв
Блиников Сергій Олексійович
Прокоф'єва Анастасія Дмитрівна
Гагаркіна Євгенія Миколаївна
Руденко Олексій Олександрович
Голодицький Дмитро Олександрович

за перемогу в VIII Всеукраїнському турнірі
юних географів

Голодицький Дмитро

Блиников Сергій

Гагаркіна Євгенія

Голова оргкомітету
начальник управління освіти і науки
Вінницької облдержадміністрації

Голова журі
професор, доктор економічних наук

І.Д. Івасюк

Я.Б. Олійник

м. Вінниця

31.10.2012 - 04.11.2012р.

ім. проф. Александрова), Карповську Л. В. (ЗОШ № 45), фізики Борецького К. П. (морський лицей ім. проф. Александрова), Федорову О.В. (ЗОШ № 3), біології Терещенко Т. М. (гімназія № 41).

Одним із напрямків діяльності методичної служби є організаційно-методичний супровід роботи вчителів з обдарованими учнями. У місті працюють творчі групи вчителів математики «Педагогічні відкриття», вчителів фізики «Інтелектуальний Олімп», проведено семінари-практикуми: «Педагогічне керівництво науково-дослідною діяльністю учнів»; «Організаційно-методичні аспекти підготовки і проведення турнірів юних географів».

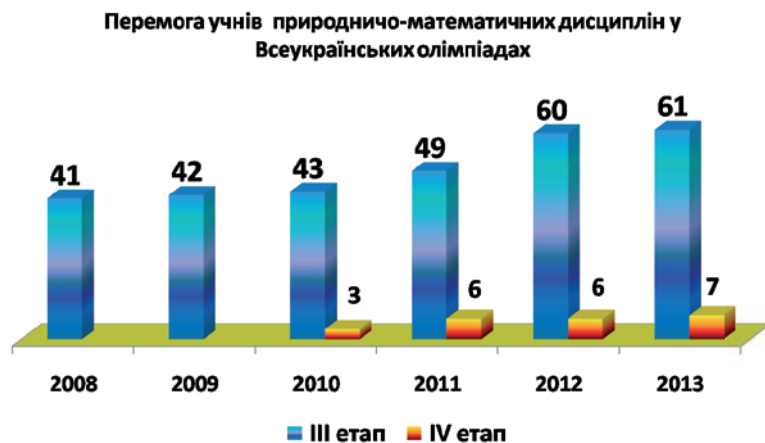

З метою залучення учнівської молоді до поглибленого вивчення природничих наук, а також задоволення потреб вихованців у професійному самовизначенні і творчій самореалізації, пошуку та підтримки обдарованих і талановитих вихованців з хімії та біології в 2008–2009 н. р. була створена Миколаївська біолого-хімічна школа «Олімпійського резерву». Для слухачів цієї школи організуються зустрічі з викладачами Миколаївського національного університету ім. В. Сухомлинського, Миколаївського державного Чорноморського університету ім. П. Могили, Миколаївського національного аграрного університету. Протягом року учні працюють над підготовкою питань всеукраїнських турнірів, виконують дистанційні контрольні роботи. Визначення кращих знавців з хімії і біології проводиться у формі щорічних міських турнірів.

– Четвертий рік працює «Школа олімпійського резерву» з географії, фізики по підготовці учнів до олімпіад та турнірів і, як результат, – стабільна перемога школярів на III та IV етапах Всеукраїнських учнівських олімпіад та обласних й Всеукраїнських турнірах. Щорічно проводиться міська Інтернет-олімпіада з математики для учнів 5-х класів. Завдяки участі в якій учні набувають досвіду та стають в подальшому переможцями обласних інтернет-олімпіад з мате-

матики, обласних та Всеукраїнських турнірів юних математиків, Всеукраїнських учнівських олімпіад, конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН. Учні м. Миколаєва є лідерами Міжнародного інтерактивного природничого конкурсу «Колосок», Всеукраїнського фізичного конкурсу «Левеня», Міжнародного математичного конкурсу «Кенгуру», Міжнародної природознавчої гри «Геліантус». За Всеукраїнським рейтингом інтерактивних конкурсів м. Миколаїв посідає 3 місце в Україні, що свідчить про створення оптимальних умов для обдарованих дітей.

Учень Миколаївського морського ліцею ім. проф. М. Александрова Євтифеев Валерій посів III місце на Міжнародній олімпіаді з географії.

Формування екологічної компетентності відбувається через участь учнівської молоді в екологічних конкурсах, проєктах, читаннях, ініціаторами яких виступають Миколаївська міська станція юних натуралістів, центр соціальних програм компанії «РУСАЛ».

У екологічні читання «Збережемо для нащадків» були присвячені темі «Участь громадськості у збереженні навколишнього середовища міста Миколаєва: від минулого до майбутнього». У рамках читань протягом листопада в місті під девізом «Створимо екологічне майбутнє Миколаєва» відбувся інформаційно-просвітницький місячник «ЕКО-ЛИСТОПАД», який включав вуличну акцію «Со-Твори Миколаїв», Світове кафе «Створимо майбутнє Миколаєва», Відкритий простір «Як створити екологічне майбутнє Миколаєва», конкурс соціальної реклами екологічної направленості. Відбулося спілкування у скайп-форматі з містами Копенгаген (Данія), Сілламає (Естонія), за круглим столом на тему «Вплив журналістів, ЗМІ та рекламних компаній на виховання екологічної свідомості та позитивні зміни в місцевих громадах». Ініціативні групи шкіл № 7, 22, 34, 36, 53, Миколаївського муніципального колегіуму, ліцею «Педагог», Першої української гімназії ім. М. Аркаса, міської станції юннатів мали можливість обмінятися досвідом територіальних громад у форматі відкритого мікрофону за участю посадових осіб органів місцевого самоврядування Миколаївської області та півдня України.: Видано збірку «Участь громадськості у збереженні навколишнього середовища міста Миколаєва: від минулого до майбутнього», до якої ввійшли матеріали працівників Першої української гімназії ім. М. Аркаса, ЗОШ № 45, Миколаївської міської станції юних натуралістів.

Формуванню екологічної культури молоді, популяризації кращого досвіду природоохоронної роботи сприяють різноманітні Всеукраїнські акції. Під час природоохоронного заходу «День юного натураліста», що пройшов на базі Миколаївського зоопарку, відбулися конкурси стінних газет, листівок, які презентувалися відвідувачам, гостям зоопарку.

Цілеспрямована методична робота сприяла поширенню ідей компетентнісно спрямованого навчання на реальну педагогічну практику, впровадженню інновацій у навчально-виховний процес, підвищенню мотивації вчителів природничо-математичного циклу до саморозвитку, самовдосконалення та учнів до вивчення предметів природничо-математичних дисциплін, якості освіти, активної участі й перемогам учнів в інтелектуальних змаганнях і творчих конкурсах.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Не бійтесь досліджень. У самій своїй основі педагогічний процес – справжня творча праця – стоїть близько до досліджень. Ця близькість, спорідненість полягають насамперед в аналізі й необхідності передбачати.

В. Сухомлинський

Саме через дослідно-експериментальну діяльність навчальні заклади міста апробують сучасні моделі навчально-виховного процесу, технології навчання, спрямовані на розвиток особистості учня та вчителя. Інноваційний напрям діяльності здебільшого реалізується через педагогічні експерименти, які здійснюються на всеукраїнському та регіональному рівнях. Так, у 2012–2013 н. р. в м. Миколаїв 11 навчальних закладів реалізують 7 експериментальних програм всеукраїнського та 1 – регіонального рівнів. В ЗОШ № 18, 42, ММК одночасно здійснюють дослідження за двома експериментальними програмами.

Форми дослідно-експериментальної діяльності	Рівень експериментальної діяльності	Кількість тем	Кількість навчальних закладів
Експерименти	Всеукраїнський	7	11
	Регіональний	1	1
Проекти	Міжнародний	4	72
	Всеукраїнський	4	72
	Регіональний	4	19
Програми	Всеукраїнський	4	9
	Регіональний	4	72

Всеукраїнського рівня:

- комплексний підхід до формування екологічної культури особистості школярів у контексті комплексної програми розвитку дітей «Росток» – ЗОШ № 18;

- розвиток художньо-творчого мислення особистості засобами взаємодії різних видів мистецтв і прикладних ремесел – СШМіПР;
- художньо-естетична освіта і виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі впровадження інтегрованих курсів – Перша українська гімназія ім. М. Аркаса;
- дидактико-методична система розвитку дитячої творчості у межах навчально-виховного процесу дошкільного та загальноосвітнього навчального закладу – ЗОШ № 3, 51, ДНЗ № 7, 52;
- науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіа освіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів – ММК, економічний ліцей № 2, ЗОШ № 42, 56;
- створення експериментальної моделі розвивального середовища для математично обдарованих учнів початкової школи – ММК;
- науково-методичні основи використання ІКТ у навчально-виховному процесі в середовищі «1 учень – 1 комп'ютер» з використанням шкільних нетбуків – ЗОШ № 18.

Регіонального рівня:

- формування здоров'язберігаючих компетентностей учнів засобами розвивального середовища «Школи здоров'я та розвитку» – ЗОШ № 42.

У 2012 році завершили експериментальне дослідження всеукраїнського рівня на тему «Формування інтелектуальної культури особистості у межах навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу» ММК, ЗОШ № 3, 51. Враховуючи позитивні результати роботи з даної теми, розпочато нове дослідження, що є продовженням попереднього, на тему «Дидактико-методична система розвитку дитячої творчості у межах навчально-виховного процесу дошкільного та загальноосвітнього навчального закладу». До експерименту приєдналися педагогічні колективи ДНЗ № 7, 52.

Педагоги міста беруть участь у 4-х міжнародних, 8-ми всеукраїнських та 8-ми регіональних програмах та проектах.

Сформувалась мережа закладів, які працюють в рамках проектів «Школа сприяння здоров'ю», «Освіта для сталого розвитку», «Щоденник.ua», «Відкритий світ» тощо. 100% НЗ беруть участь у трьох проектах «Зелений пакет», «Курс: освіта», «Сімейна розмова». 90% – у інших 17 проектах та програмах різного рівня. У десяти проектах та програмах бере участь гімназія № 4, у дев'яти – ЗОШ № 19, 20, гімназія № 3, у восьми – ЗОШ № 24, 32, 53, 56, у семи – ЗОШ № 10, 22, 28, 40, 46, 48, 57, 65, гімназія № 41, морський ліцей ім. проф. Александра, юридичний ліцей, ліцей «Педагог», АДТ.

Дослідно-експериментальна робота сприяє не тільки отриманню нового педагогічного знання та досвіду, а й набуттю учнями важливих компетентностей та є засобом зростання професіоналізму вчителя-дослідника. Основний плюс

експериментальної та інноваційної діяльності у тому, що дитина навчається не-стандартно мислити і відходить від стереотипів. Відсутність стандартів переноситься і на повсякденне життя. Врешті-решт, з них виростають цікаві люди, які, володіючи потужним логічним мисленням, починають прораховувати будь-які життєві ситуації. Дослідно-експериментальна робота сприяє не тільки отриманню нового педагогічного знання та досвіду, а й набуттю учнями важливих компетентностей та є засобом зростання професіоналізму вчителя-дослідника.

Результатами здійснення дослідно-експериментальної роботи є розробка інноваційних моделей: сучасних навчальних закладів; управлінської діяльності; адаптивного управління. Напрацювання педагогів відображено у різноманітних публікаціях: монографії; навчальні програми (з грифом «Рекомендовано МОН України»); методичні посібники, методичні рекомендації; статті в збірниках матеріалів; у періодичних виданнях; електронні засоби навчального призначення тощо. Досвід вчителів-експериментаторів був представлений на міській виставці «Освіта Миколаєва», на Всеукраїнських та Міжнародних виставках «Сучасні навчальні заклади», «Інноватика в сучасній освіті».

Заслуговує на увагу досвід МЗОШ № 56, де другий рік плідно діє творча лабораторія «Медіаосвіта» (керівник Гусева Л. В.) з метою формування медіапсихологічної компетентності педагогів та широкого впровадження медіаосвітнього курсу в навчально-виховний процес. Свідченням підвищення інтересу до проблеми є самоосвітня робота вчителів, які обрали актуальні теми з питань медіапсихології, медіакультури, пропагують свій досвід впровадження елементів медіаосвіти. Плідність роботи творчої лабораторії виявляється в залученні широкого кола ентузіастів, що прагнуть нести просвітницьку місію в маси дітей та їх батьків. В 10 класі запроваджено факультативний курс «Медіакультура». З 2011/2012 навчального року заходи з медіаосвіти впроваджуються у виховному процесі. Учні 11-А класу розробили й реалізували проект «Соціальна феноменологія кіберкомунікації». Видано збірку «Медіадидактика», розроблено цикл медіазанять «Кіномистецтво».

Миколаївський муніципальний колегіум є учасником Всеукраїнського експерименту «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіа-освіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів». У 2012–2013 навчальному році проходить формувальний етап експерименту. Під час роботи на експериментом були проведені методики оцінювання рівня медіакультури учнів, проведено розгорнуте дослідження різних аспектів їх медіакомпетентності. У 10-му класі викладався курс за вибором «Медіакультура», підготовлена збірка з конспектами уроків, окремі з яких були надруковані у збірці, що випустив МОППО. Готується до друку підручник «Медіакультура» для 10-го класу. Роботу закладу в рамках експерименту було висвітлено на обласній конференції «Проблеми сучасної медіаосвіти».

Муніципальний колегіум є учасником експерименту «Створення розвивального середовища для математично обдарованих учнів початкової школи». Під час проведення експерименту в освітнє середовище колегіуму впроваджувалась модель розвивального середовища для математично обдарованих учнів початкової школи, побудована на засадах інноваційного підходу щодо розширеного вивчення математики з молодшого шкільного віку. Використовувались експериментальні підручники та посібники з математики для 1-го та 2-го класів за авторством доктора педагогічних наук, професора Скворцової С. О. Психологічний супровід експерименту відбувався під керівництвом Інституту обдарованої дитини АПН України в особі керівника центру діагностики доктора педагогічних наук Тименка В. П. Моніторингові дослідження показали зростання інтелектуального росту школярів, розвитку їх пам'яті, уваги, мислення, мовлення, темпу діяльності. В рамках експерименту відбулися консультації та психолог-педагогічні тренінги для вчителів-експериментаторів, які були проведені провідними вітчизняними педагогами Скворцовою С. О., Тименко В. П., Сологубом А. І.

Технологія колективного творчого виховання дає можливість колективу Миколаївської спеціалізованої школи I–III ступенів мистецтв і прикладних ремесел «Академія дитячої творчості» удосконалювати пізнавально-світоглядну, емоційно-вольову та дієву сфери особистості учня й педагога. В Академії дитячої творчості будь-яку справу перетворюють на колективно-творчу. Творчий проєкт – це інновація школи – це інтегрована форма роботи. Задля реалізації творчих проєктів у навчальному закладі створені сприятливі умови, а саме: мережа творчих майстерень і гурткової роботи (малюнку і живопису, декоративно-прикладного мистецтва), творчі колективи постійні й тимчасові. Все це поєднується в єдиний творчий центр, яким керує художня рада, співпрацюючи з учнівським і батьківським комітетами. Педагогічний колектив ділиться власним досвідом з колегами з інших навчальних закладів міста. Так заступником директора з виховної роботи Кулішенко П. В. проведено семінар за темою «Колективна творча діяльність – найкраще рішення життєво важливих завдань», який отримав високу оцінку серед колег.

З 2012–2013 навчального року ШМіПР бере участь у Національному проєкті «Відкритий світ». Крім того 14 навчальних закладів активно використовують медіа-ресурс «Щоденник.UA». Міським бюджетом профінансовано реалізацію проєкту «Курс: ОСВІТА» з метою створення єдиної міської електронної бази освіти, автоматизації управлінської діяльності на всіх рівнях.

Управління освіти є експериментальним майданчиком Інституту педагогіки Академії педагогічних наук України, тісно співпрацює з Інститутом інноваційних технологій. Науково-методичним центром систематично проводяться семінари, тренінги, консультації для керівників загальноосвітніх навчальних закладів та їх заступників.

ОБДАРОВАНІ ДІТИ – МАЙБУТНІЙ ЦВІТ НАЦІЇ, ЕЛІТА, НАША ГОРДІСТЬ І ЧЕСТЬ

*Своєчасно знайти, виховати й розвинути задатки
і здібності у своїх вихованців, своєчасно розпізнати
в кожному його покликання – це завдання стає тепер
найголовнішим у системі
навчально-виховного процесу*

В. О. Сухомлинський

В умовах сьогодення нашій країні потрібні люди, здатні приймати нестандартні рішення, творчо мислити. Адже здібні, талановиті люди в будь-якому суспільстві є його «локомотивом». Тому освітяни відповідають перед державою за якість навчання та виховання. Саме в шкільному віці найкраще виявити і розвивати обдарованих дітей.

Педагоги міста спрямували свої зусилля на системність підготовки до олімпіад, змагань, конкурсів.

42 учня-переможця IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін, III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук, Всесвітнього етапу Міжнародного Конкурсу Intel ISEF 2013 (International Science and Engineering Fair), Міжнародної олімпіади з географії отримали стипендії міського голови.

**Переможці IV етапу Всеукраїнських олімпіад
з базових дисциплін 2013 року (стипендіати міського голови)
та педагогічні працівники, які їх підготували**

Економічний ліцей №2

Рудчук Тетяна
Миколаївна

Савчук
Олексій

ЗОШ № 19

Осипенко Ганна
Валеріївна

Бессонов
Богдан

Щебетюк
Валентин

ЗОШ № 20

Порожня Людмила
Миколаївна

Петрова
Валерія

ЗОШ № 22

Округ Галина
Миколаївна

Барибіна
Валерія

ЗОШ № 28

Моторкіна Ольга
Миколаївна

Кліманський
Микола

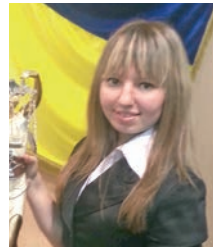
ЗОШ № 35

Кондратьєва Ольга
Костянтинівна

Бессонов
Богдан

Щебетюк
Валентин

ЗОШ № 42

Рукінов Євген
Олександрович

Косолапкін
Павло

Філіпова Оксана
Олександрівна

??????????????????

ЗОШ № 56

Пінська Інна
Олександрівна

Трушина
Тетяна

ЗОШ № 57

Філаткіна Оксана
Василівна

Багрінцев
Ігор

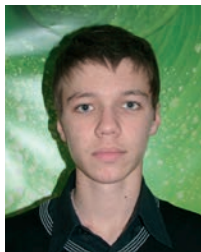
Миколаївська гімназія № 2

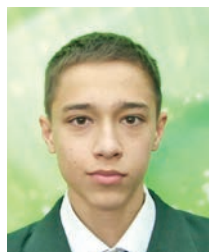
Відайко Геннадій
Вікторович

Раєвська Олена
Володимирівна

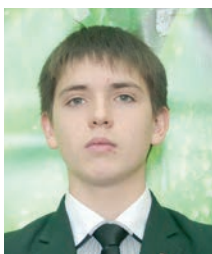
Блинников
Сергій

Руденко
Олексій

Корольова Олена
Андріївна

Голодницький
Дмитро

Обльотова Наталя
Михайлівна

Руденко
Олексій

Кожущенко Олена
Петрівна

Пшенична
Анастасія

Комаров Михайло
Юрійович

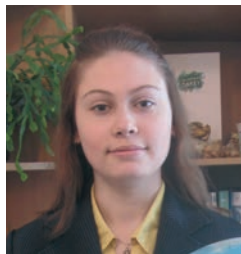
Круковський
Ярослав

Миколаївська гімназія № 3

Косинська Олена
Миколаївна

Білокриницька
Крістіна

Миколаївська гімназія № 41

Терещенко Тетяна
Миколаївна

Пернатій
Андрій

Кульчицька Тетяна
Іванівна

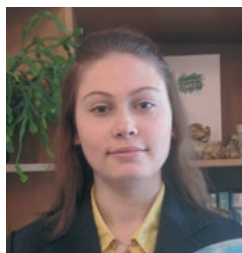

Гринь
Тетяна

Перша українська гімназія ім. Аркаса

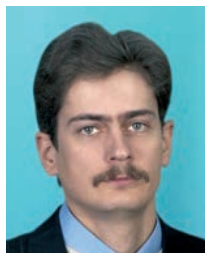

Корсун Майя
Анатоліївна

Скалій
Анастасія

Миколаївський муніципальний колегіум

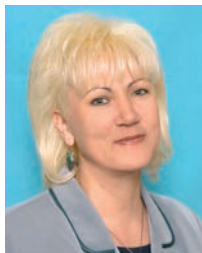
Гетманцев Василь
Сергійович

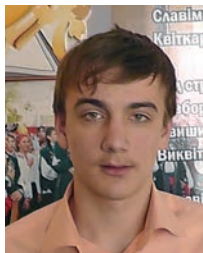
Мудрієвський
Петро

Федоров
Олександр

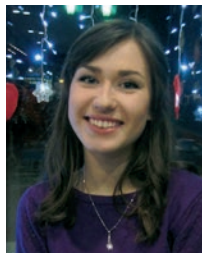
Крисинська Ірина
Володимирівна

Крисинський
Олександр

Савенко Лариса
Миколаївна

Галико
Катерина

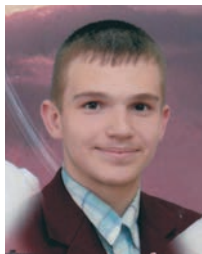
Лигалова Наталя
Євгенівна

Мар'ян
Єлизавета

Михайловська
Наталя Валеріївна

Гриб
Олександр

Дробіна Лариса
Степанівна

Краснікова
Олена

Морський ліцей

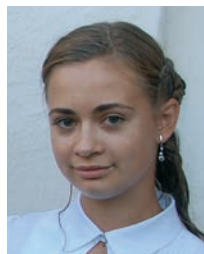
Горбунов Сергій
Вікторович

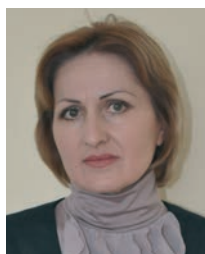
Коник
Володимир

Мирнінко Ірина
Григорівна

Бернацька
Юлія

Бондаренко Юлія
Миколаївна

Євтифєєв
Валерій

Юридичний ліцей

Гращенко Ірина
Олександрівна

Коваль
Софія

**Переможці III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту
науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії
наук України 2012 року (стипендіати міського голови)
та педагогічні працівники, які їх підготували**

ЗОШ № 22

Казимиренко Наталя
Володимирівна

Селезньов
Іван

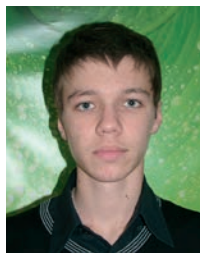
Миколаївська гімназія № 2

Відайко Геннадій
Вікторович

Раєвська Олена
Володимирівна

Блинников
Сергій

Уткіна
Надія Юріївна

Бучковський
Владислав

Миколаївська гімназія № 4

Кисельов
Андрій

Миколаївська гімназія №41

Пернатій
Андрій

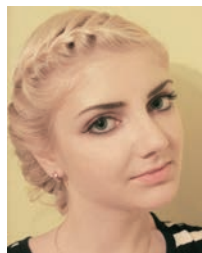
Миколаївський муніципальний колегіум

Денисенко Оксана
Миколаївна

Богов Іван

Половенко
Тетяна

Крисинська Ірина
Володимирівна

Мельников
Віктор

Новицький
Олександр

Морський ліцей

Корнілов Іван

Євтифєєв
Валерій

Корж Тамара
Олександрівна

Бурунін
Андрій

**Бронзовий призер Всесвітнього етапу Міжнародного
Конкурсу Intel ISEF 2013
(International Science and Engineering Fair)
(стипендіат міського голови)**

Селезньов Іван, вихovanець міської
станції юних техніків, учень ЗОШ №22

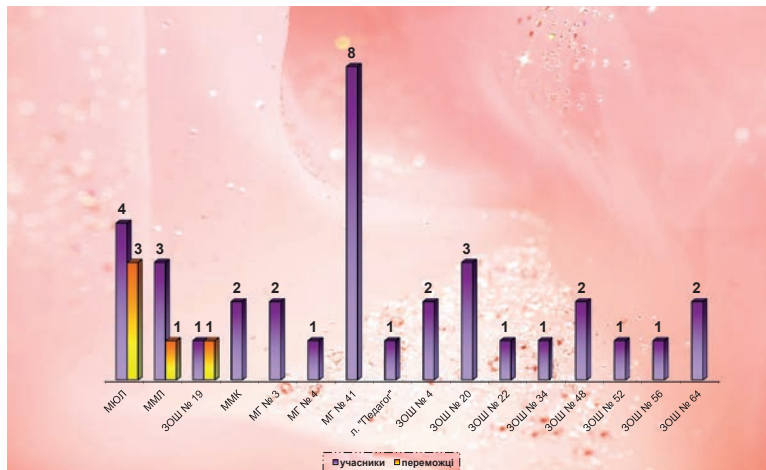
**Бронзовий призер Міжнародної олімпіади з географії
(стипендіат міського голови)**

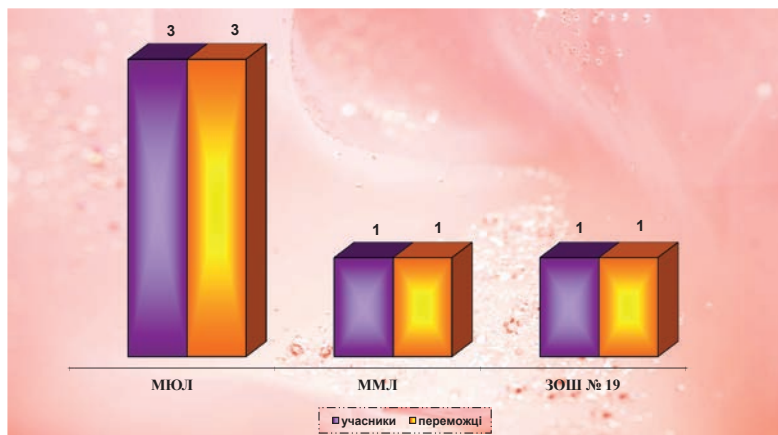
Свтифеев
Валерій

У цьому році здобутки талановитих школярів знову вагомі – за результатами виступів учнів на змаганнях різного рівня.

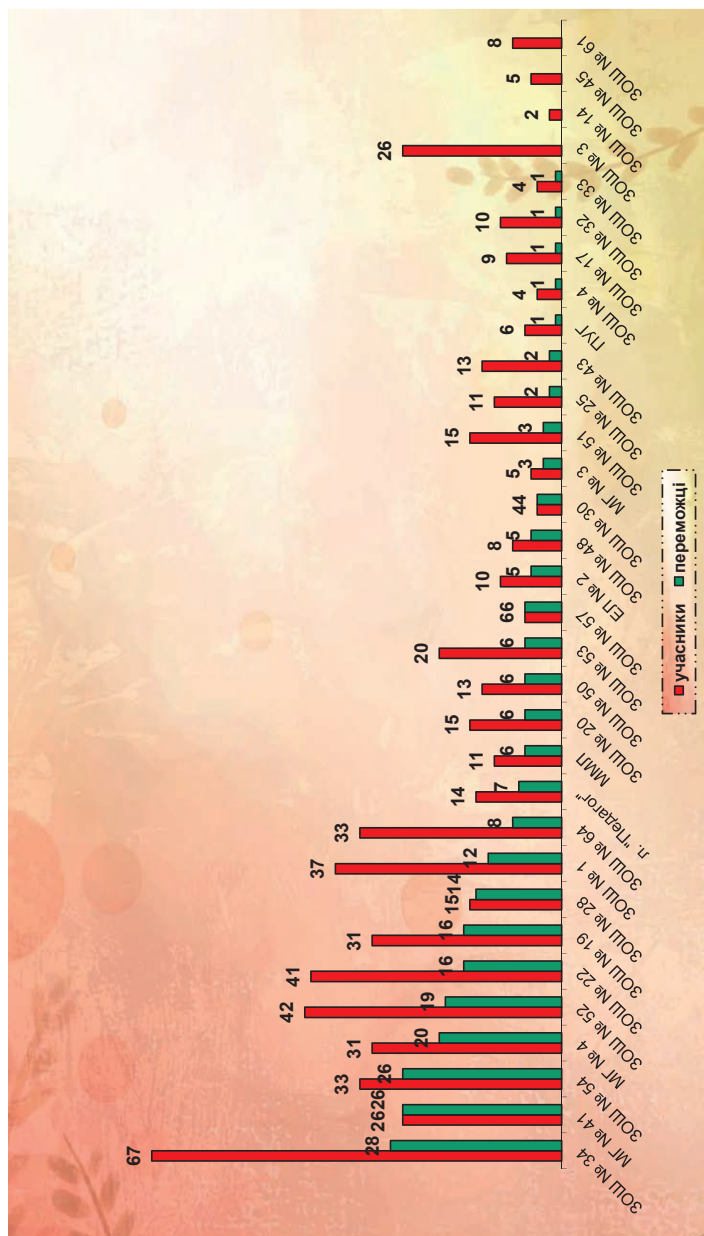
Перший заочний обласний конкурс анімаційних фільмів (міський етап)

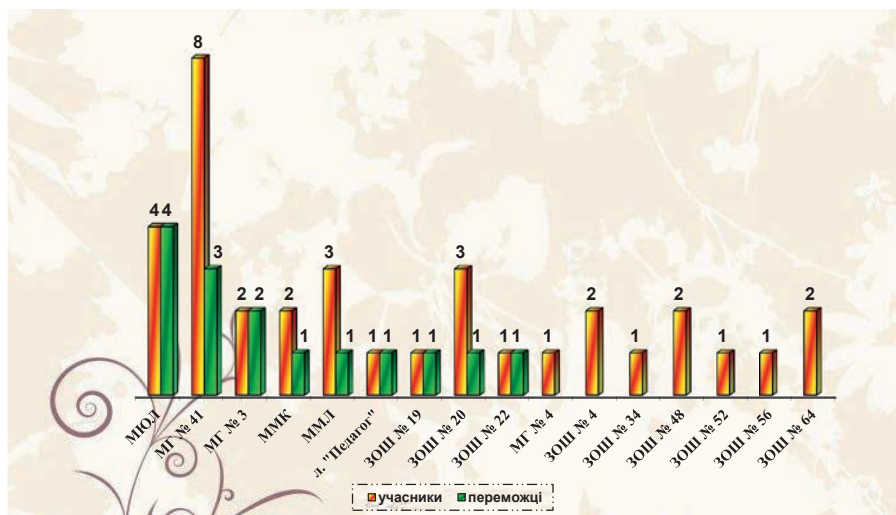
Перший заочний обласний конкурс анімаційних фільмів (обласний етап)

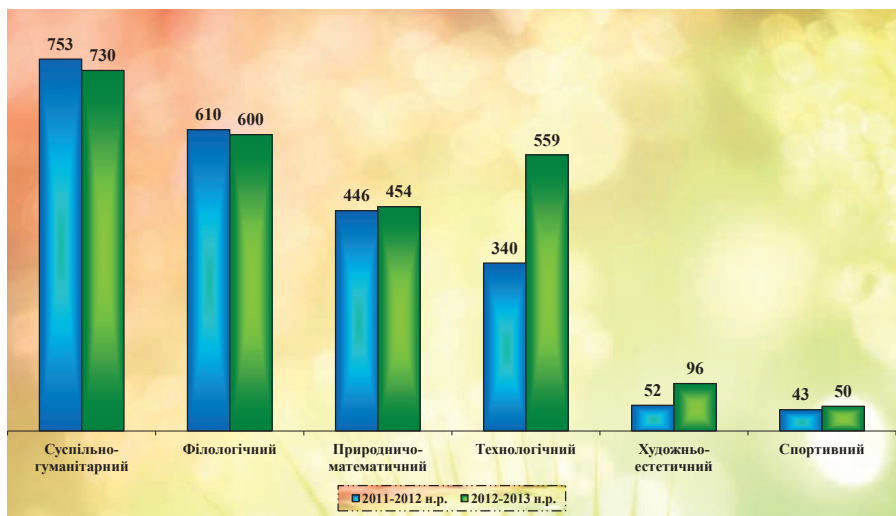
Міжнародний конкурс з інформатики та
комп'ютерної грамотності «Бобер»

Міський дитячо-юнацький фестиваль-конкурс аматорського фільму, комп'ютерної графіки та анімації «Весна»

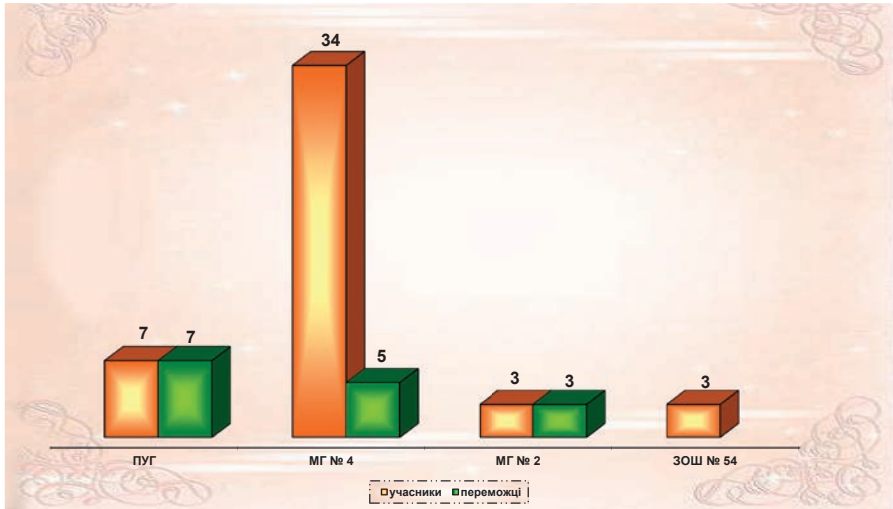
Вибір напрямків навчання учнями

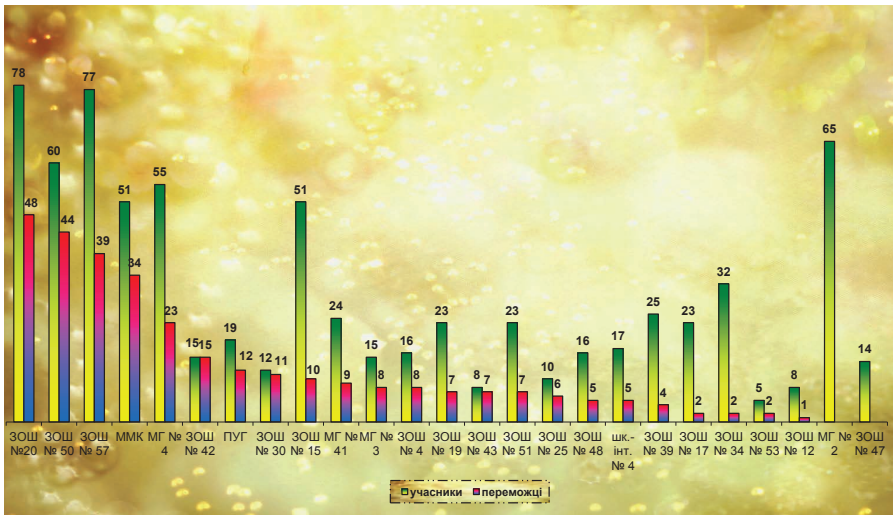

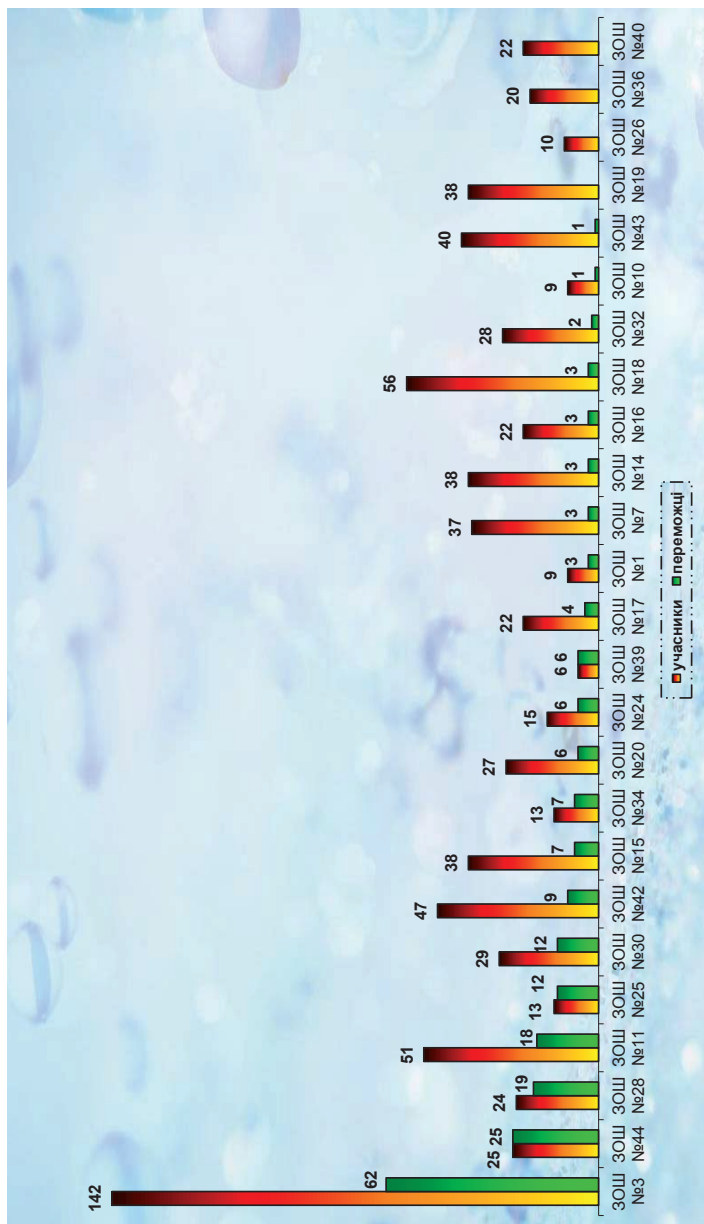
Мовознавчий конкурс з французької мови “Галлус”

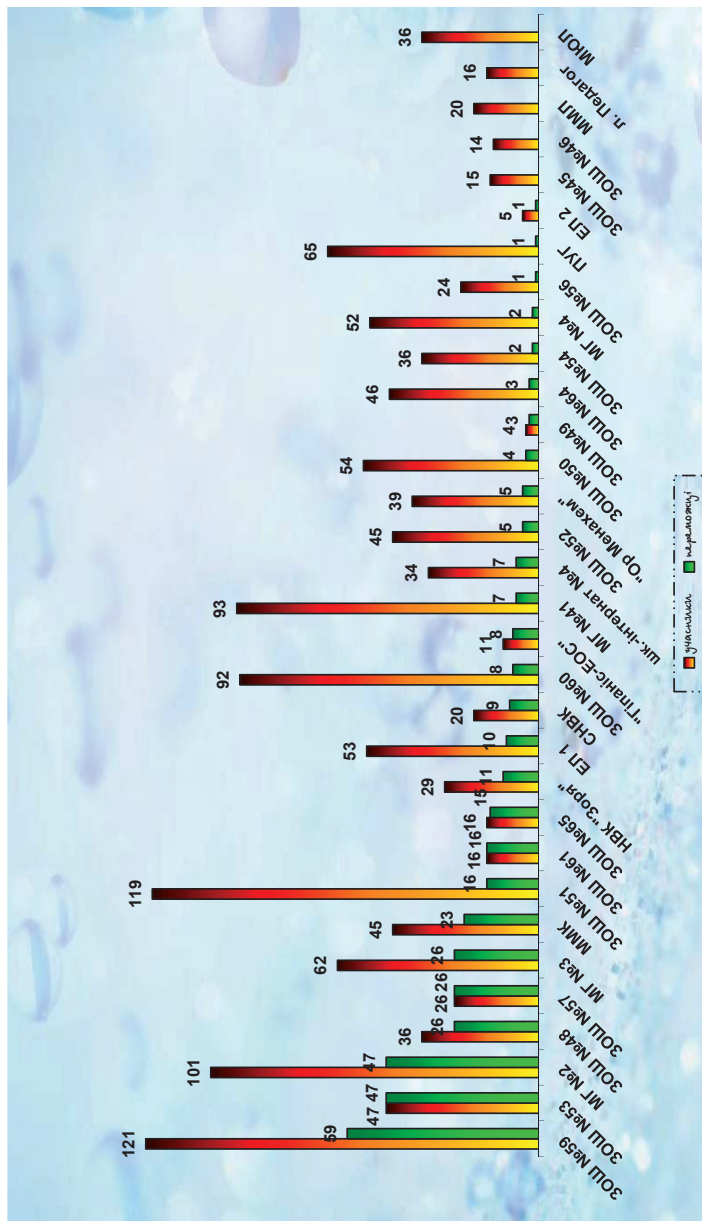
ГЕЛІАНТУС - 2012

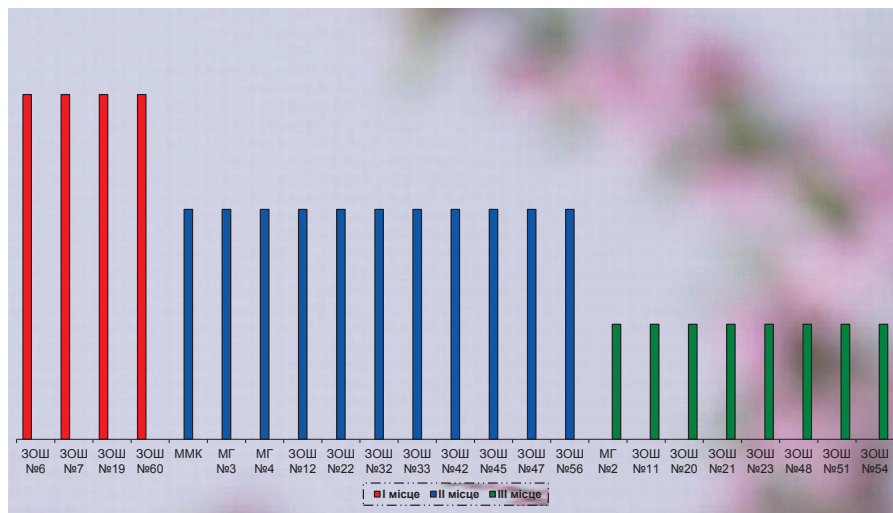
**Мовознавчий конкурс з англійської мови “Грінвіч”
(початок)**

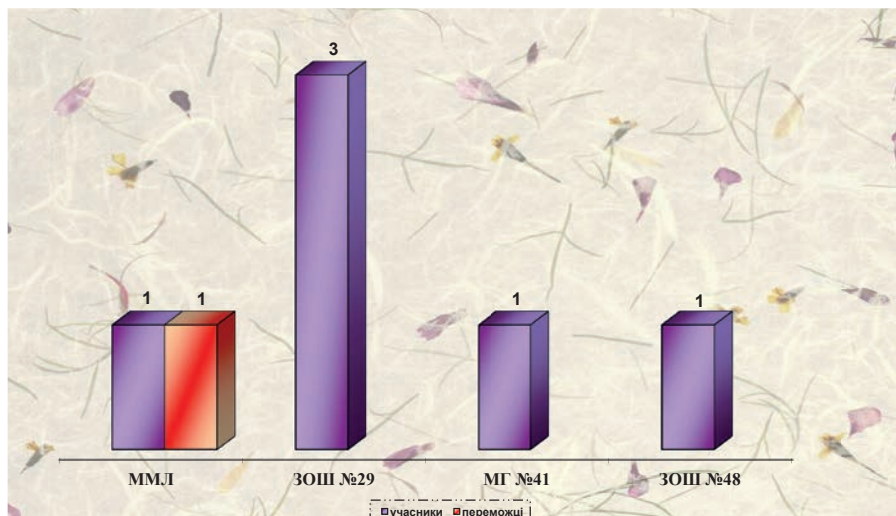
Мовознавчий конкурс з англійської мови "Грінвич" (закінчення)

Конкурс “Екологічних колективів” 2012

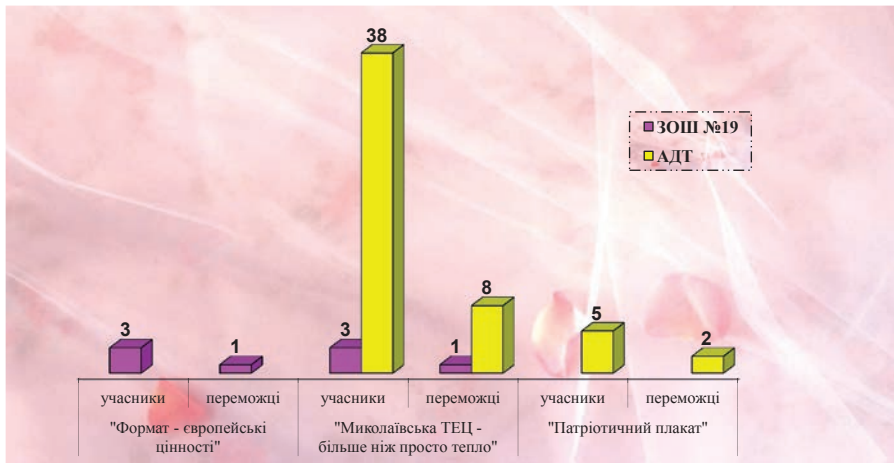
Обласний конкурс “Енергія - 2012”

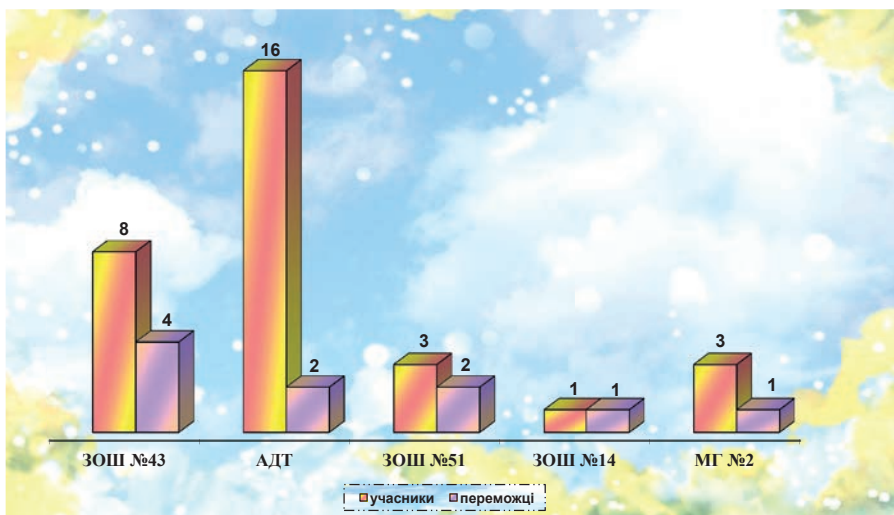

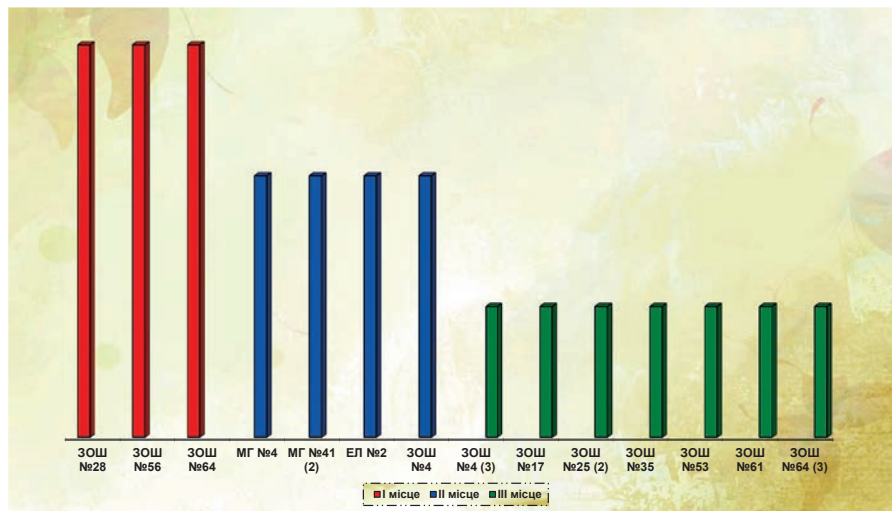
**Обласні конкурси учнівської творчості
 “Формат – європейські цінності”,
 “Миколаївська ТЕЦ – більше ніж просто тепло”,
 “Патріотичний плакат”**

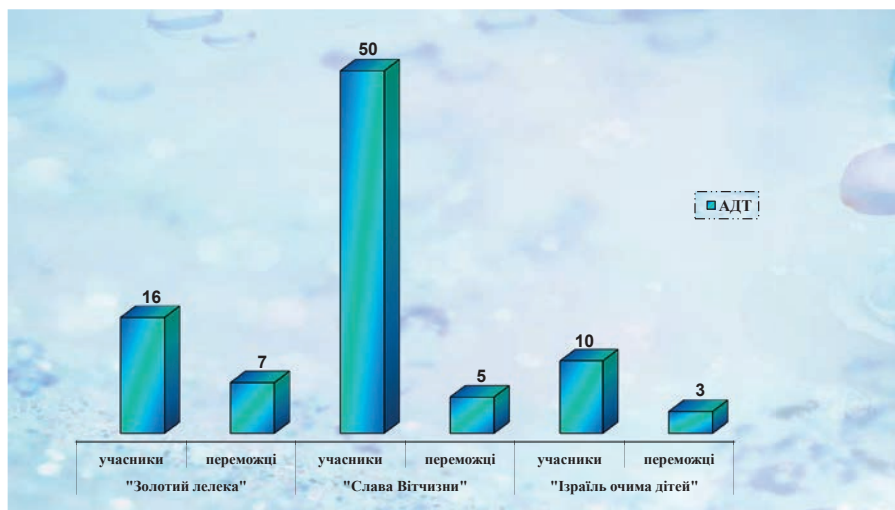
**Всеукраїнський конкурс учнівської творчості
 “Знай і люби свій край”**

Конкурс “Зоологічна галерея” 2013

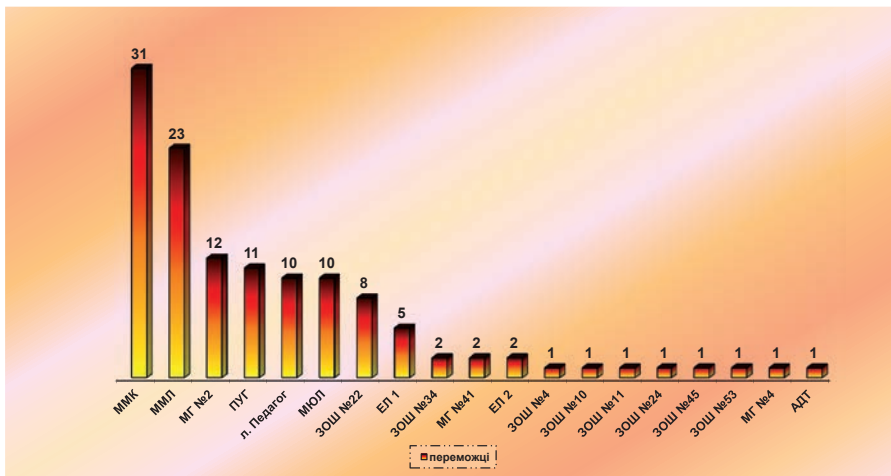

Міжнародні конкурси учнівської творчості “Золотий лелека”, “Слава Вітчизни”, “Ізраїль очима дітей”

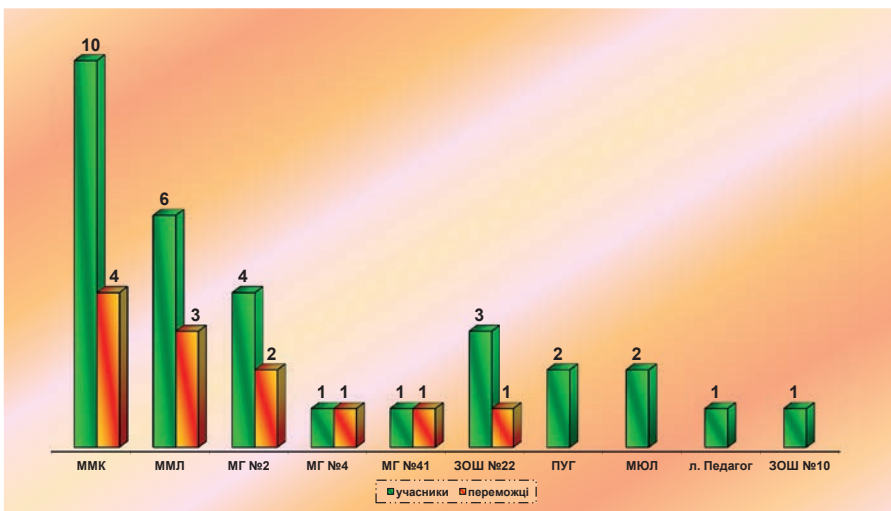

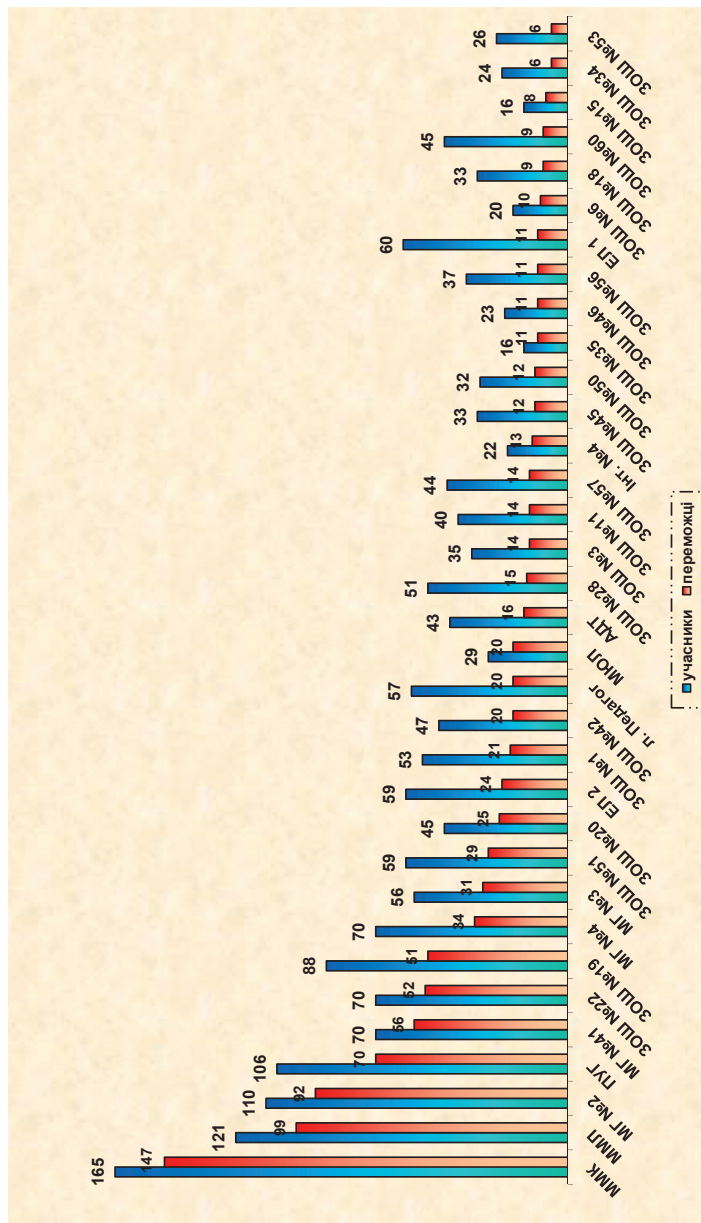
II (обласний) етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН

III етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук

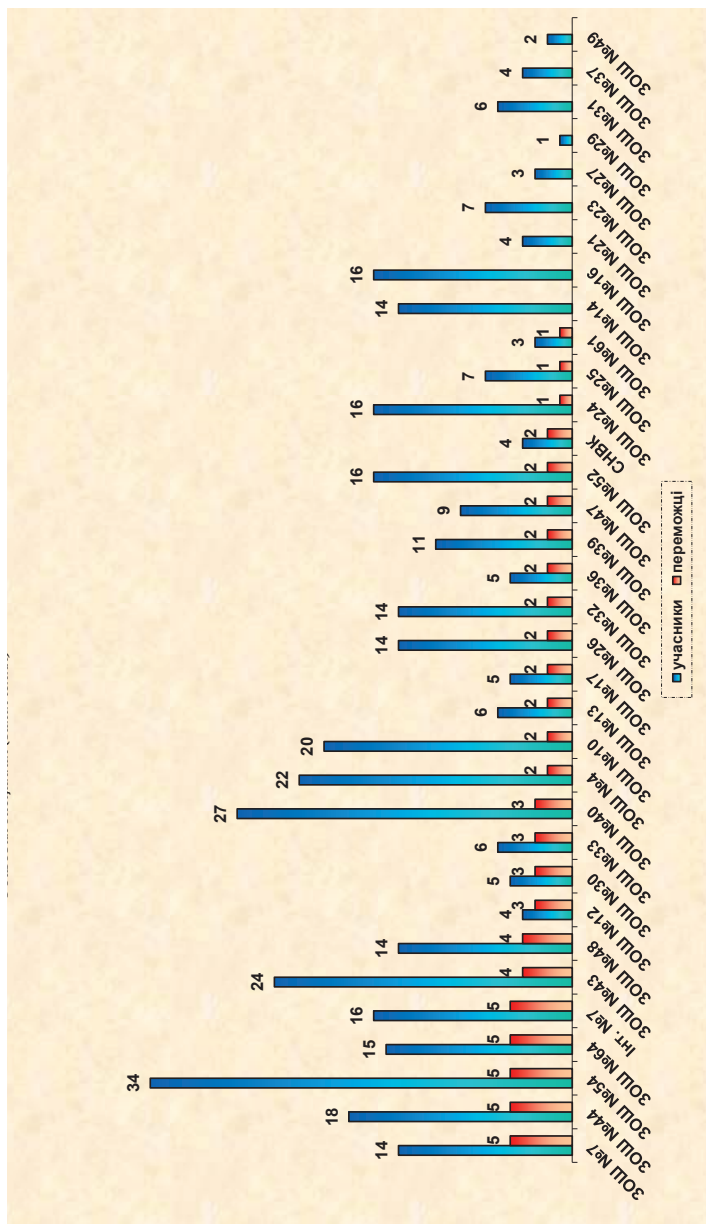

**II (міський) етап Всеукраїнських учнівських олімпіад
з базових дисциплін (почагок)**

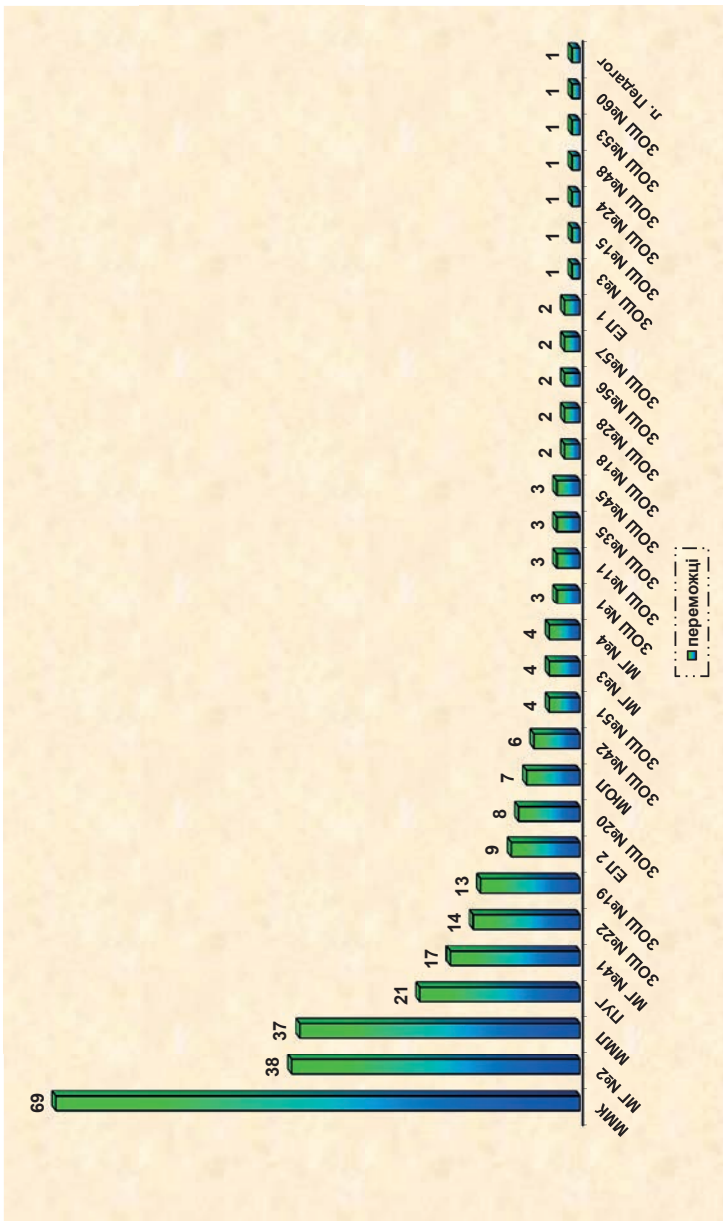

III (міський) етап Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін (закінчення)

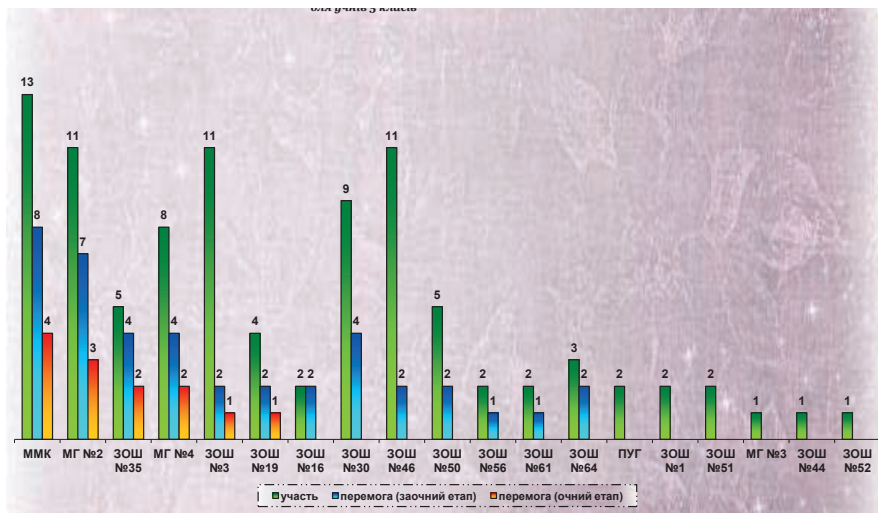

**III (обласний) етап Всеукраїнських учнівських олімпіад
з базових дисциплін**

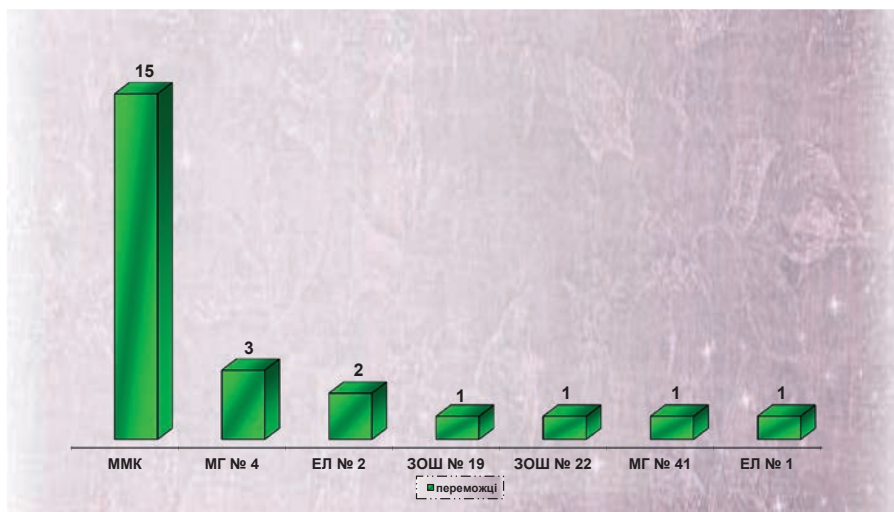

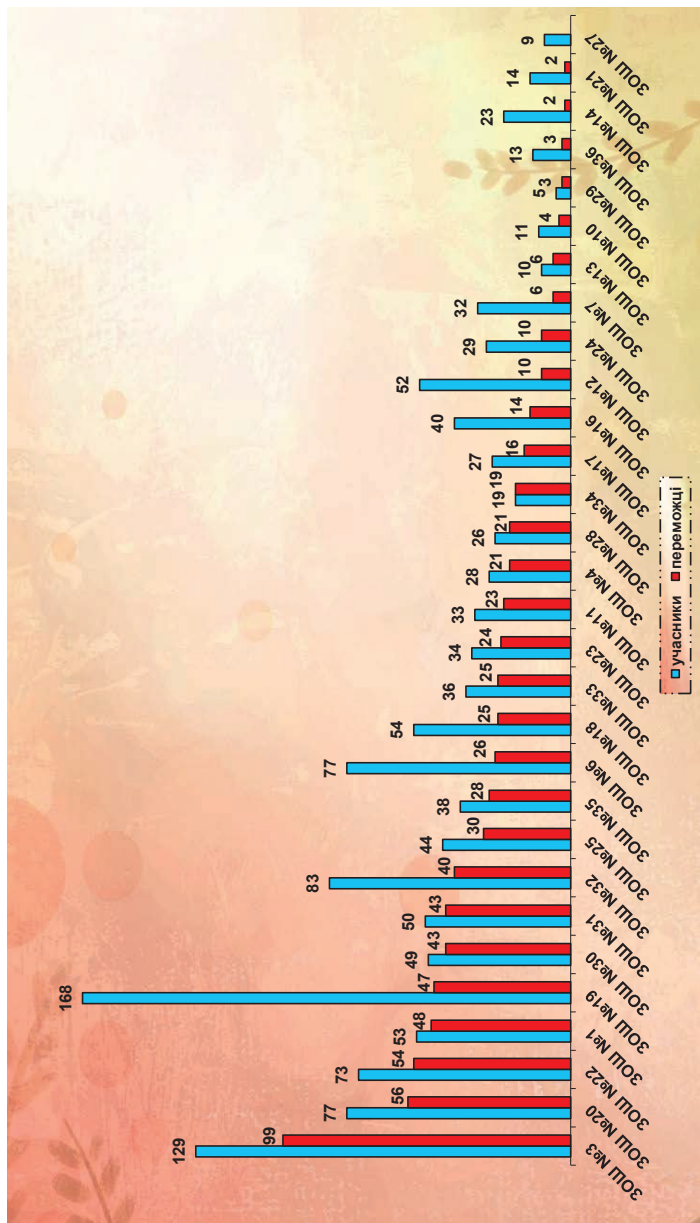
Міська Інтернет-олімпіада з математики для учнів 5 класів

II (обласний) етап Всеукраїнської учнівської Інтернет-олімпіади з математики для учнів 7-11 класів

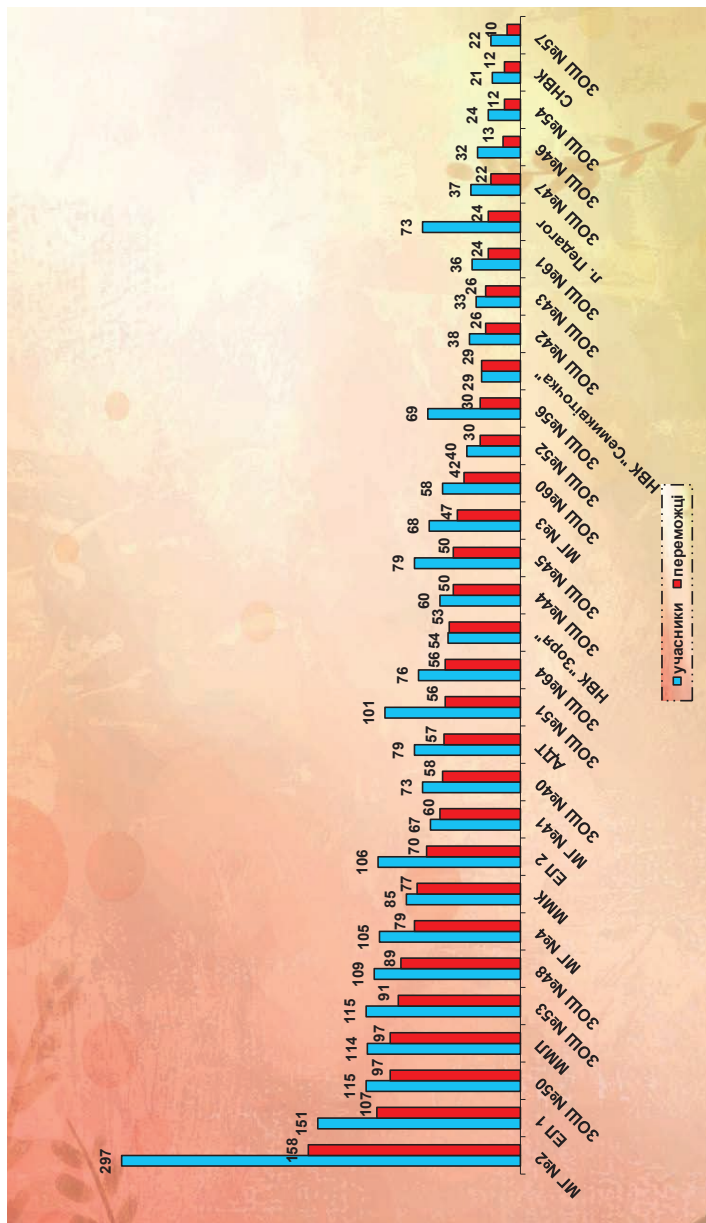

Кенгуру (початок)

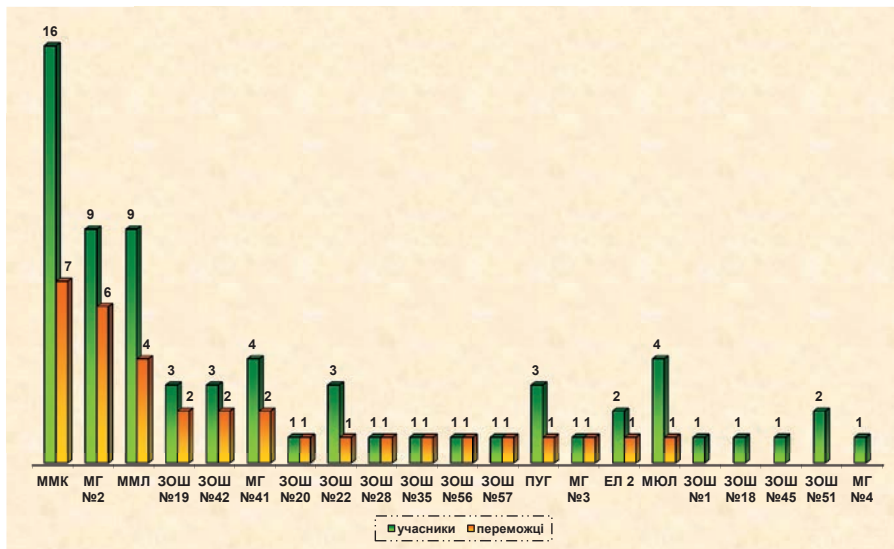

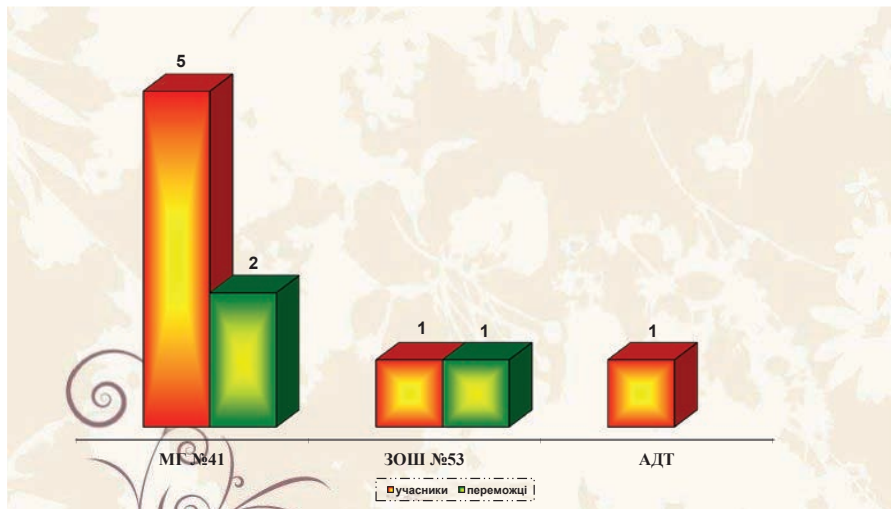
Кенгуру (закінчення)

IV етап Всеукраїнський учнівських олімпіад з базових дисциплін

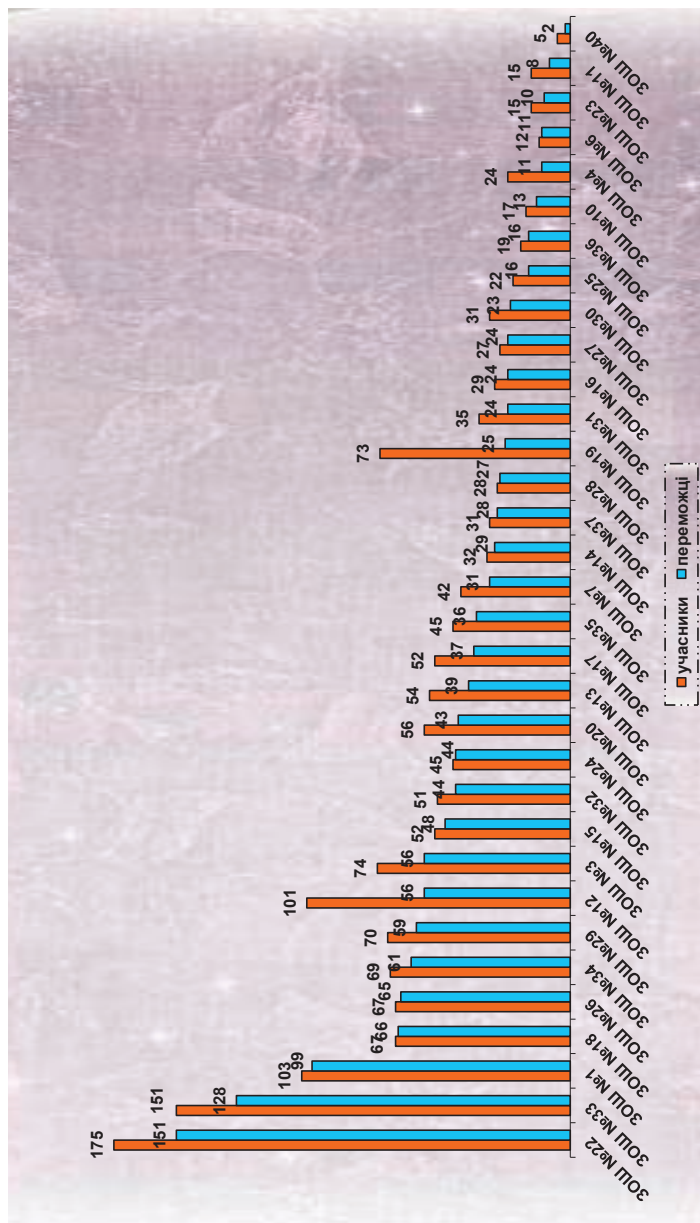

Всеукраїнський конкурс “Історія і уроки Голокосту”

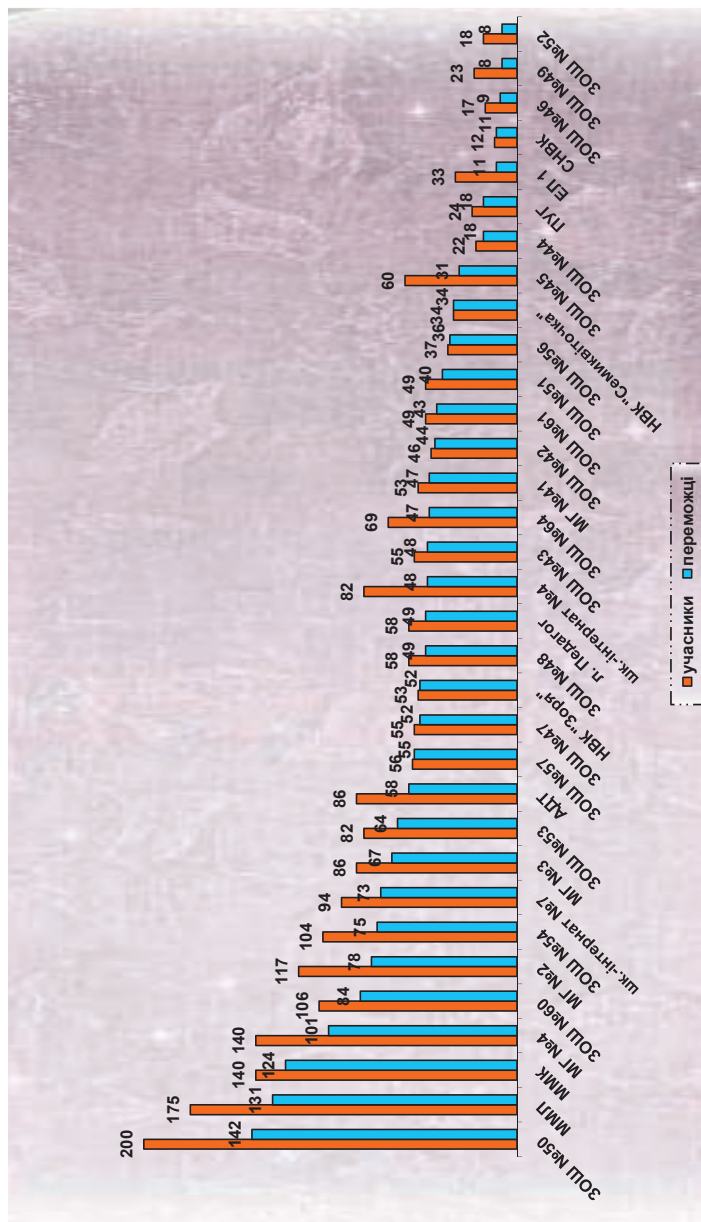

Колосок (весняний) 2013 (початок)

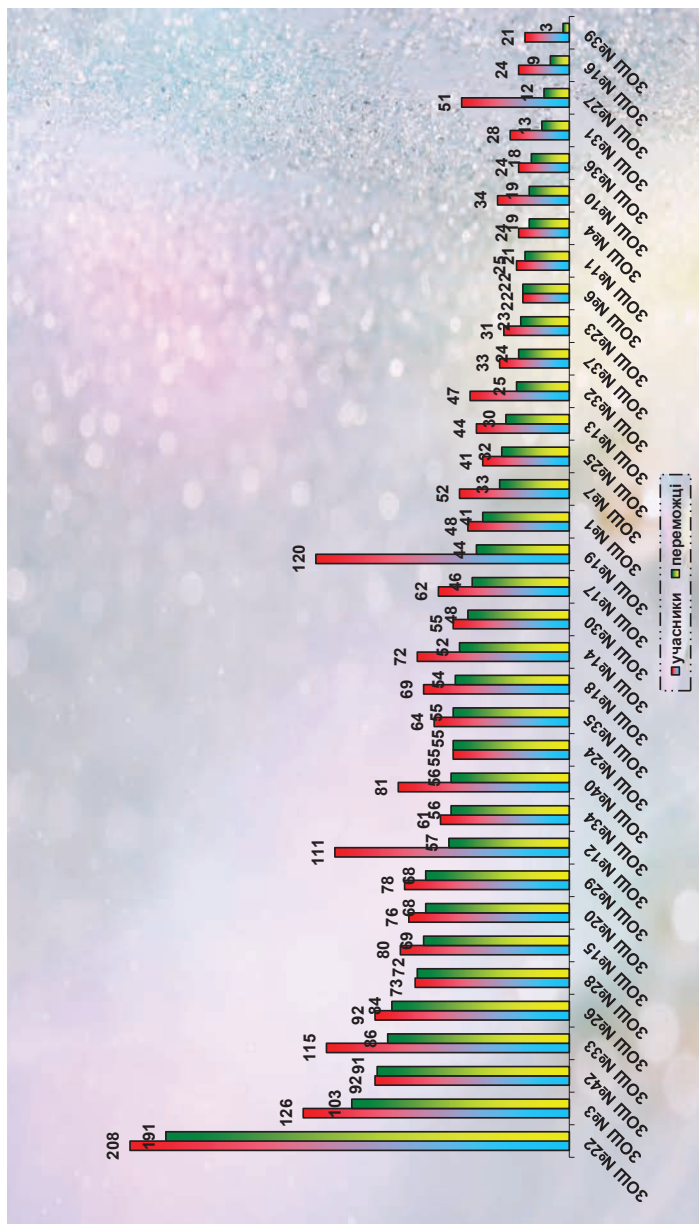

Колосок (весняний) 2013 (закінчення)

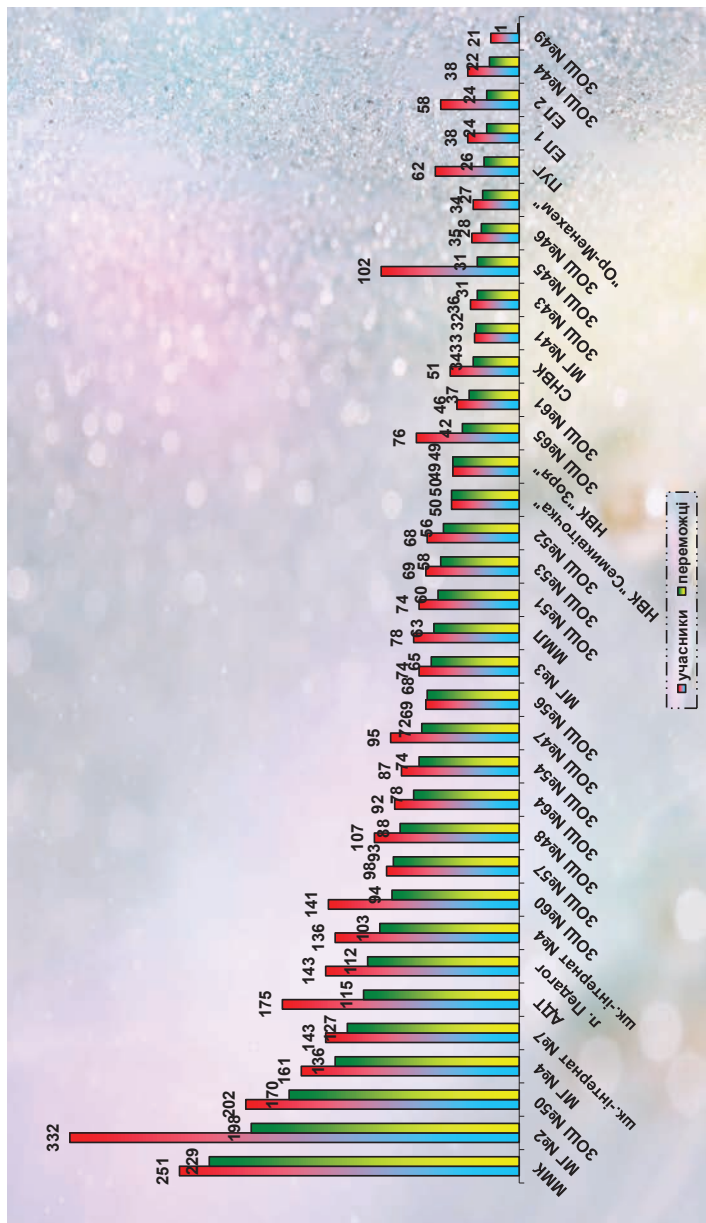

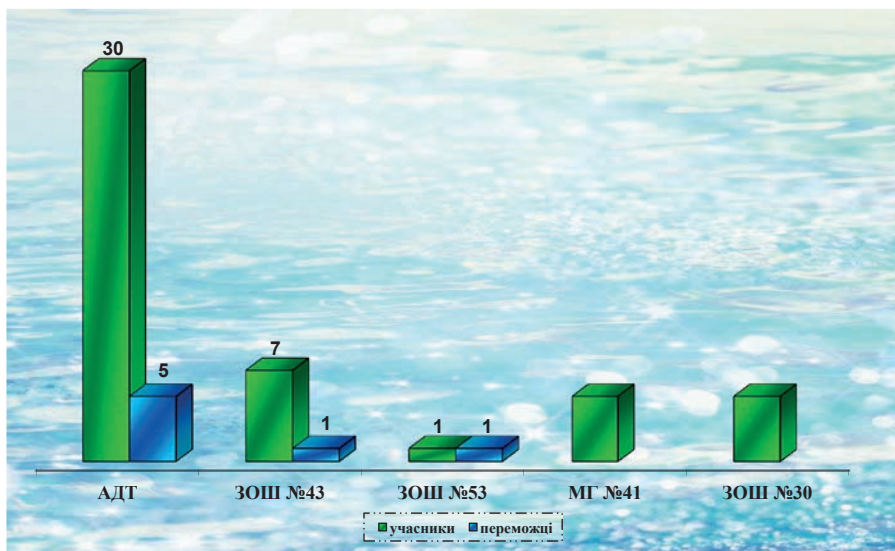
Колосок (осінній) 2013 (почагок)

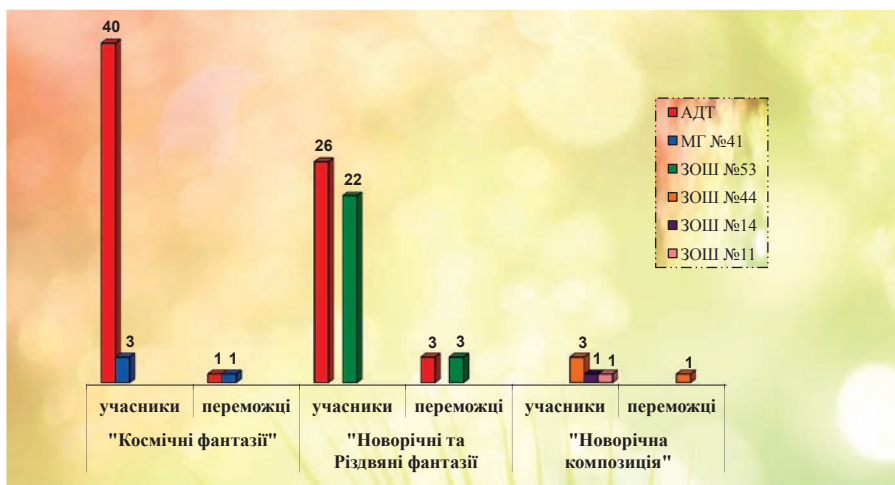
Колосок (осінній) 2013 (закінчення)

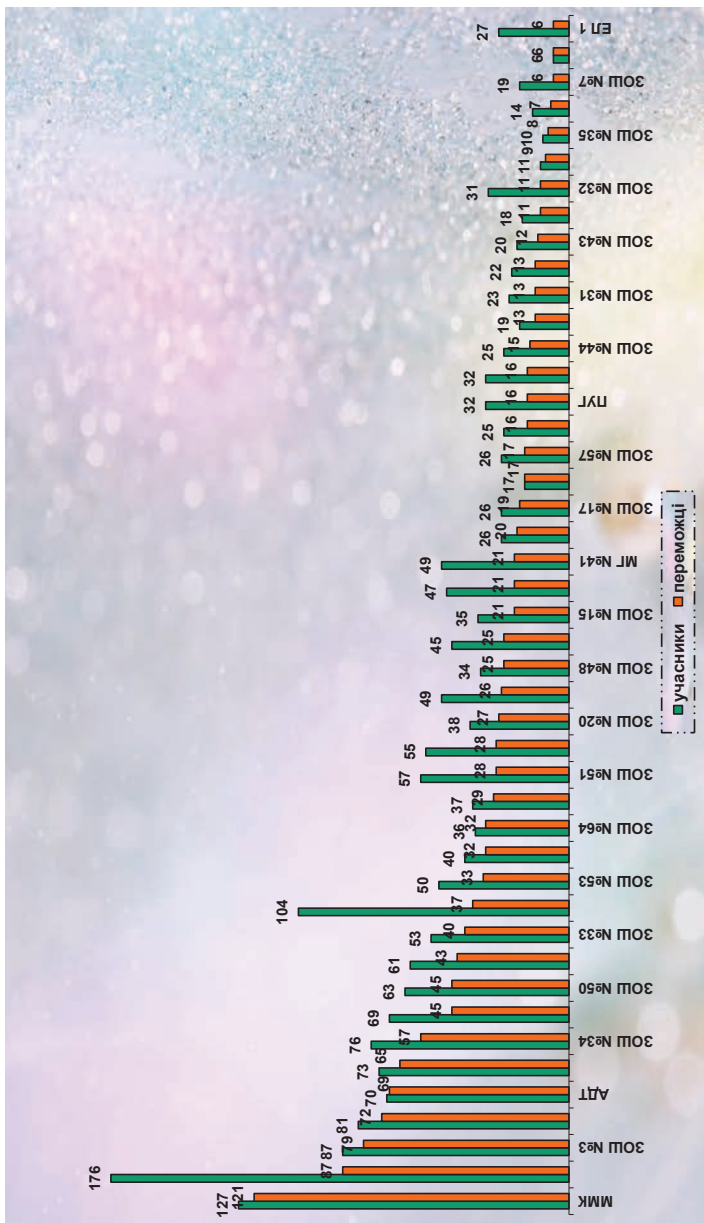
Обласний конкурс учнівської творчості “Кольоровий світ моря”

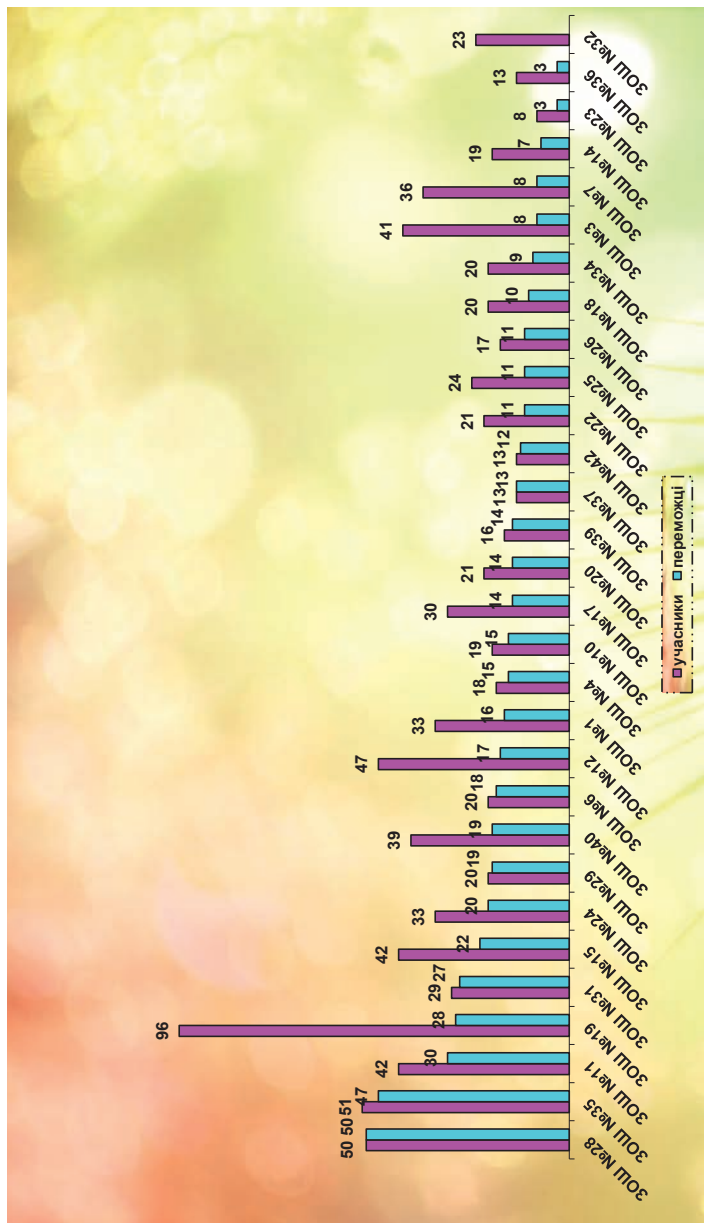
Міські конкурси учнівської творчості “Космічні фантазії”, “Новорічні та Різдвяні фантазії”, “Новорічна композиція”

Кришталева сова

Всеукраїнський фізичний конкурс
«Левеня - 2013» (початок)

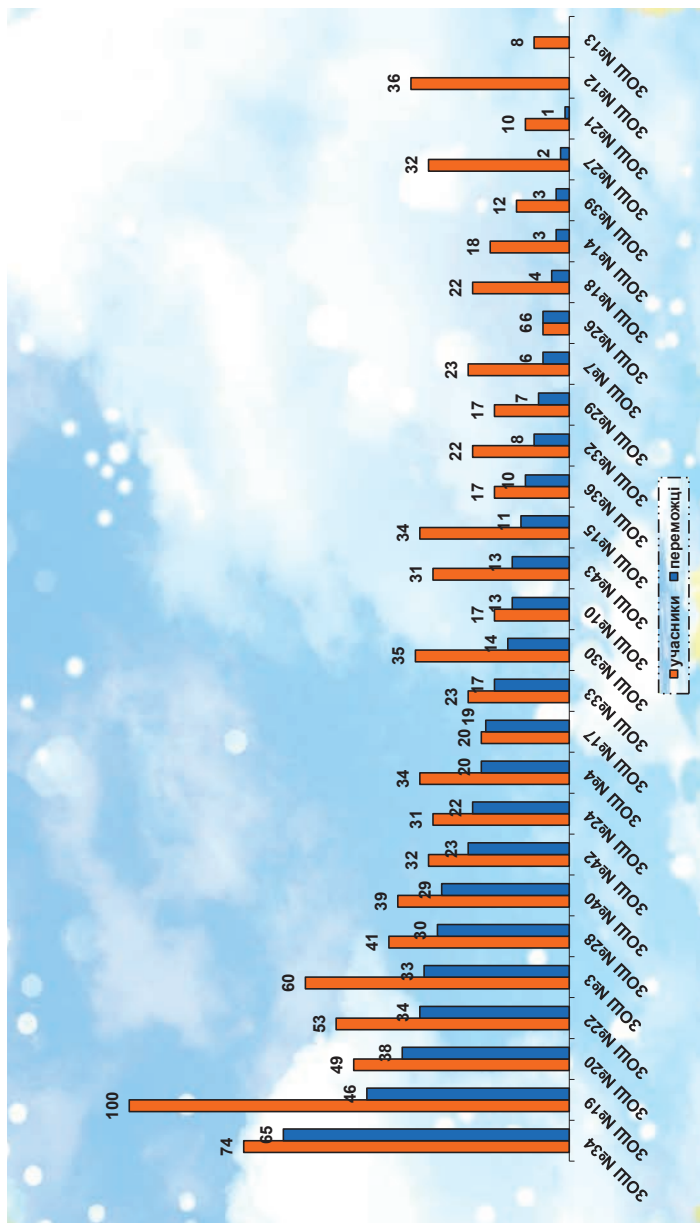

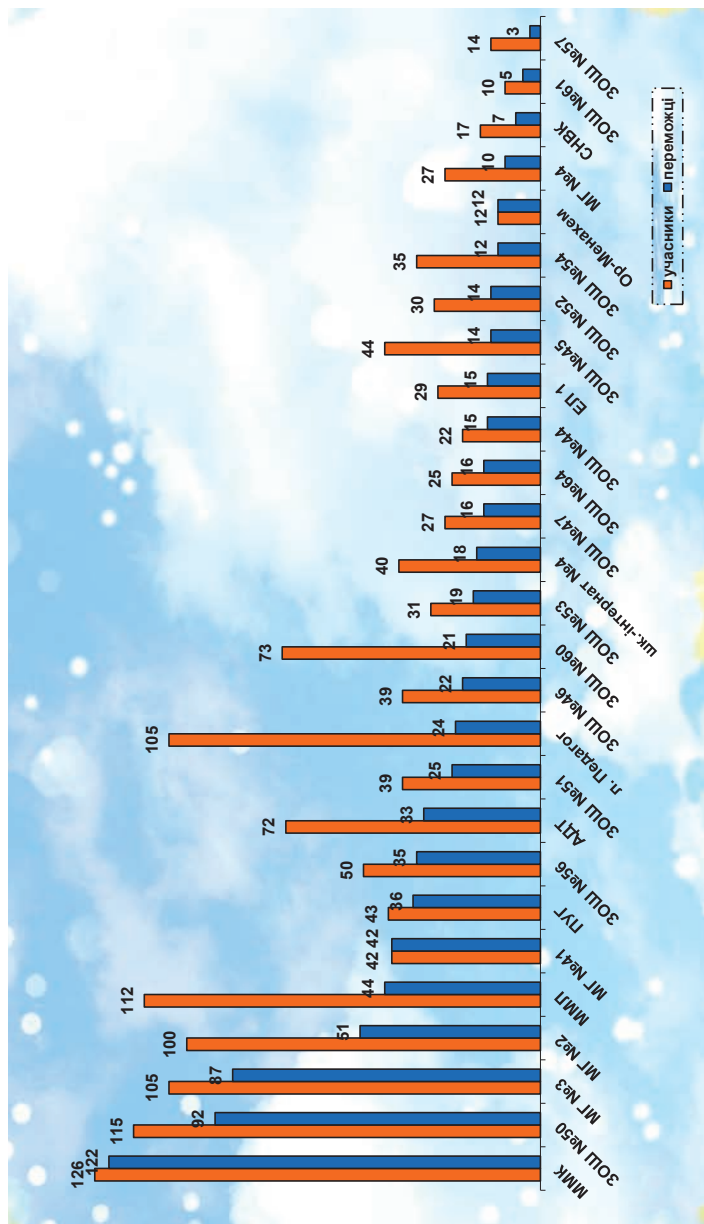
Всеукраїнський фізичний конкурс «Левеня - 2013» (закінчення)

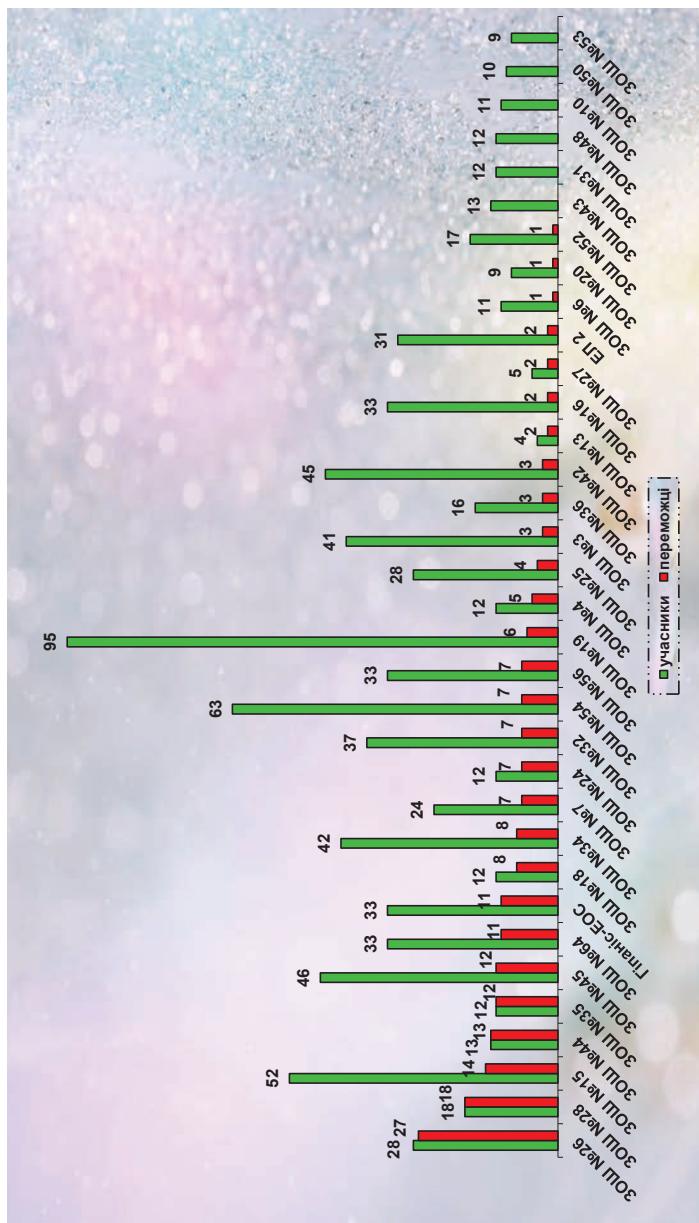
Делека (почагок)

Делега (закінчення)

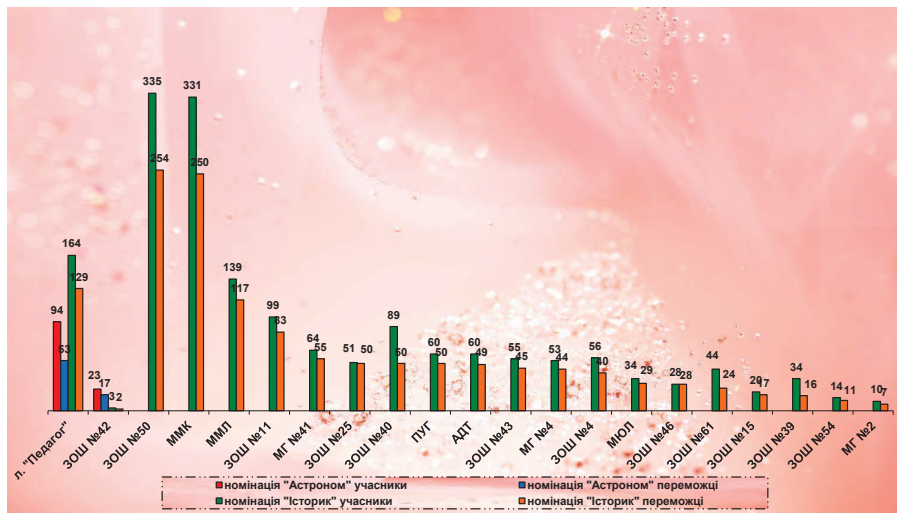

Мовознавчий конкурс з російської мови
«Лукомор'є»

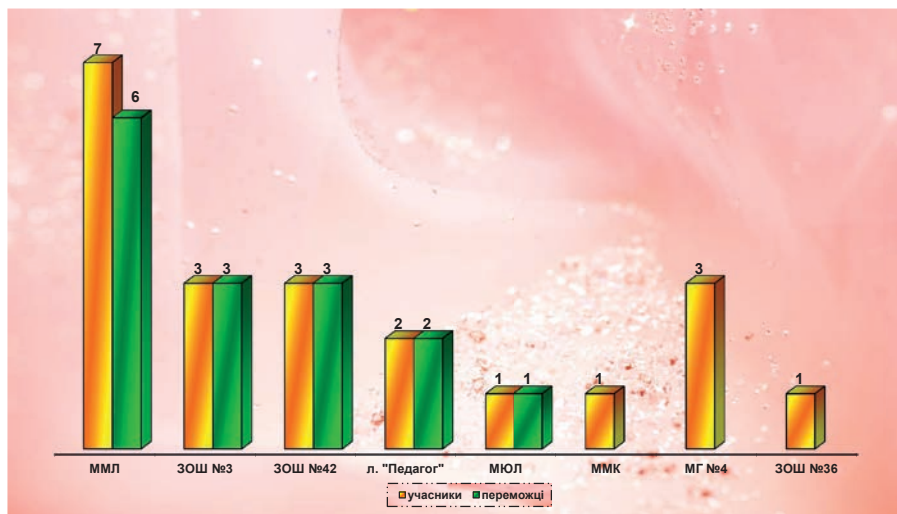

Заочний етап Всеукраїнського конкурсу “МАН-Юніор”

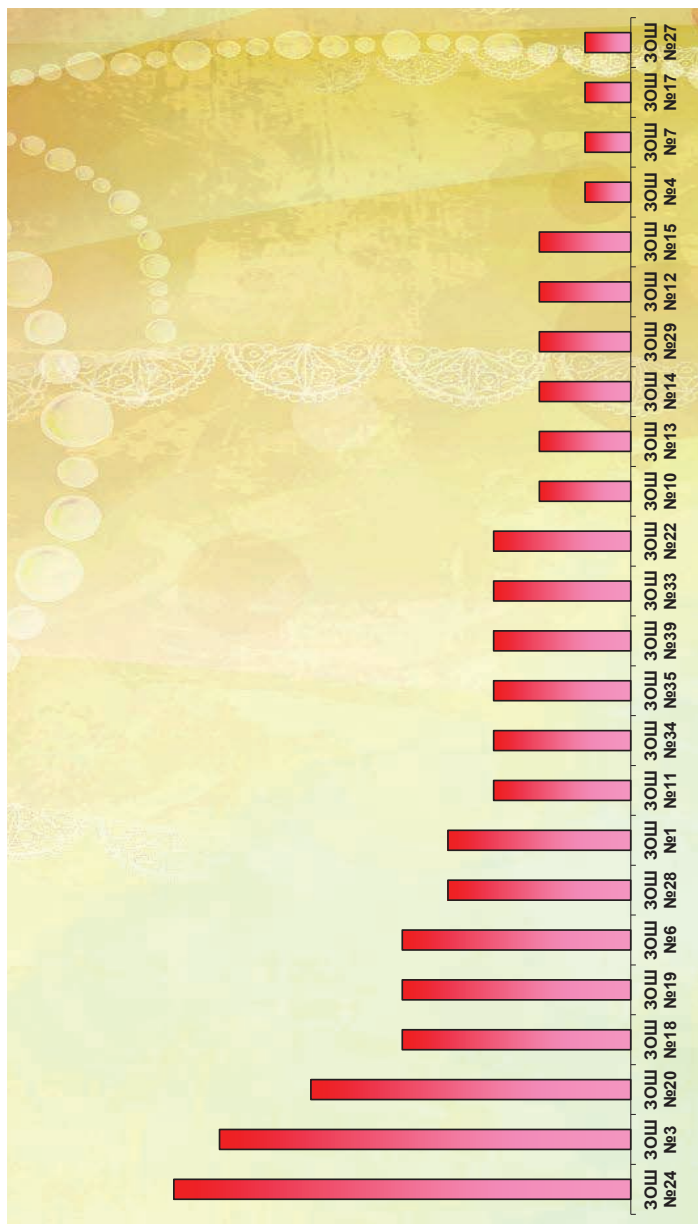

Проектний етап Всеукраїнського конкурсу “МАН-Юніор”

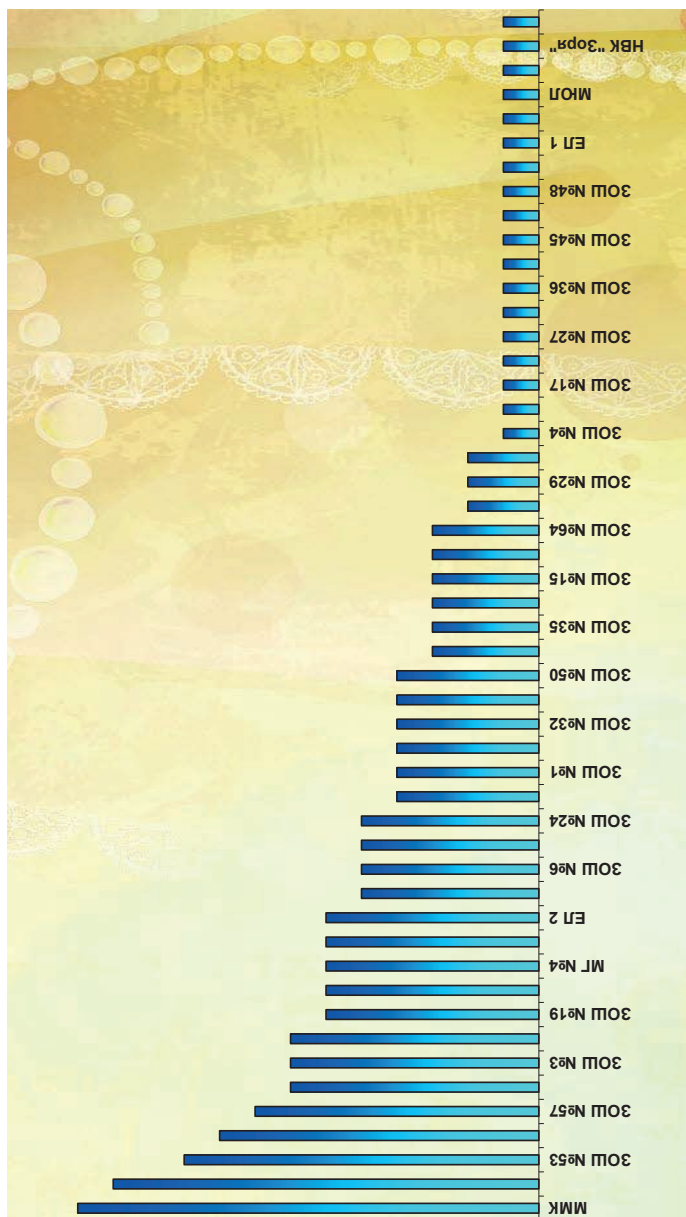

**Участь вчителів навчальних закладів
у методичній роботі (закінчення)**

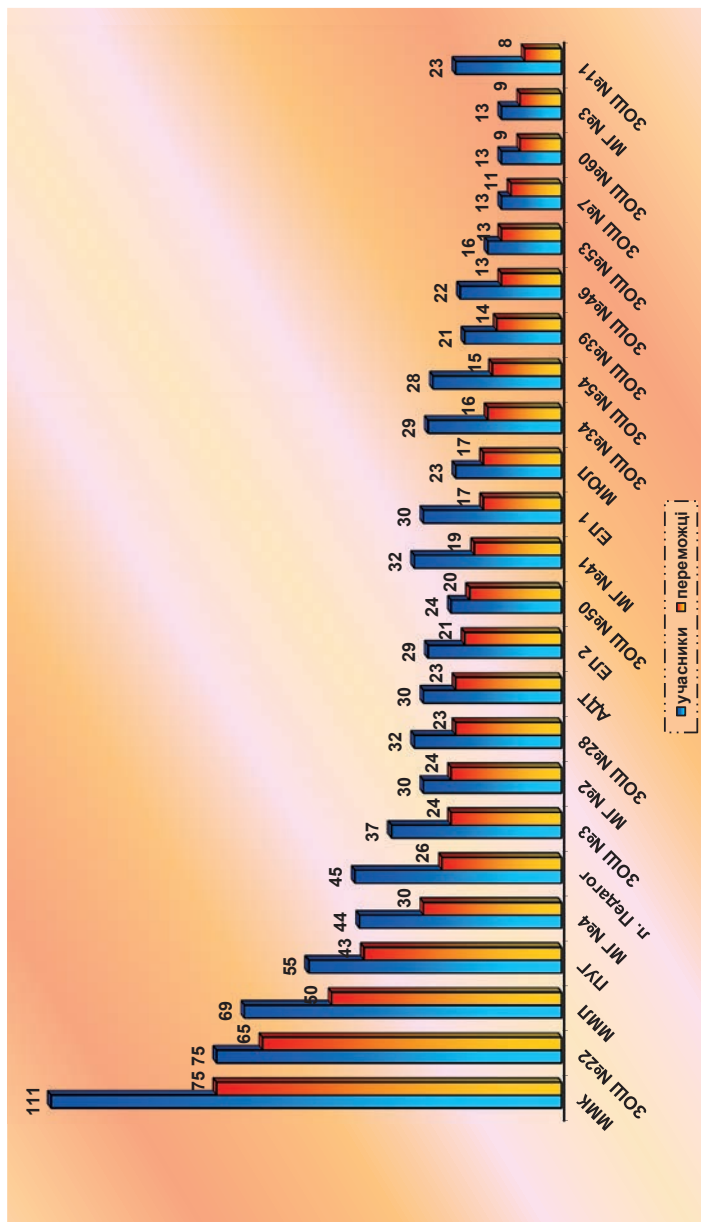

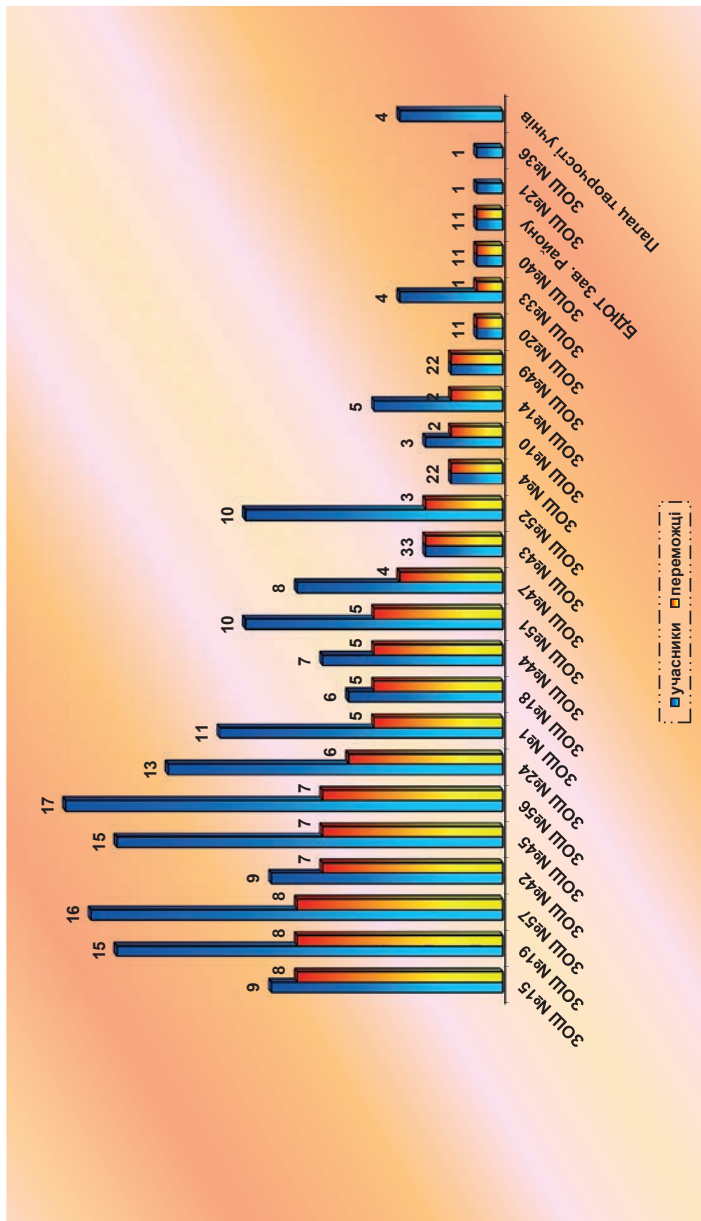
Участь керівників навчальних закладів
у методичній роботі

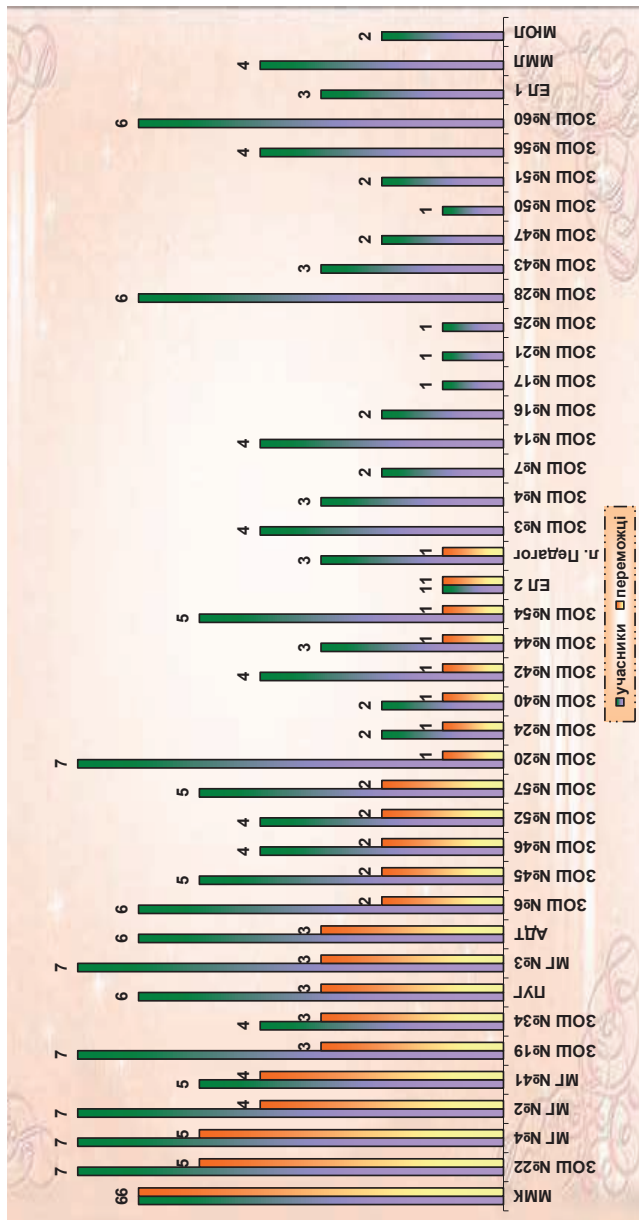
Міське тестування МАН (почагок)

Міське тестування МАН (закінчення)

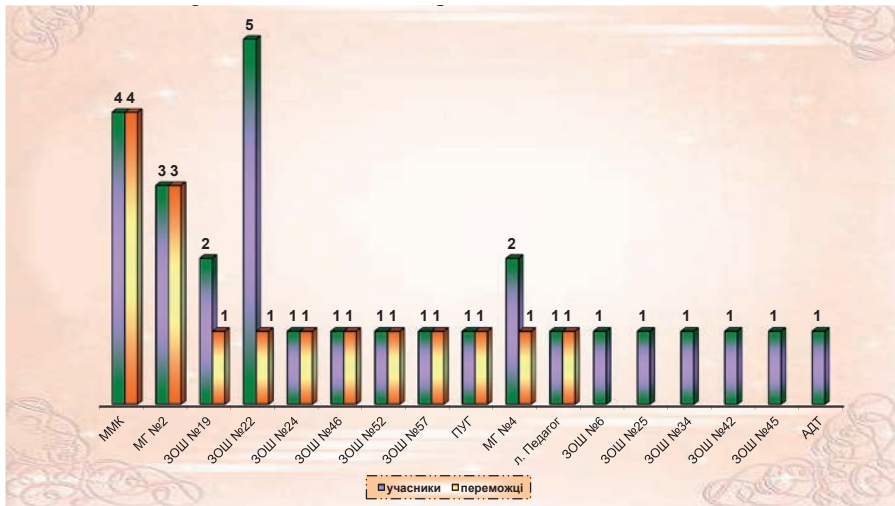
**III Міжнародний мовно-літературний конкурс серед
учнівської та студентської молоді ім. Тараса Шевченка
(міський етап)**

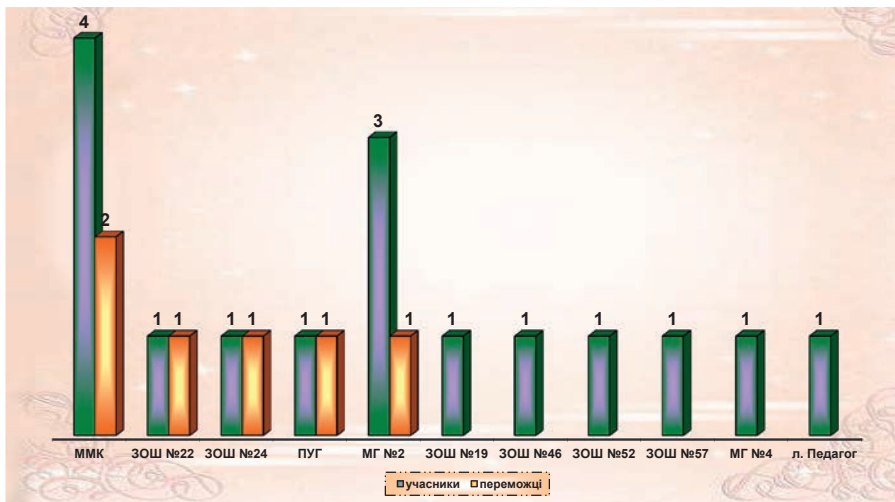

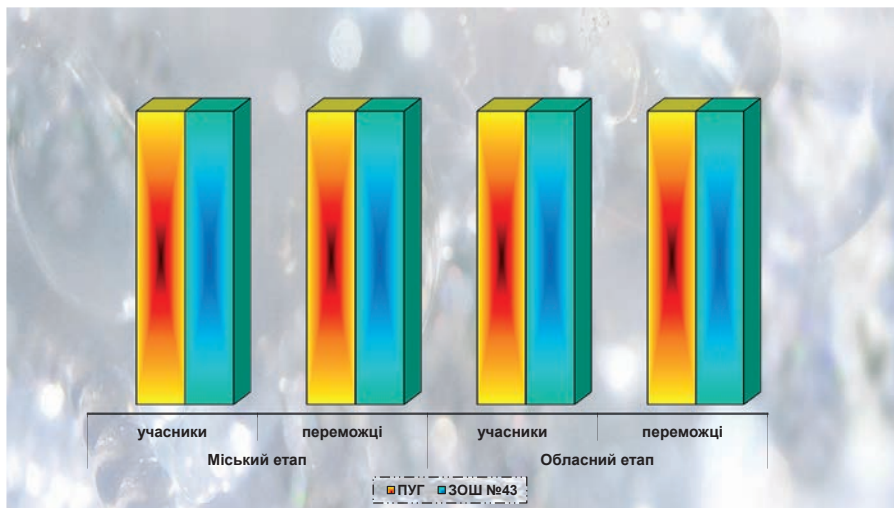
III Міжнародний мовно-літературний конкурс серед учнівської та студентської молоді ім. Тараса Шевченка (обласний етап)

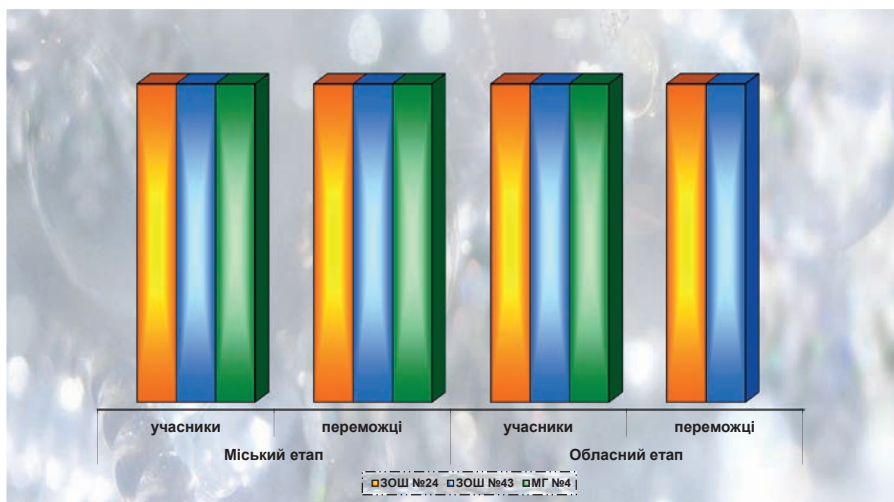
III Міжнародний мовно-літературний конкурс серед учнівської та студентської молоді ім. Тараса Шевченка (всеукраїнський етап)

Обласний конкурс юних екскурсоводів “Музейна скарбниця Миколаївщини”

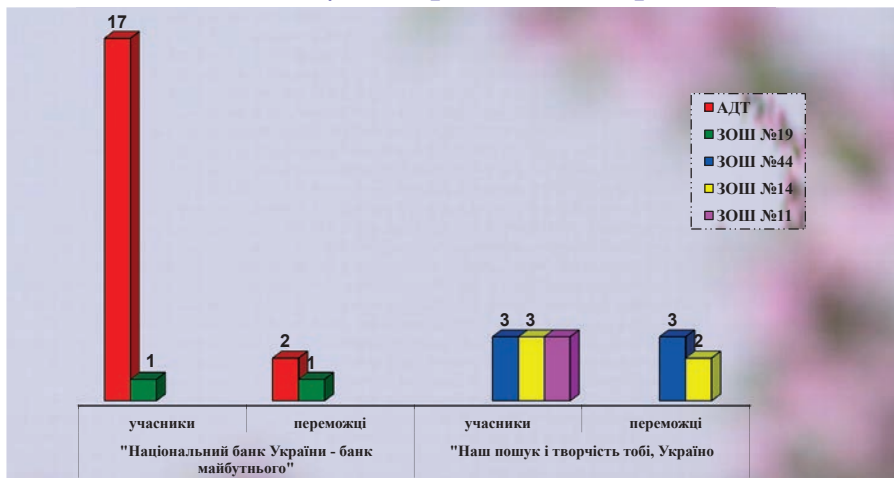

Обласний фестиваль музеїв при навчальних закладах “Музейні перлини Миколаївщини”

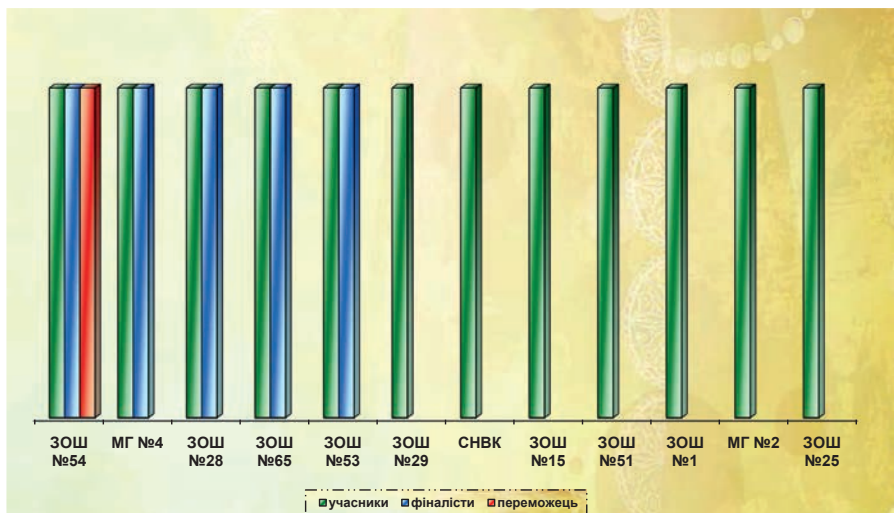

**Всеукраїнські конкурси учнівської творчості
“Національний банк України - банк майбутнього”,
“Наш пошук і творчість тобі, Україно”**

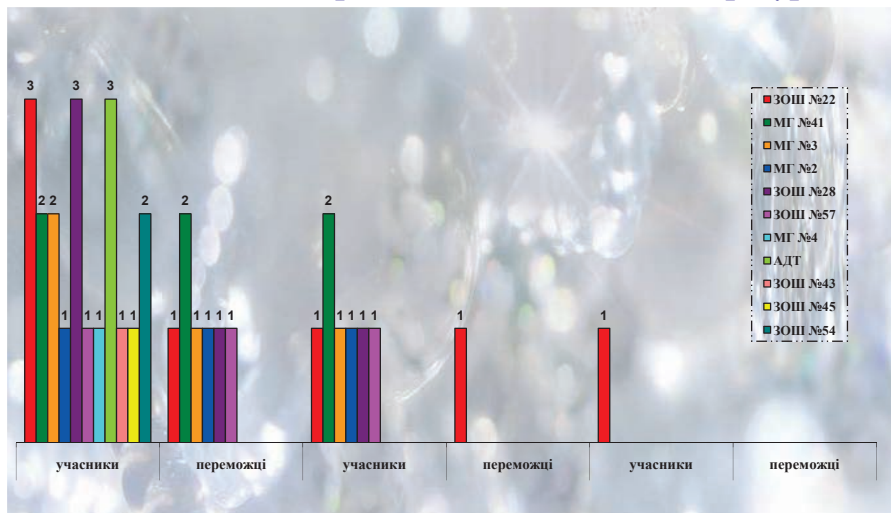

Міський конкурс “Нове ім’я - 2012”

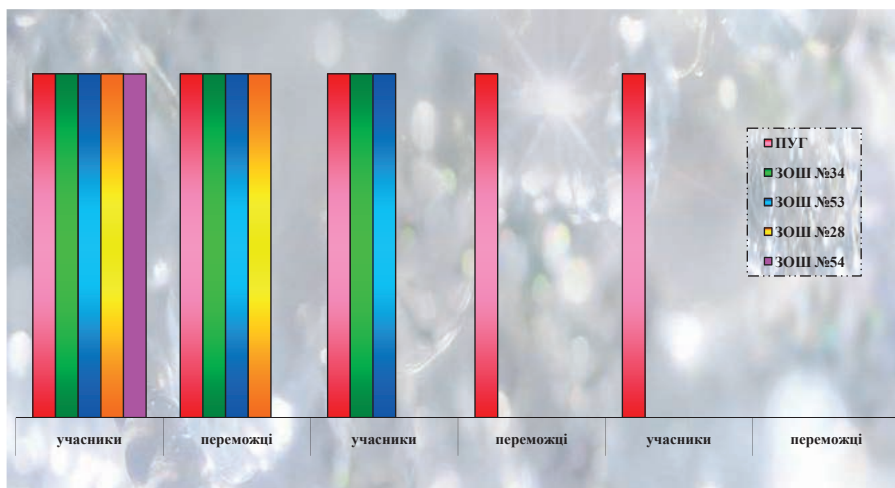

Конкурс учнівської творчості, який присвячений шевченківським дням і проходить під гаслом “Об’єднаймо ж, брати мої!” в номінації “Література”

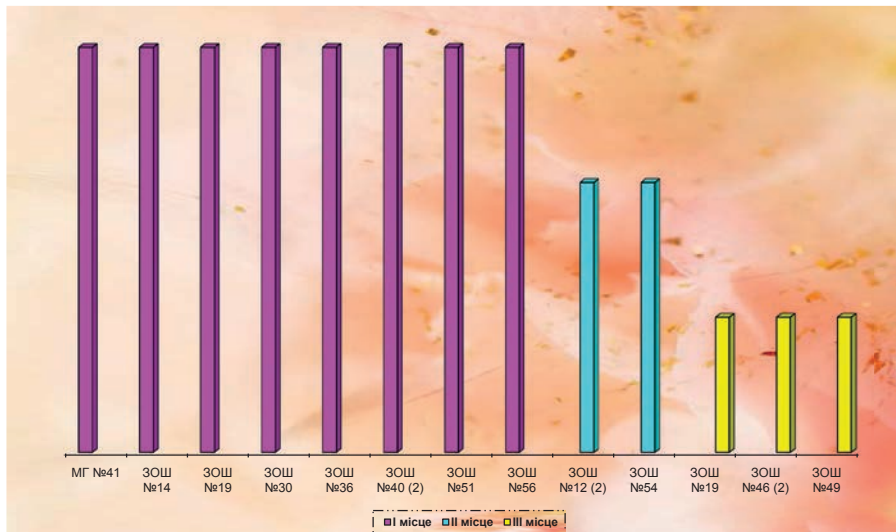

Конкурс учнівської творчості, який присвячений шевченківським дням і проходить під гаслом “Об’єднаймо ж, брати мої!” в номінації “Історія”

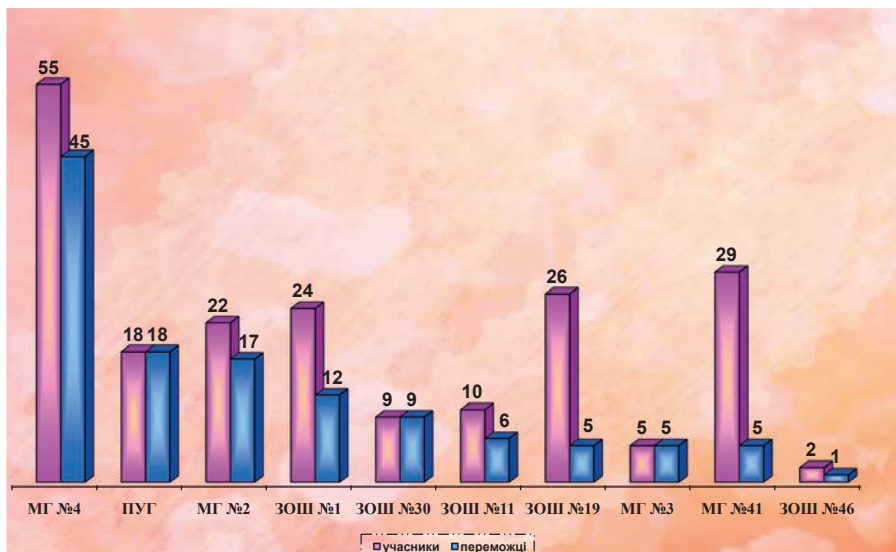

Конкурс “Новорічна композиція” 2013

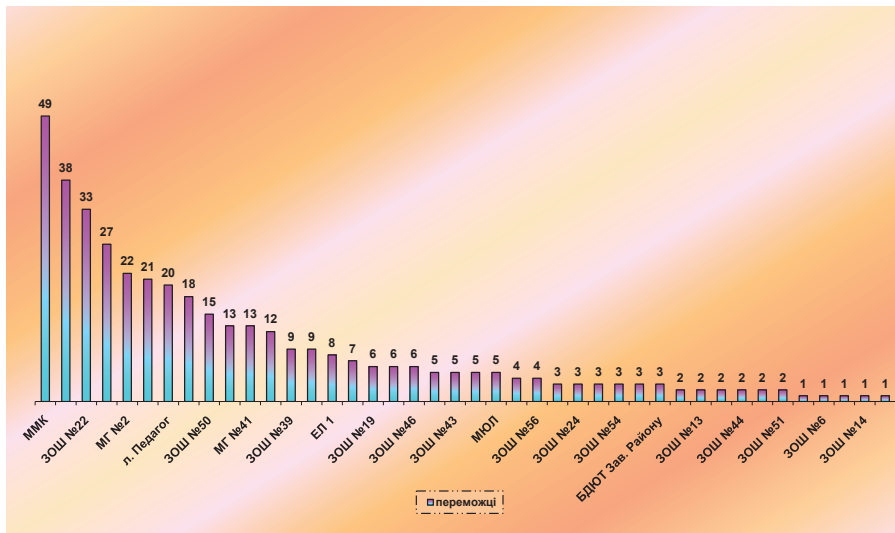

Мовознавчий конкурс з німецької мови “Орлятко”

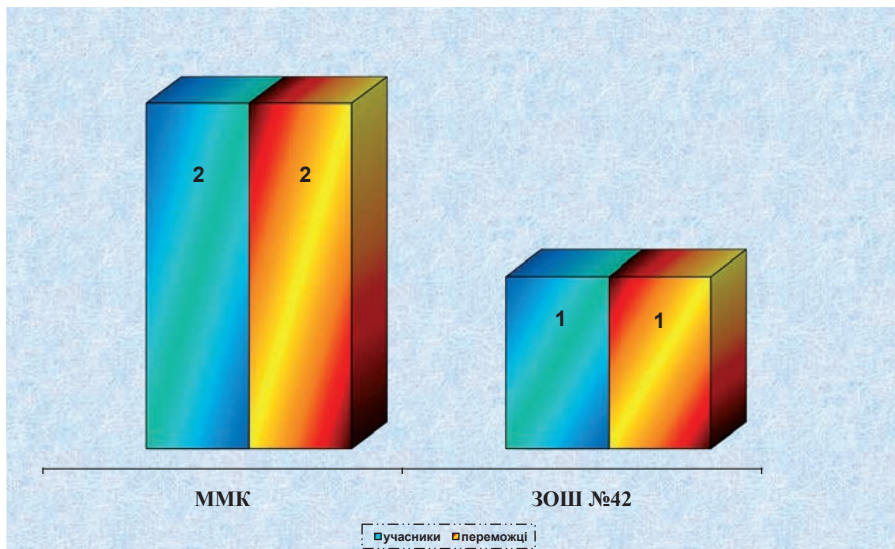

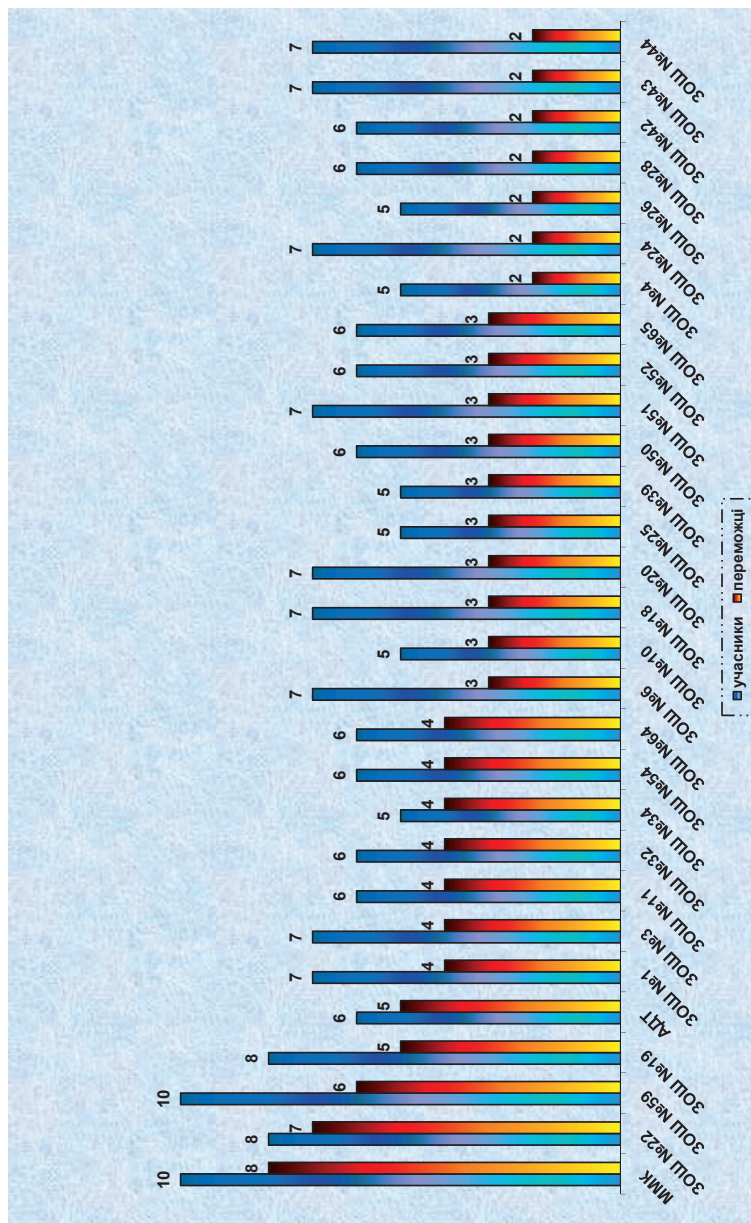
Обласне тестування МАН

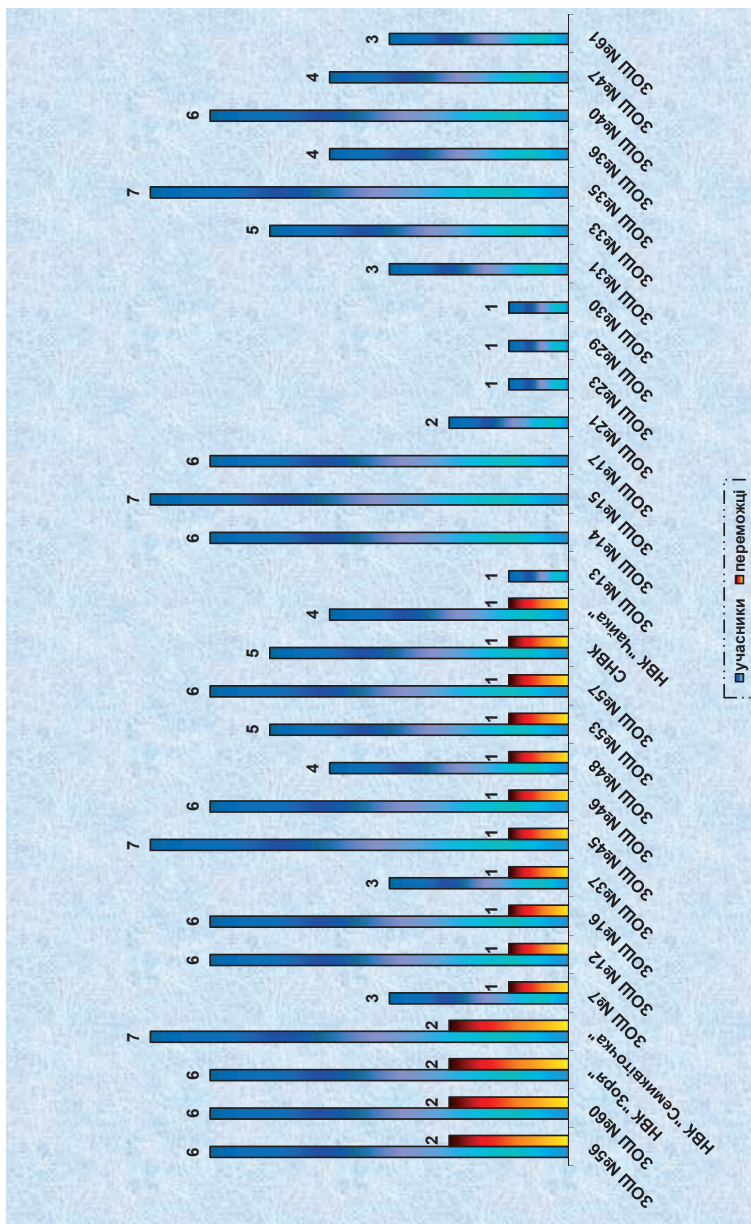
Олімпіади серед учнів 3-4 класів (обласний етап)

Олімпіади серед учнів початкових класів (початок)

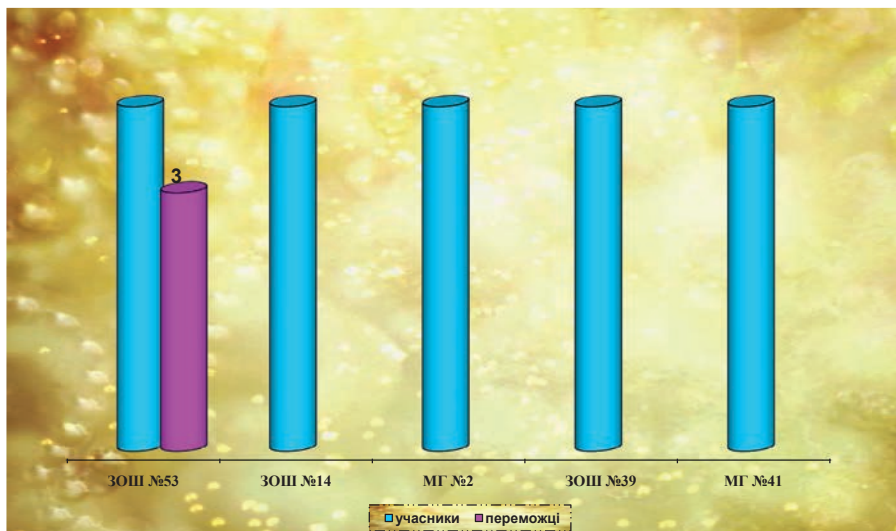

Олімпіади серед учнів початкових класів (закінчення)

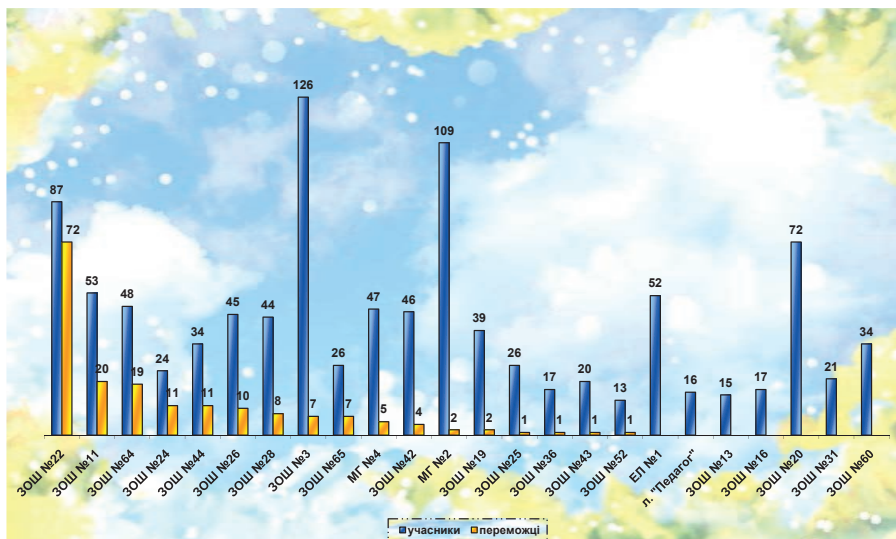

“Писанкове сяйво”. Обласний творчий конкурс

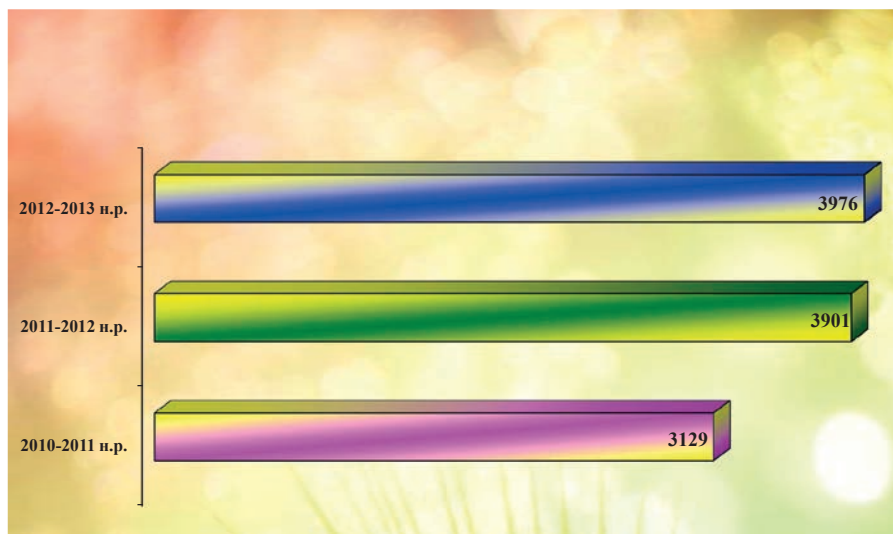
Всеукраїнський конкурс “Патріот”

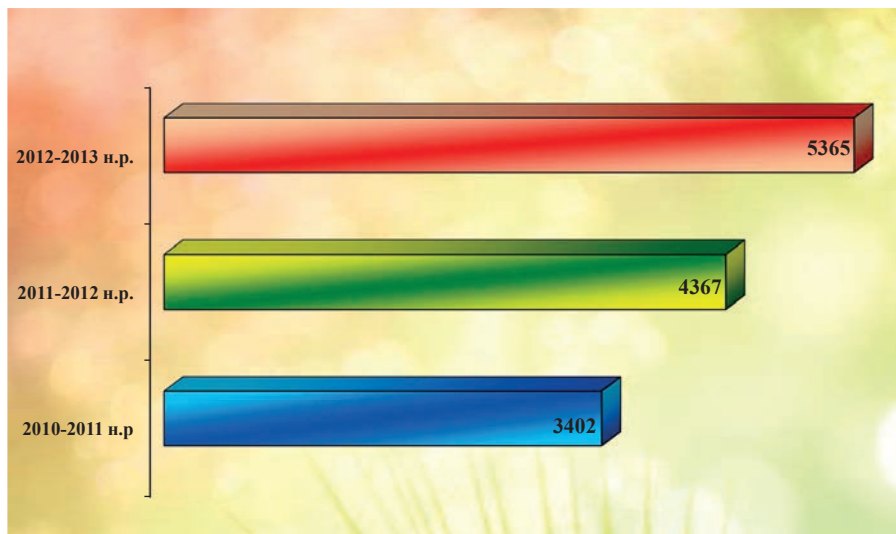

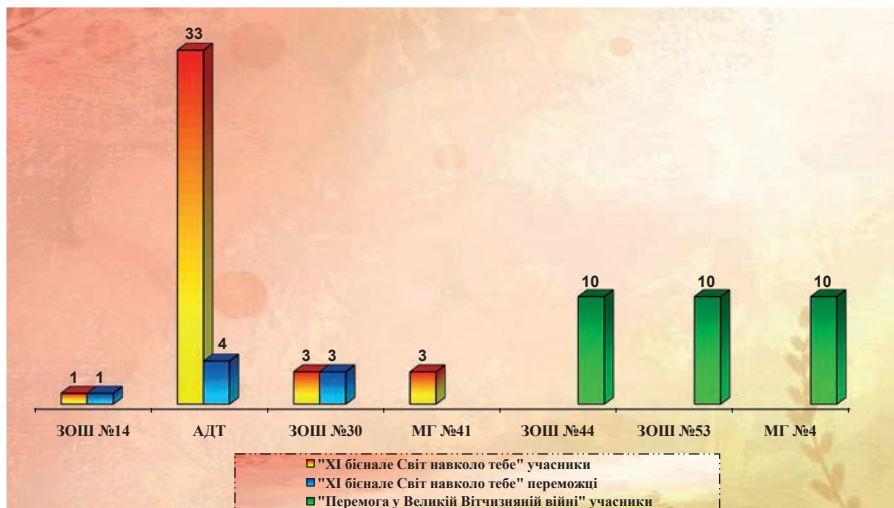
Кількість учнів, які поглиблено вивчають окремі предмети

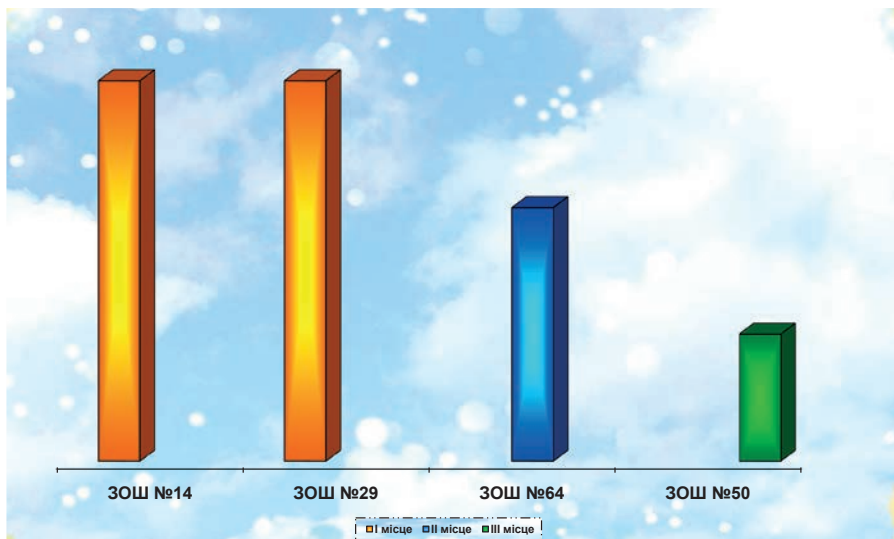
Охоплення учнів спецкурсами, курсами за вибором

**Обласні конкурси учнівської творчості “Світ навколо тебе”,
“Перемога у Великій Вітчизняній війні”**

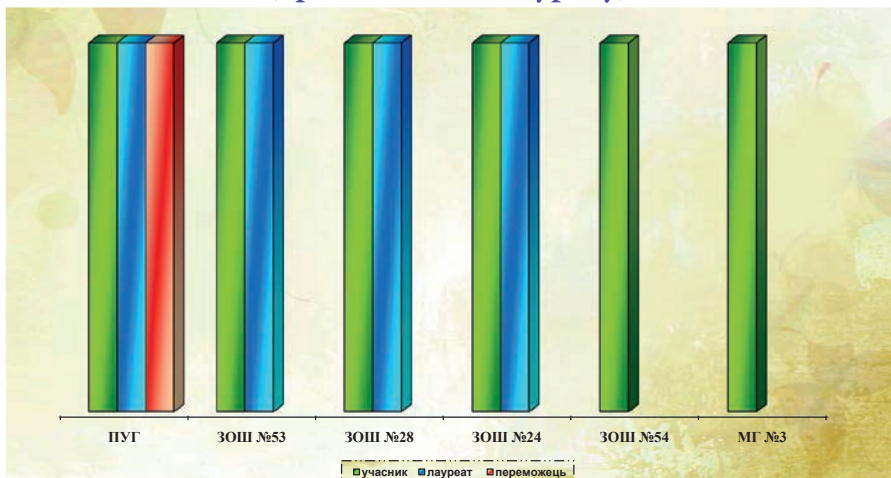

Конкурс “Птах року”

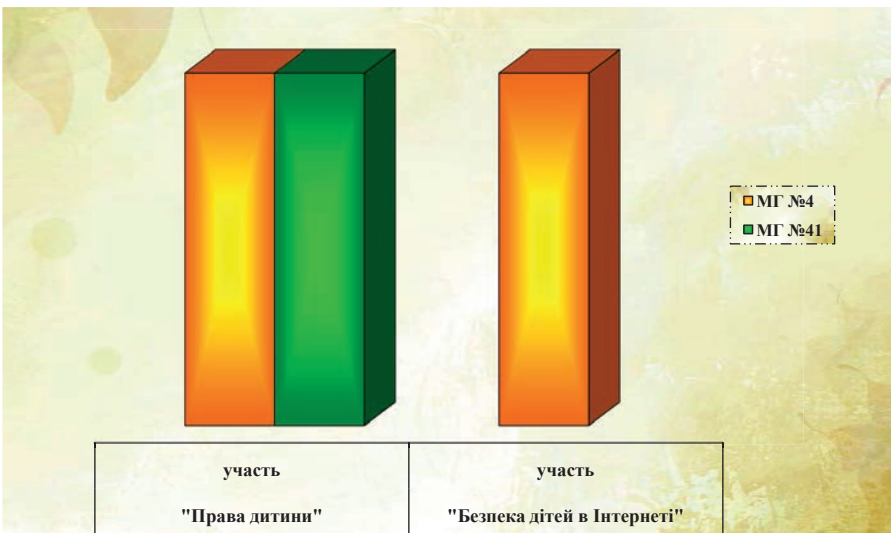

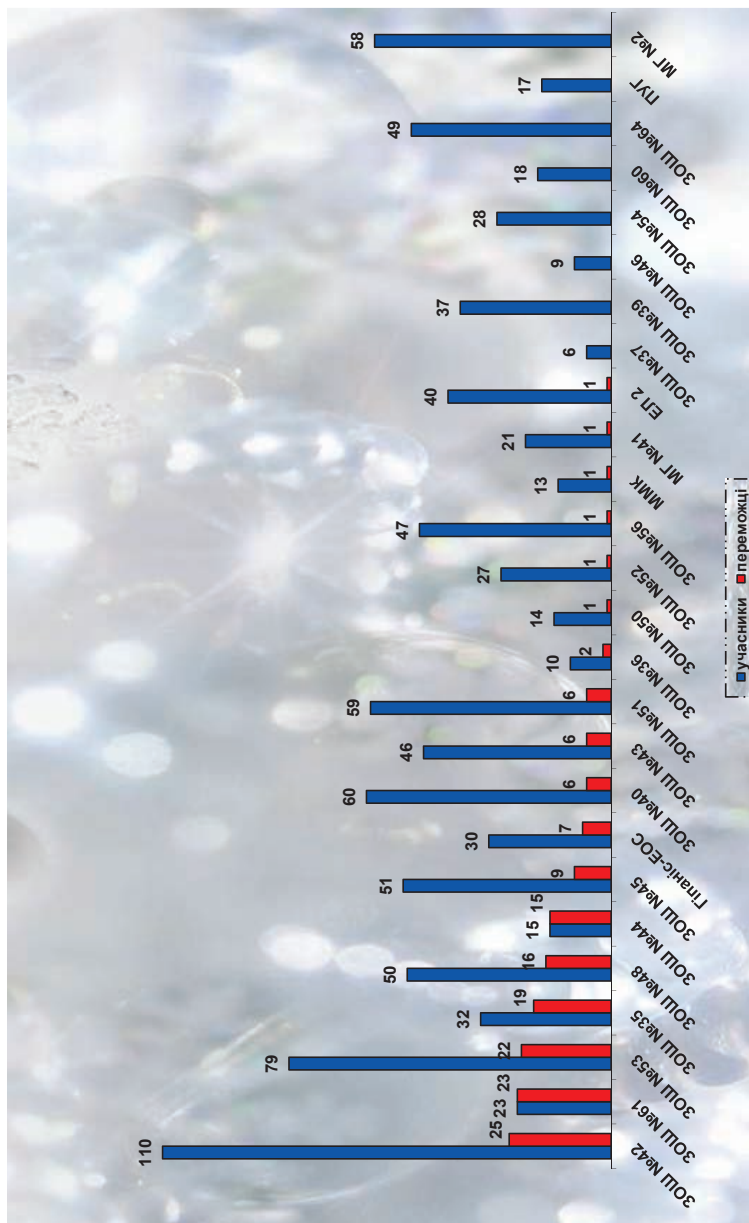
Обласний конкурс “Полікультурна освіта на уроках історії” (кращий конспект уроку)

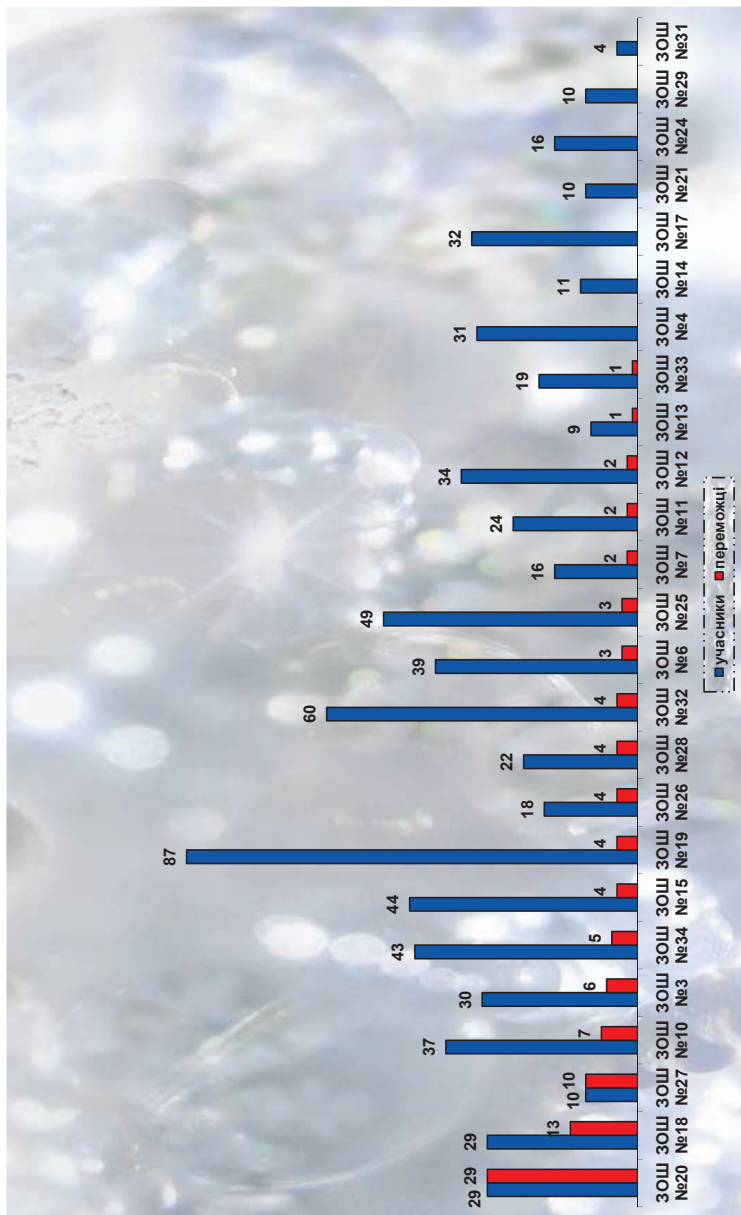
Всеукраїнські конкурси учнівської творчості “Права дитини”, “Безпека дітей в Інтернеті”

**Міжнародна конкурс-гра з російської мови
для учнів 2-11 класів “Русский медвежонок” (початок)**

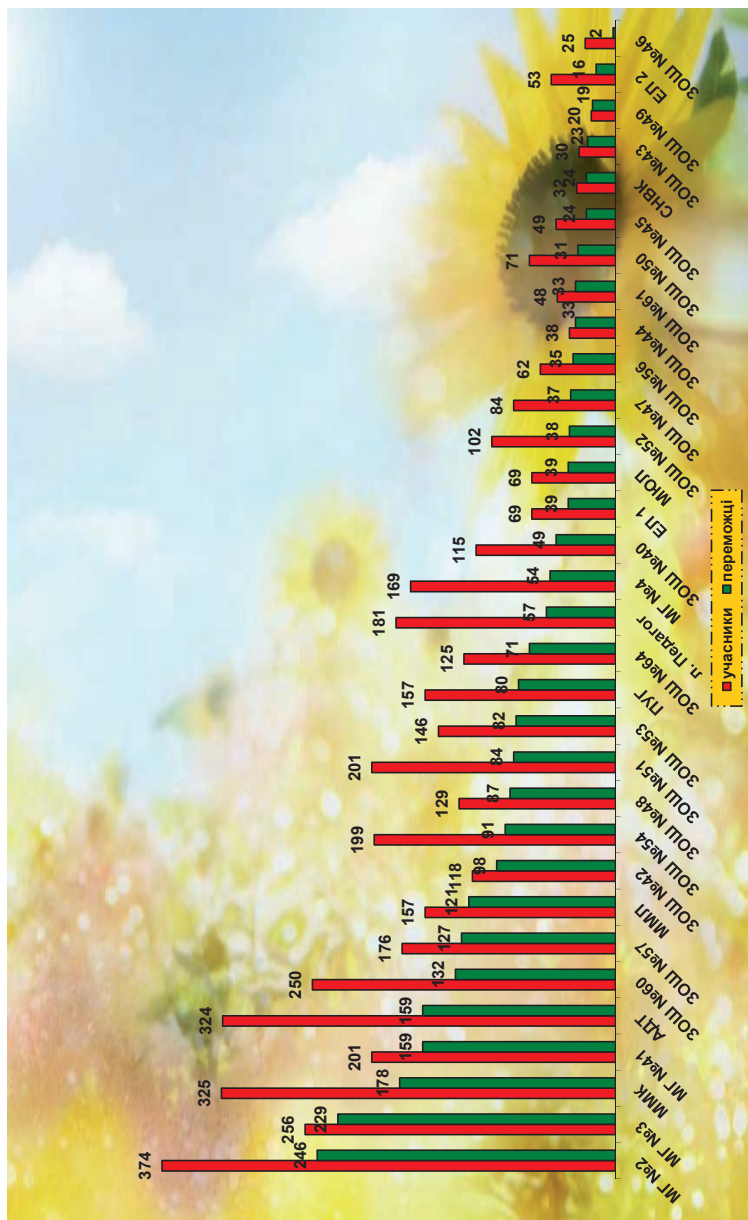

Міжнародна конкурс-гра з російської мови
для учнів 2-11 класів “Русский медвежонок” (закінчення)

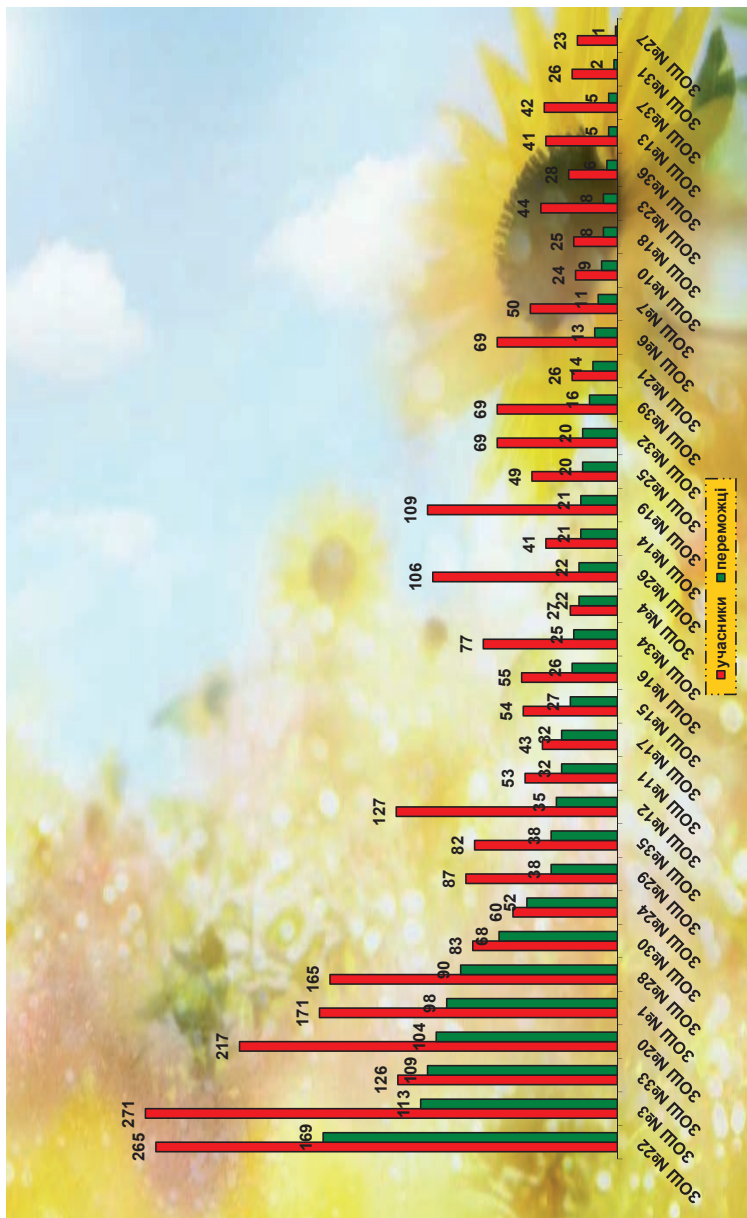

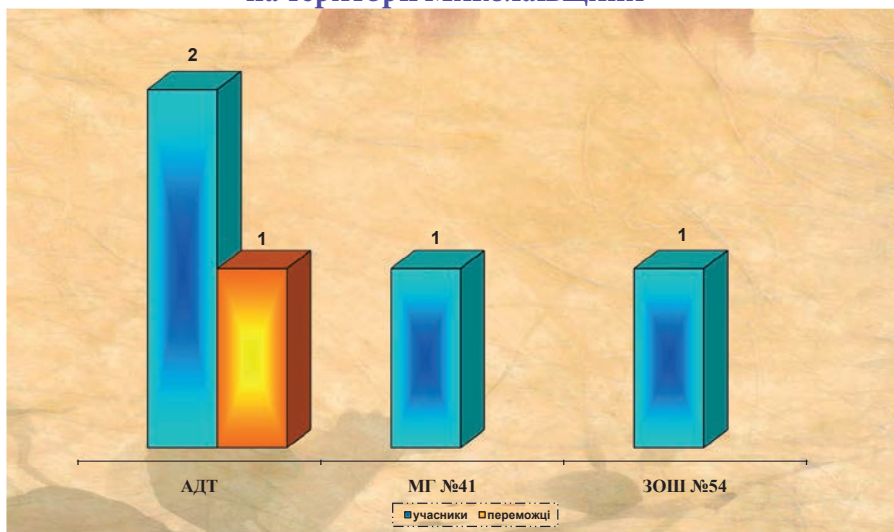
**Всеукраїнська українознавча гра
«Соняшник» (початок)**

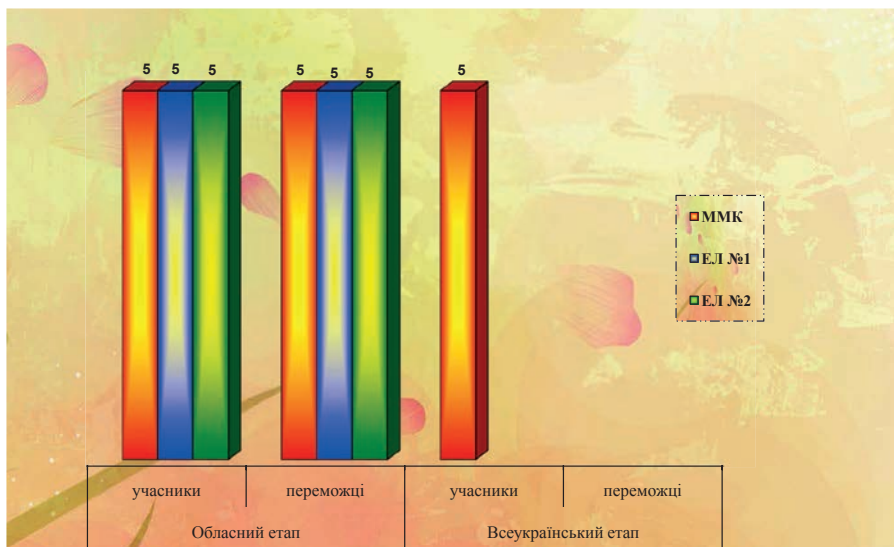
Всеукраїнська українознавча гра “Соняшник” (закінчення)

Обласний конкурс “Старовинні назви етнічних поселень на території Миколаївщини”

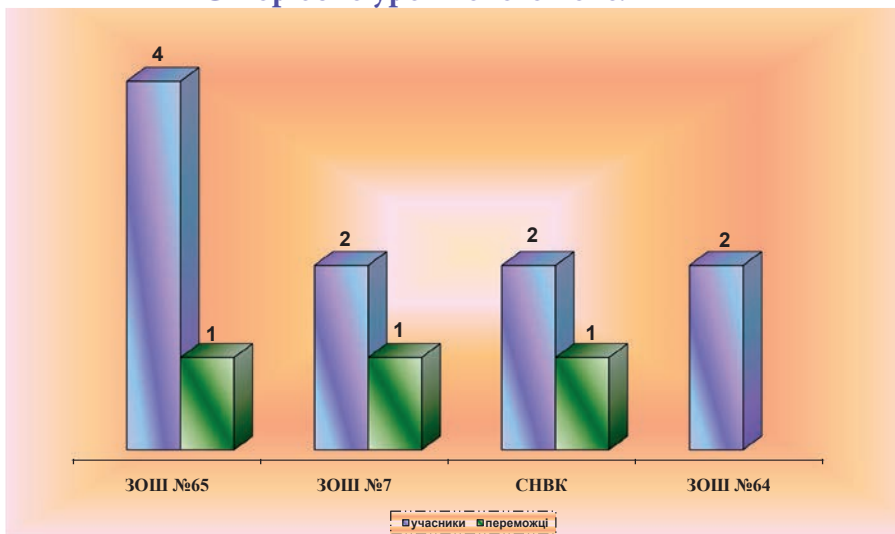

Турнір юних економістів 2012

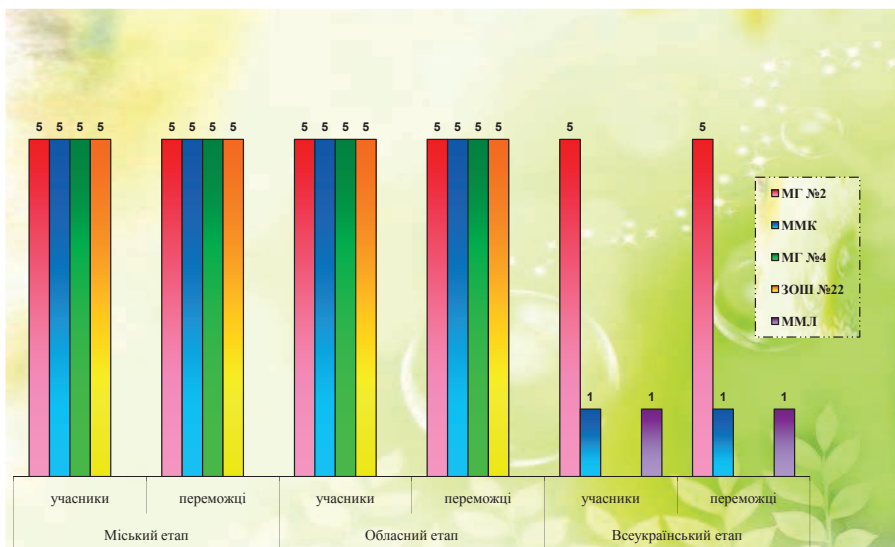

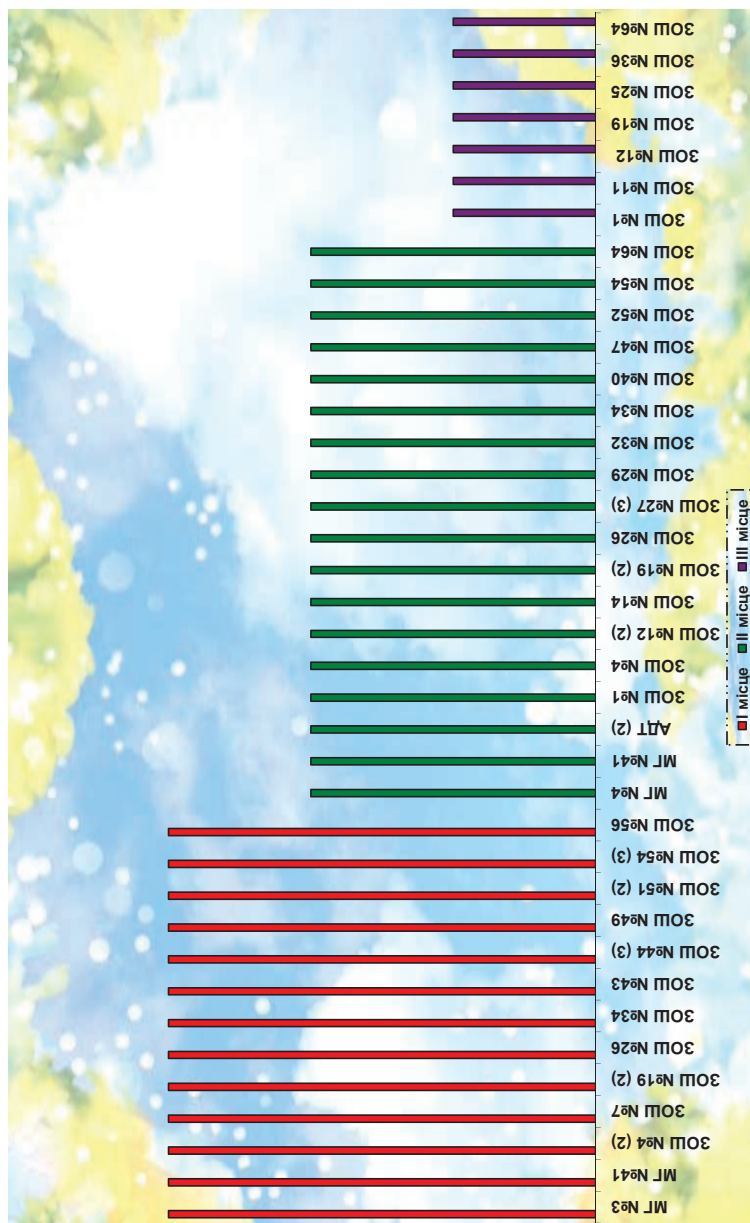
Конкурс для вчителів початкових класів “Створюємо урок нового покоління”

Турнір юних географів

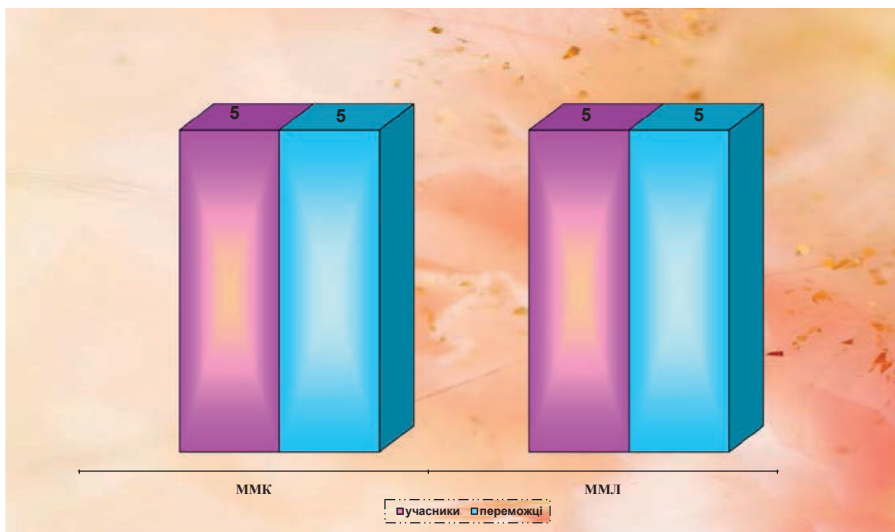
Конкурс «Український сувенір» 2012

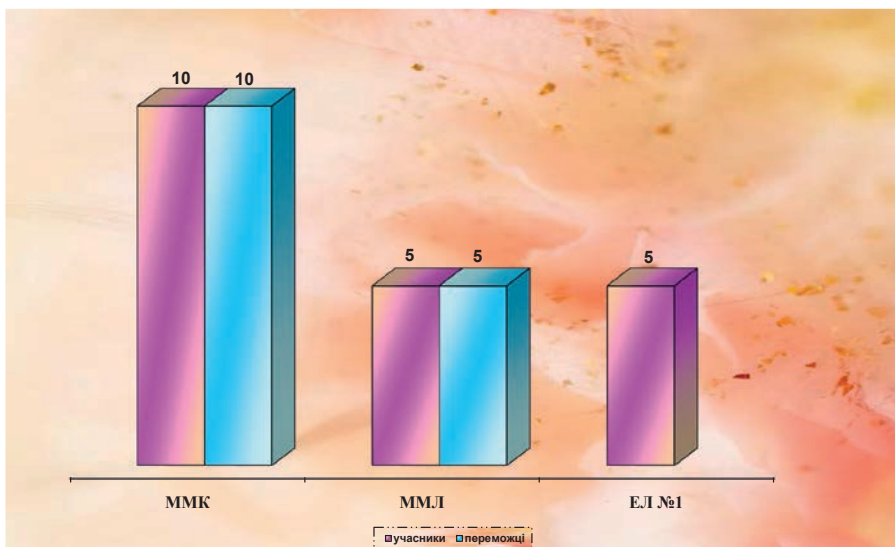

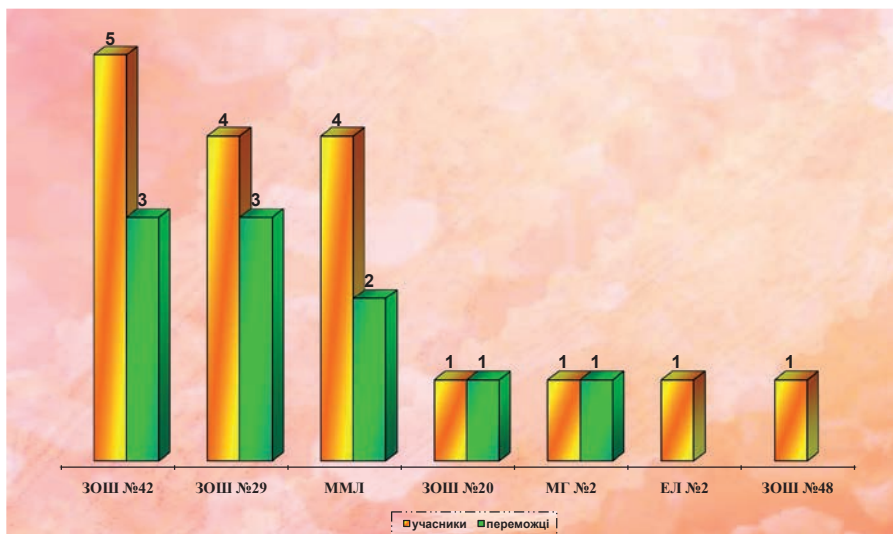
Всеукраїнський турнір юних математиків ім. М.Й. Ядренка

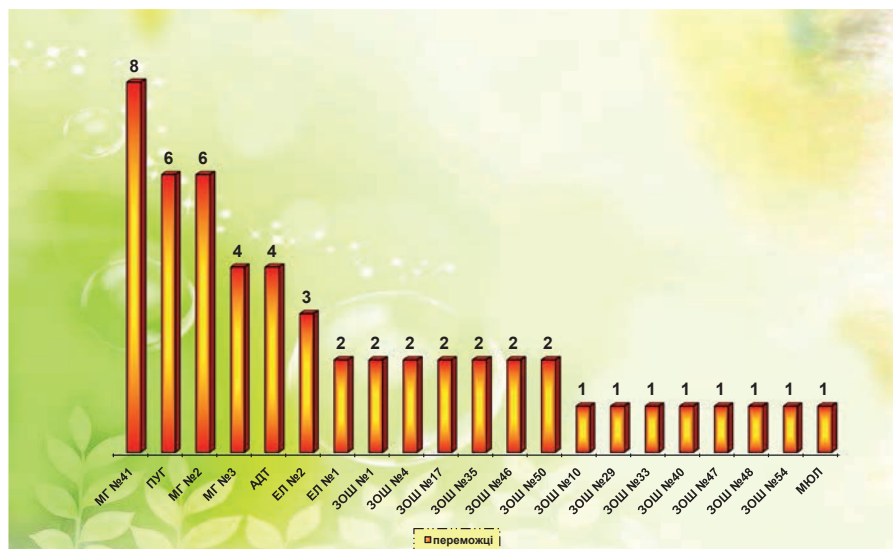
Обласний турнір юних математиків ім. В.М. Лейфури

Обласний форум юних шанувальників фізики

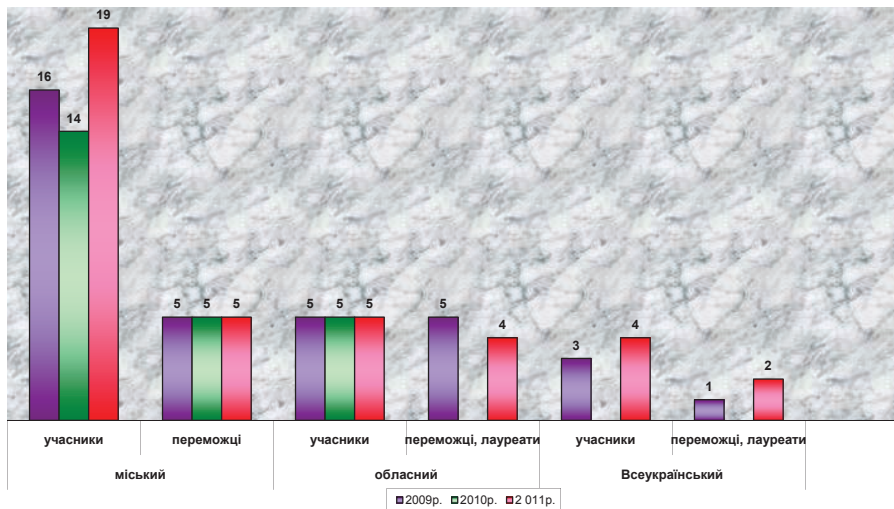

Турнір “Юний біолог”

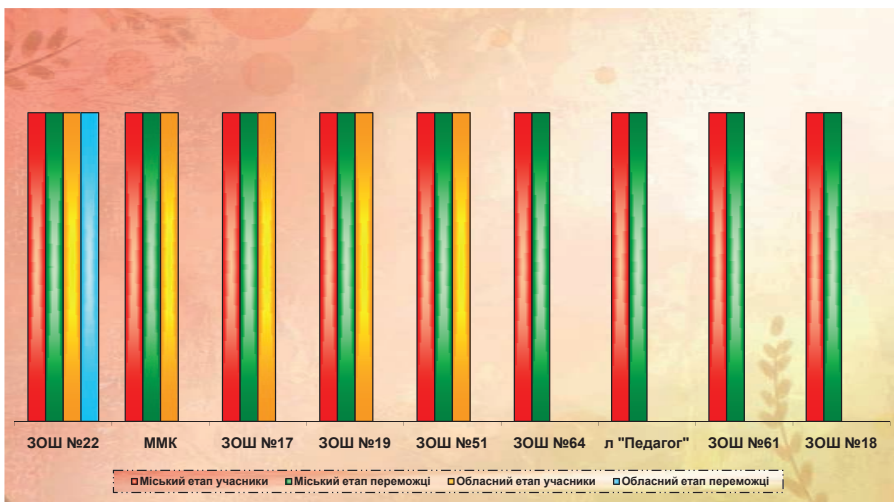

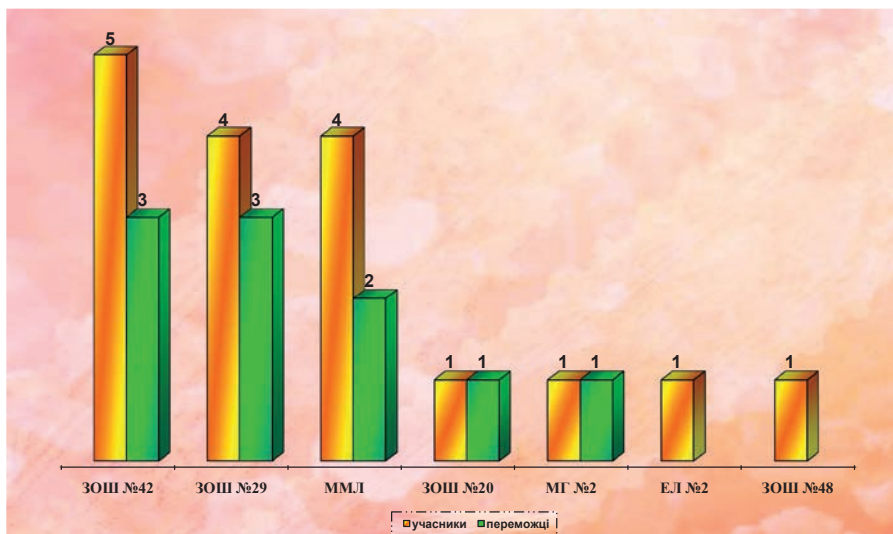
Всеукраїнський конкурс "Учитель року"

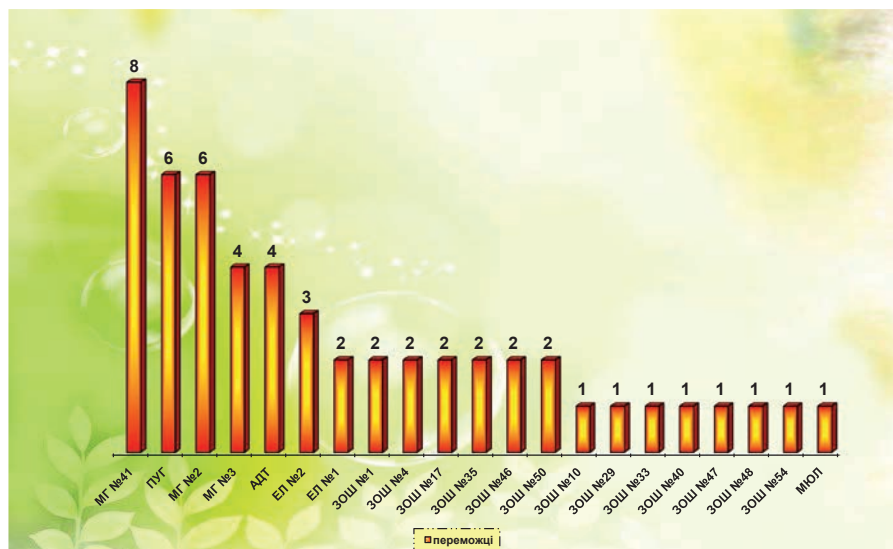
Заочний обласний конкурс на кращий соціально-педагогічний проект "Шкільне подвір'я", присвяченого 75-річчю утворення Миколаївської області

Обласний форум юних шанувальників фізики

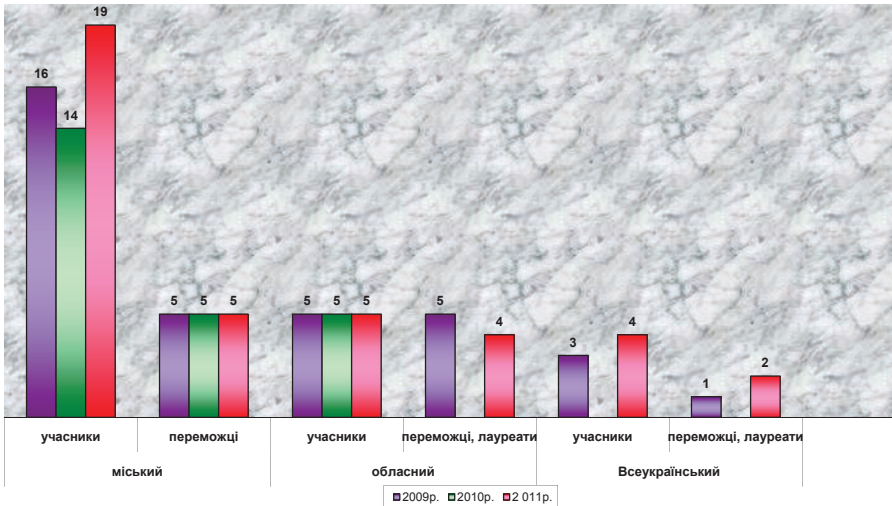

Турнір “Юний біолог”

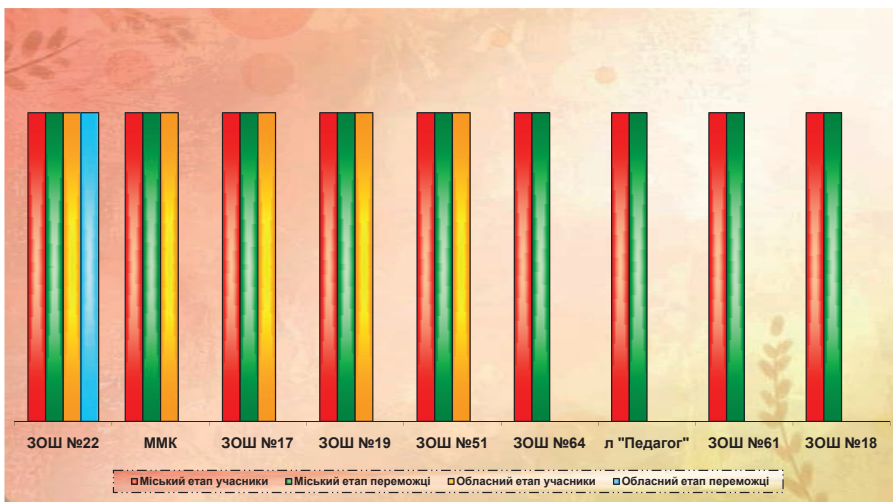

Всеукраїнський конкурс “Учитель року”

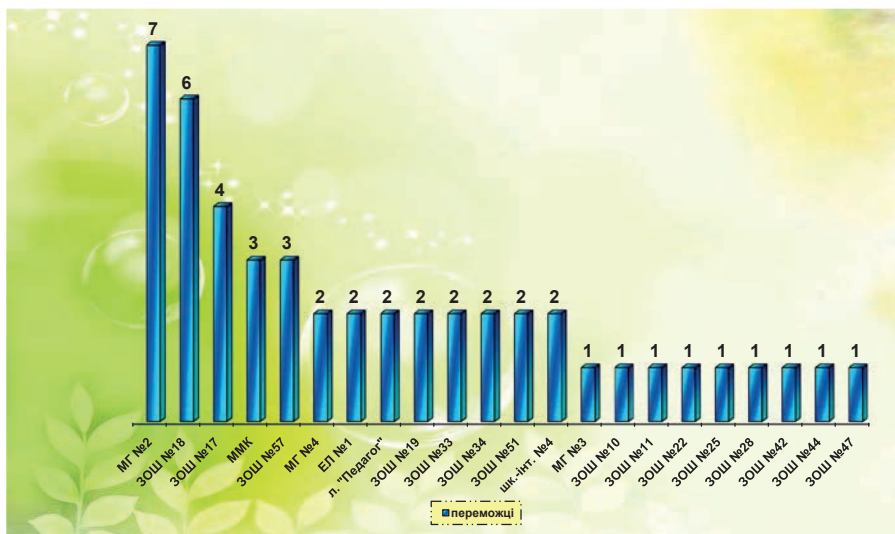

Заочний обласний конкурс на кращий соціально-педагогічний проект “Шкільне подвір’я”, присвяченого 75-річчю утворення Миколаївської області

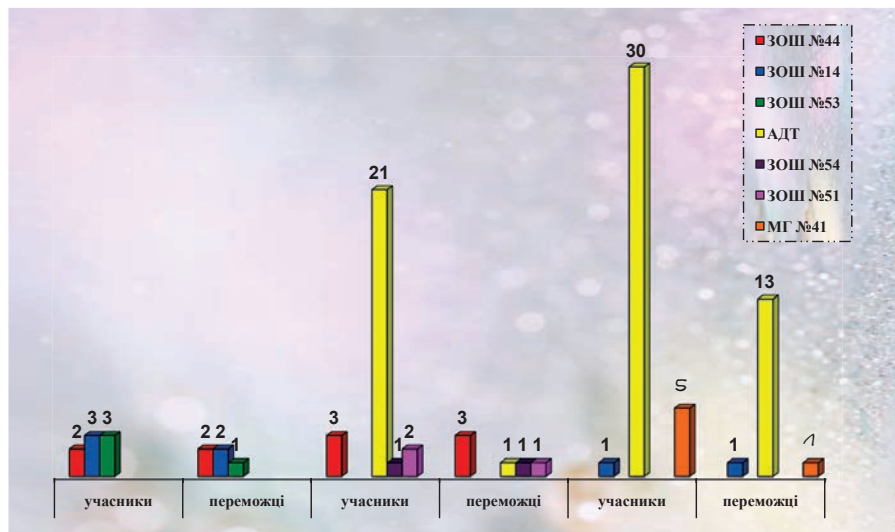

Турнір “Юний хімік”

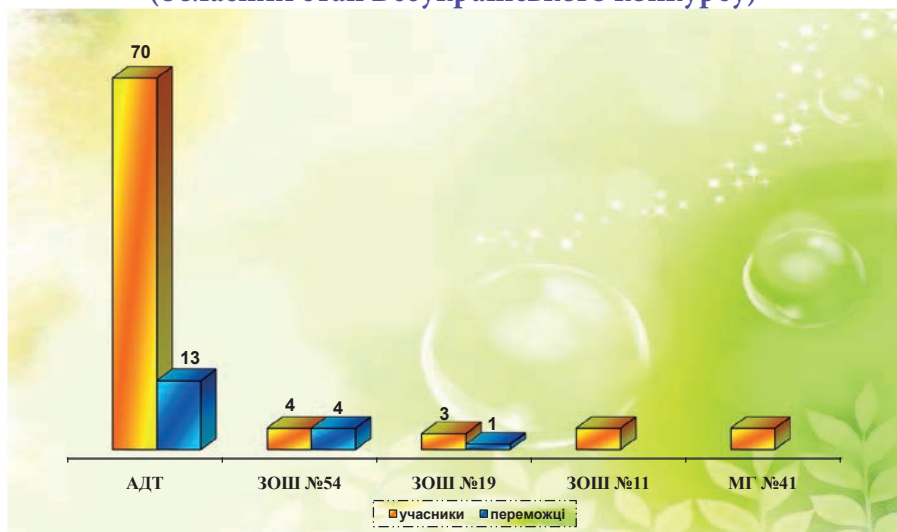

Обласні конкурси “Світ юного техніка”, “Український сувенір”, “Життя у стилі ЕКО”

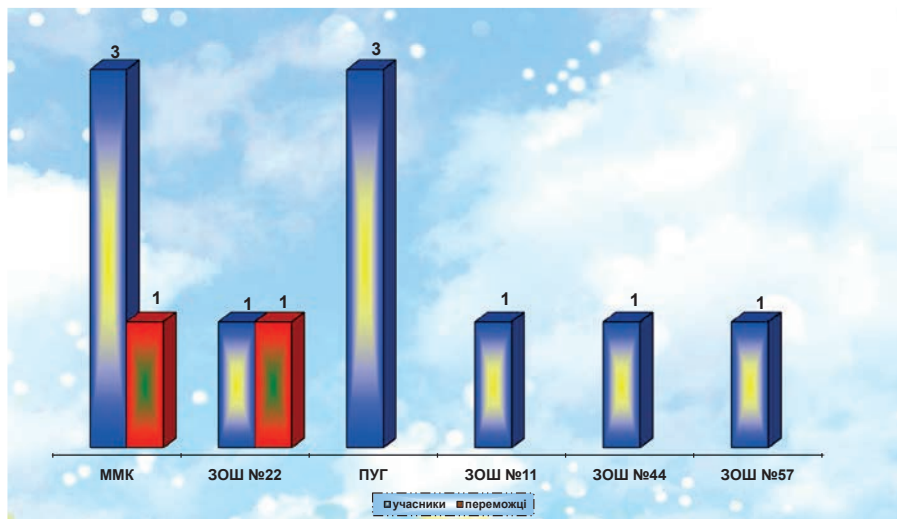

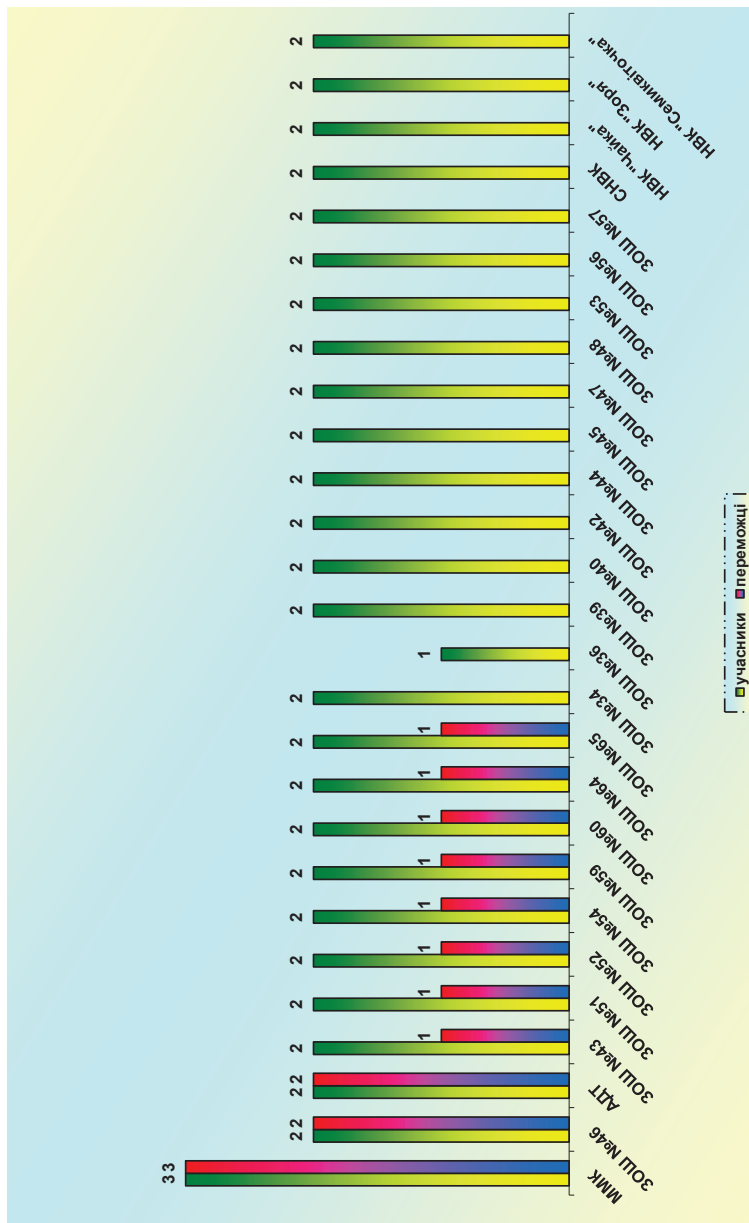
Конкурс учнівської творчості “Я хочу жити в якісному світі” (обласний етап Всеукраїнського конкурсу)

XIII Міжнародний конкурс з української мови ім. Петра Яцика серед учнів 5-11 класів (всеукраїнський етап)

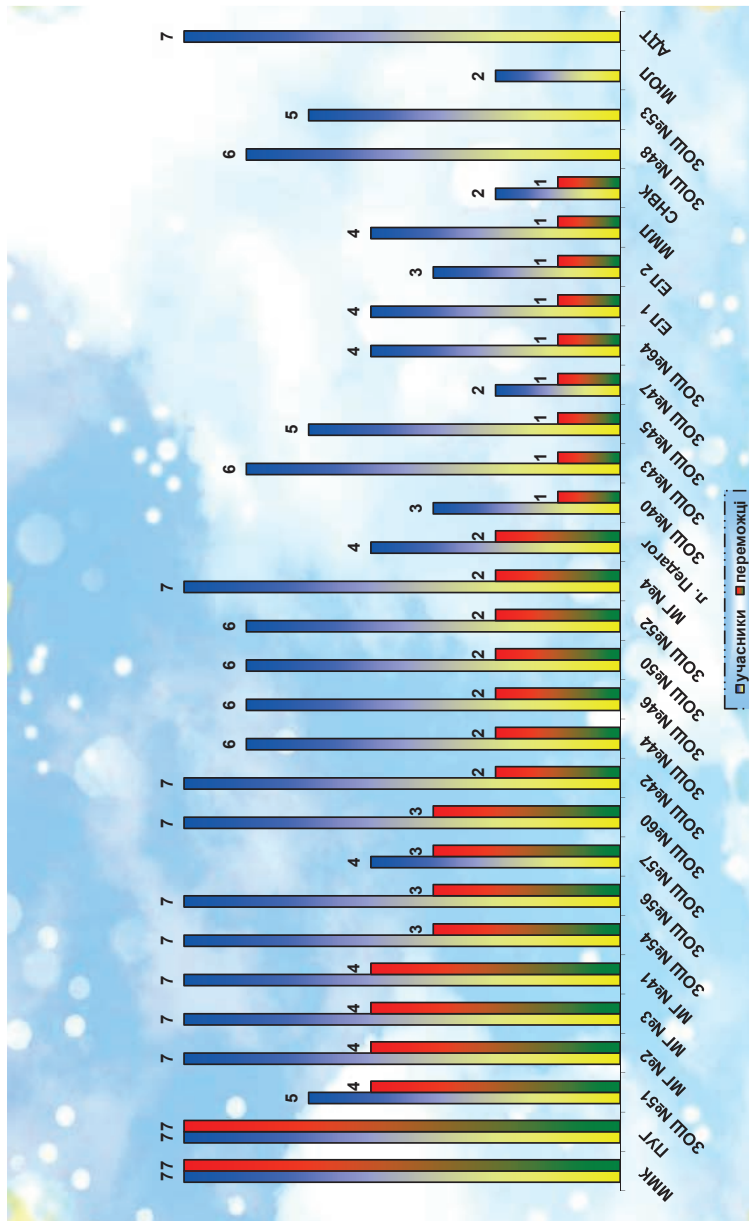
**ХІІІ Міжнародний конкурс з української мови ім. П.Яцика
серед учнів початкових класів (початок)**

ХІІІ Міжнародний конкурс з української мови ім. П. Яцика
серед учнів початкових класів (закінчення)

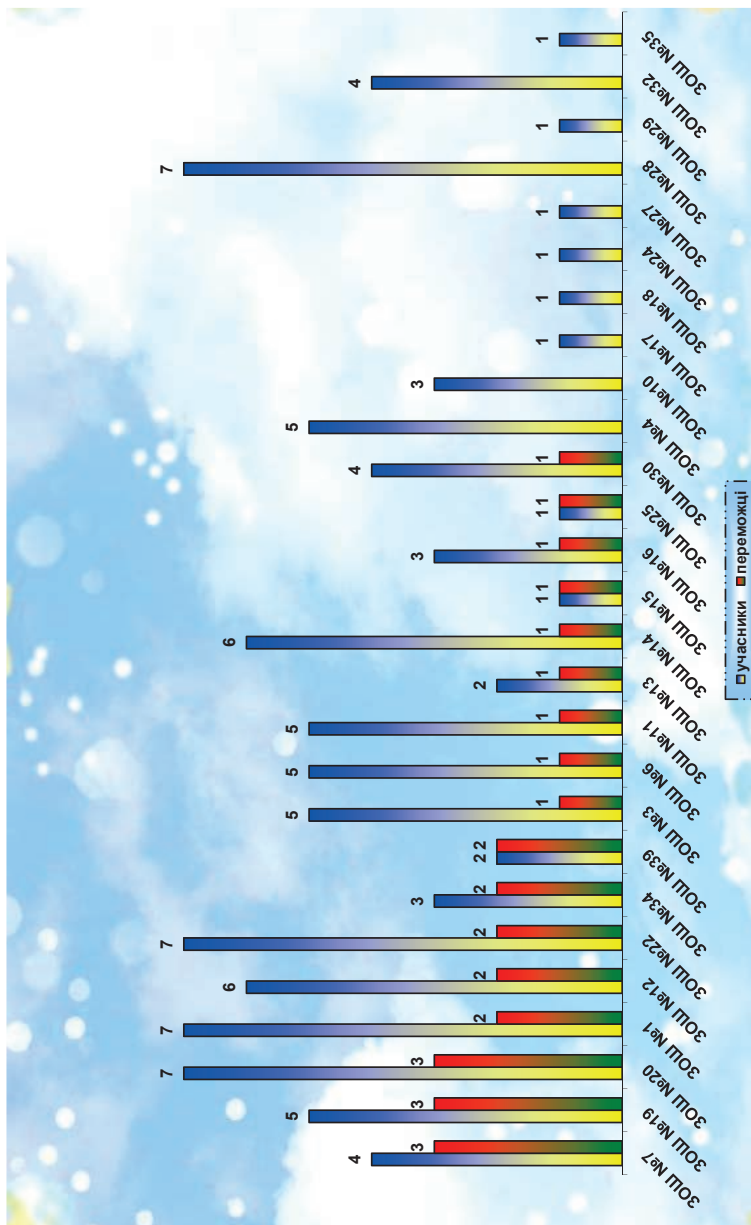

**ХІІ Міжнародний конкурс з української мови
ім. Петра Яцика серед учнів 5-11 класів - міський етап (початок)**

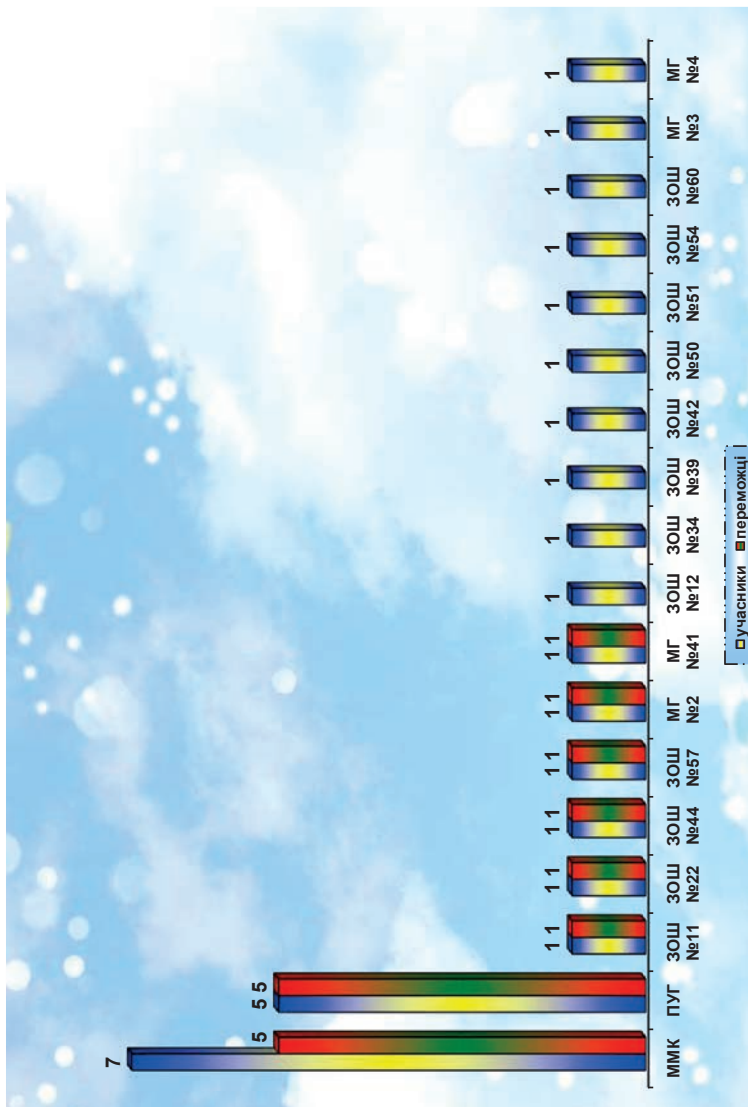

ХІІІ Міжнародний конкурс з української мови ім. Петра Яцика серед учнів 5-11 класів - міський етап (закінчення)

**ХІІІ Міжнародний конкурс з української мови ім. Петра Яцика
серед учнів 5-11 класів (обласний етап)**

У цьому році здобутки талановитих школярів знову вагомі – за результатами виступів учнів на змаганнях різного рівня.

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА МІСТА НА ЗАХИСТІ ЗДОРОВ'Я І СОЦІАЛЬНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДИТИНИ

*Турбота про здоров'я – це найважливіше завдання освіти.
Від життєрадісності, бадьорості дітей
залежить їх духовне життя, світогляд, розумовий розвиток,
міцність знань і віра в свої сили.*

В. Сухомлинський

Турбота про дітей, їх щастя та здоров'я, благополуччя завжди була і буде головною турботою дорослого. Фундамент здоров'я, фізичного та психічного, закладається саме в дитинстві. Здоров'я дитини, формування характеру, виховання в неї корисних навичок та вмінь – найважливіші задачі, які стоять перед сучасними педагогами, психологами.

Завдання школи полягає в тому, щоб надати учням необхідних знань та сформуванати вміння і навички щодо реалізації здорового способу життя, навчити визначати життєві цінності, спонукати відповідально ставитися до власних вчинків і власного здоров'я. Важлива роль у цьому належить психологічній службі школи, яка разом із адміністрацією, педагогічним колективом планує і реалізує різні напрямки профілактичної роботи, в тісному зв'язку з батьками через різні форми їх участі у шкільному житті.

Психологічна служба Миколаєва налічує 152 практичних психолога і 44 соціальних педагога. Серед них мають вищу кваліфікаційну категорію – 30 фахівців, кваліфікаційне звання «психолог-методист» – 8, першу кваліфікаційну категорію – 18, другу – 41, кваліфікаційну категорію «спеціаліст» – 107 фахівців.

Молодь навчальних закладів міста активно залучаються до участі в інформаційно-просвітницькій програмі для учнів 7–8-х класів та їх батьків «Сімейна розмова», метою якої є формування в учнів відповідального ставлення до власного здоров'я. Заслугове на увагу досвід працівників психологічної служби ЗОШ № 3, 11, 20, 24, 25, 28, 32, 39, 42, 51, 54, 56, гімназії № 2, 3, 4, 41, Першої української гімназії ім. М.Аркаса, ММК щодо реалізації зазначеної програми.

Досвід впровадження практичними психологами ЗОШ № 3, 42, гімназії 3, 4, 41, юридичного ліцею, Першої української гімназії програми «Сприяння просвітницькій роботі «рівний-рівному» серед молоді України щодо здорового способу життя», був представлений на міській конференції «Я, моє життя, моє здоров'я».

Під час майстер-класів учасники конференції мали можливість познайомитися з інтерактивними технологіями проведення заходів, взяти участь у рольових і ділових іграх, застосування яких формує у дітей адекватну самооцінку, навички самоорганізації особистої навчальної діяльності, сприяє формуванню соціальної компетентності, виховує позитивні моральні якості.

Одним із дієвих способів встановлення безпечного, комфортного середовища у навчальному закладі, вирішення учнівських конфліктів є впровадження програм примирення серед однокласників. Програми примирення (кола цінностей, медіації) довели свою високу ефективність і позитивний виховний вплив. Заслугує на увагу діяльність практичних психологів ЗОШ № 3, 24, юридичного ліцею, гімназії № 3, 4 щодо навчання медіаторів з числа учнів шкіл. Керівники навчальних закладів вказують на покращення загального мікроклімату, зниження кількості конфліктів і випадків прояву насильства серед учнів, посилення ролі і участі батьків в процесі виховання дітей. Головна перевага вказаних програм – це формування відповідальності людини і громади за власну поведінку і поведінку інших, готовність прийти на допомогу, розв'язати конфлікт.

Всі ми хочемо бачити дитину в майбутньому розумною, сильною, доброю, здоровою, а допомогти їй в цьому повинні саме педагоги, психологи, батьки.

БІБЛІОТЕКА ЯК ЦЕНТР ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Хто володіє інформацією, той володіє світом
В. Рузвельт

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується бурхливим зростанням інформаційних потоків. У нинішніх умовах бібліотеки, що є центрами збереження й розповсюдження знань, шукають нові методи інформаційної підтримки науки й освіти. Сьогодні ця діяльність може бути реалізована тільки в поєднанні традиційних фондів у друкованому вигляді й електронних ресурсів.

В Миколаєві десятки шкільних бібліотек трансформовані в шкільні бібліотечно-інформаційні центри, які акумулюють мультимедійні ресурси, мають вихід в Інтернет. На сьогоднішній день 40 шкільних бібліотек мають комп'ютерну техніку, 26 – доступ до мережі Інтернет. Це значною мірою покращує якість обслуговування читачів. В таких бібліотеках знімається гострота в питаннях пошуку інформації в підготовці до уроку. Завдяки розумінню керівниками ЗНЗ того, що різноманітні цифрові та друковані засоби інформації мають бути «прописані» саме в бібліотеці, зростає кількість прикладів позитивного досвіду модернізації шкільних бібліотек. А на бібліотекаря покладаються обов'язки управляти цими ресурсами, доповнювати їх тими, що створюються в школі, надавати можливість ефективно їх засвоювати, формуючи та розвиваючи інформаційну

грамотність і культуру учнів та вчителів, підтримуючи ефективне використання технологій у самонавчанні й самопідготовці. Прикладом таких навчальних закладів можуть слугувати Перша українська гімназія ім. Миколи Аркаса, гімназії № 3, 4, 41, Миколаївський муніципальний колегіум, економічний ліцей № 2, юридичний ліцей, АДТ, загальноосвітні школи № 3, 6, 15, 17, 18, 19, 22, 24, 25, 28, 34, 35, 42, 45, 46, 50, 51, 56, 57.

З березня по квітень 2013 р. у навчальних закладах міста пройшов Тиждень дитячої книги «Хочеш досягти більшого – читай!», в якому взяли участь всі навчальні заклади міста. Захід сприяв залученню підростаючого покоління до невичерпних джерел знань, створенню у бібліотеках атмосфери радісного спілкування, де кожна дитина – юний читач, відчувала себе бажаним гостем. У рамках Тижня відбулися Дні відкритих дверей. Відвідувачі мали змогу ознайомитися із новинками художньої та довідкової літератури, поділитися думкою про прочитані книги з іншими читачами, отримати необхідну інформацію, зустрітися з цікавими людьми, поетами, письменниками.

Тиждень дитячої книги став своєрідною акцією, спрямованою на популяризацію читання серед дітей, пропаганду надбань української та світової літератури, створенню позитивного іміджу бібліотеки.

У ході Тижня активізувалася робота з проведення акції «Подаруй бібліотеці книгу». Результатом стало поповнення фондів літературою краєзнавчого спрямування, сучасною дитячою літературою, довідковою та енциклопедичною (6224 книги).

Для повноцінного задоволення зростаючих інформаційних потреб учасників навчально – виховного процесу фонд шкільної бібліотеки укомплектовується навчальною літературою з усіх предметів і курсів, довідково – бібліографіч-

ною та періодичними виданнями. У 2012–2013 н. р. бібліотечні фонди закладів освіти зросли на 132135 екземплярів (1 696 519,46 грн.): підручники – 130641 екз., художня література – 1854 екз., довідково-методична література – 132 екз. У рамках презентації Видавництва Ірини Гудим навчальні заклади отримали – 1384 екз. краєзнавчої літератури. Створена електронна база підручників, художньої та навчально-методичної літератури, яка відображає надходження, загальну кількість навчальної літератури та розподіл підручників між навчальними закладами міста. Це сприяє ефективному перерозподілу підручників у зв'язку із зміною контингенту учнів та профілю навчання. Продовжується апробація та моніторингове дослідження якості навчальної літератури для учнів 10–11 класів з метою створення умов для оновлення змісту освіти, забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів якісними вітчизняними підручниками. Систематично надається методична допомога вчителям, які здійснюють експериментальну апробацію навчальної літератури, результати якої обговорюються на засіданнях науково-методичної ради НМЦ.

Координація роботи науково-методичного центру та науково-педагогічної бібліотеки зробила можливим створення системи інформаційного забезпечення всіх категорій педагогічних працівників

та поступове перетворення шкільних бібліотек на сучасні бібліотечно-інформаційні центри. Підвищення кваліфікації шкільних бібліотекарів – це спільна робота НМЦ та НПБ. Спеціалісти науково – методичного центру та бібліотеки узагальнюють досвід роботи бібліотекарів, готують матеріали на колегію міського управління освіти, сприяють впровадженню ІКТ в шкільних бібліотеках.

При плануванні спільної науково-методичної діяльності завжди враховується актуальність проблем та професійні запити педагогів та шкільних бібліотекарів. Продовжують функціонувати проекти «Науково-педагогічна бібліотека м. Миколаєва – шкільним», «Зведений електронний каталог бібліотек міста», «Педагогічна читальня імені А. Топорова», «Школа бібліотечної майстерності», в рамках яких були проведені теоретично-практичні семінари. Працюють проблемні групи, школа молодого шкільного бібліотекаря. Відвідуючи Школу «ІРБІС», бібліотекарі навчаються створювати власні електронні ресурси: бібліографічні бази даних, електронні презентації, веб-сторінки бібліотеки на сайті школи та інше.

Діяльність науково-педагогічної бібліотеки була спрямована на задоволення фахових інформаційних потреб науково-педагогічних, педагогічних та управлінських кадрів, студентів, а також сприяння підвищенню їх професійного, духовного і культурного рівня, на проведення адвокаційних і фандрайзінгових заходів. Вагомим кроком у підвищенні професійної компетентності виховате-

лів-методистів міста стало запровадження спільного проекту НМЦ та Миколаївської науково-педагогічної бібліотеки «Інформаційно-комп'ютерні ресурси у методичній діяльності ДНЗ». Корисним і змістовним було засідання мирового кафе для керівників навчальних закладів міста з теми «Роль медіа-освіти в формуванні інформаційної компетентності педагогів та учнів» за участю головного редактора журналу «Шкільний бібліотечно-інформаційний центр» Поперечної Л. А. Фото 3

Активне впровадження в практику роботи бібліотеки нових автоматизованих технологій у обслуговуванні користувачів сприяло підвищенню її авторитету не тільки на місцевому, а й на всеукраїнському рівні. На базі бібліотеки проведено регіональний науково-практичний семінар «Кооперація освітянських бібліотек в інформаційному забезпеченні національної науки й освіти», на якому головною темою обговорення було об'єднання зусиль у формуванні єдиного інформаційного ресурсу освітянських бібліотек України.

Пріоритетний напрямок роботи бібліотеки – робота з педагогами. Були організовані книжкові виставки та перегляди літератури з питань сучасних напрямів розвитку педагогічної науки та освіти. Всього протягом року користувачам видано 108845 примірників.

Інформаційне видання

ОСВІТА МИКОЛАЄВА

Інформаційний огляд за підсумками
2012-2013
навчального року

За загальною редакцією Г. І. Деркач

*Формат 60x84¹/₁₆. Умовн. друк. арк. 12,32.
Зам. № 137-6.*

ВИГОТОВЛЮВАЧ
Поліграфічне підприємство СПД Румянцева Г. В.
54038, м. Миколаїв, вул. Бузника, 5/1.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи МК № 11 від 26.01.2007 р.